

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!

Шкил ягъайди - Гь. ИСАЕВА

1920 – йисалай акъатзава

№ 22 (10615) хемис 29 – май, 2014 – йис WWW.LEZGI.ETNOSMI.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Са нефесдалди кьиле фена

Магъир устадрин межлис

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Бубайри лугъудайвал, дагълара цуьквер гъар жуьре я. Бязи цуьквер фад ахъа жеда, амма фад кьурунни хъийида. Бязибур геж ахъа жеда, амма абурун рангар, тазавал, атир геждалди амукъда.

Лезги халкъдин рикл алай сегънедин устадар Къухмазоврикай рахадайла, и винидихъ лагъанвай цуькверин кьве жуьрени абуруз хас я: абурун бажарагъди фад цуьк ахъайна ва геждалди, гъатта гилани халкъдиз къуллугъзава.

23-майди Дербентда, СтIал Сулейманан тIварунихъ галай Гъукуматдин лезги муз-драмтеатрда, РСФСР-дин ва Дагъустан Республикадин халкъдин артистар **Мурадхан** ва **Шамсижагъан КЪУХМАЗОВАР** дидедиз хъайидалай инихъ **100** ва **90** йис тамам хъуниз талукъарнавай мярекат шад гълара кьиле фена.

Сятдин къвед. Къуд патахъай гълера таза цуьквер аваз театрди халкъдин артистрин экуь къамат рикел хъиз, Къухмазоврал рикл алай ксар атанва. Абурун селдив зал ацIанва. Фойеда ва залда абурун яратмишунриз бахшнавай стендар ава. Сегънедин далу пата Къухмазоврин суретар алай ва юбилярин тIварар къхенвай чIехи банер куьрсарнава.

Сегънедин чIехи устадрин мярекатда делегациярни галаз Ахъегъ райондин администрациядин кьил **Шемседин АРУХОВА**, “Сулейман-Стальский район” МО-дин кьил **Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА**, Докъузпара райондин администрациядин кьил **Абдурагъим АЛИСКЕРОВА**, Мегъарамдхурьун райондин культурадин отделдин начальник **Эседуллагъ СЕЛИМОВА**, Шамсижагъан **КЪУХМАЗОВАДИН** стха, лайихлу пенсионер **С.АЛИБЕГОВА**, шегъердин интеллигенцияди, азербайжан ва табасаран театррин векилри ва са жерге шаирри, журналистри иштиракна.

Мярекат журналист **Гуьлера КАМИЛОВА**-ди къхенвай сценарийдин ва ада гъазурнавай, лезги театрдин чешмейрин бажарагълу артистрин, Мурадхан ва Шамсижагъан Къухмазоври театрда ва кинода тамамарай ролрин геройрин, Москвада кьиле феи декададин хроникадин шикилрин, хайи Ахъегърин хуьруьн акунрин, видеодин бинедаллаз кьиле фена.

Ана тамадавал кьилий-кьилди театрдин артистар **Руслан ПИРВЕРДИЕВА** ва **Казбек ДУМАЕВА** авуна. Абуру мярекатдин арайра сифте кьилелай эхирдалди, Россиядин халкъдин артистар Мурадхан Къухмазован ва Шамсижагъан Къухмазовадин уьмуьрдинни яратмишунрин рекъикай геьгеншдиз суьгъбетна.

Мярекат ачухунин гаф рахуналди, РД-дин культурадин министрдин заместитель **Марат ГЪАЖИЕВА** лагъана: “Саламалейкум, гъуьрметлу дустар, театрдал рикл алай тамашачияр! Мурадхан ва Шамсижагъан Къухмазоврин баркаллу тIварар Лезги театрдин ва Дагъустандин театральний искусстводин тарихда кьизилдин гъарфаралди къхенва. Абуру Дагъустанда театрдин искусство вилик тухуник лайихлу лай кутуна. Къухмазоври сегънеда яратмишнавай гужлу ва экуь къаматар инсанрин рикел къени алама...” Ахпа ада Къухмазоврин яратмишунрин кьетIенвилериз талукъ яз гъазурнавай чар кIелна.

Сегънедиз Дербент шегъердин администрациядин векил **Гуьлпери ШАБАНОВА** жкаж хъана.

“Гъуьрметлу театрдал рикл алай ватанегълияр! Дагъустанда Мурадханни Шамсижагъан Къухмазовар чин тийидай са касни авач. Зун администрациядин векил хъиз, ирид лагъай жергеда авай рази тир тамашачини я (благодарный зритель). Пудкъад лагъай йисара зи буба кIелдай залдин заведующий тир. Тамашаяр къалуриз атай артистар бубади гъамиша чи кваллиз хкидай. Театр, музыка, культура заз кIан хъунни артистрихъ галаз чи хизандин алакъа хъунилай я. Аял чIавалай зун Къухмазоврихъ галаз таниш я. Зи рикел абурун хъсан кьилихар, абуру тамамарай зурба ролар ва кваллиз атайла Мурадхан бубади заз звериз “Гъйна ава зи авайни авачир

► 2

Тебрикар

Дагъустандин школяр акъалтIарзавай играми жегилар!

Чи школяр акъалтIарзавай бур патал эхиримжи зенгери ван авуна. Багъри школадивай, муаллимривай са вуж ятIани сивел хъвер алаз, са вуж ятIани вилерал накъвар алаз къакъатна.

Эхиримжи зенгини къадар-къисметдихъ галаз алакълу важиблу девир - уьмуьрдин гележегдин рекъин бине хъун лазим тир девир куьтягъ хъанвайди лишанламишзава. Куь вилик чIехи имтигъан акъвазнава - куьне Государстводин сад тир экзамен вахжун лазим я. Алай йисуз Дагъустан Республикада ЕГЭ вахкузвайбурун къадар 26 агъзур касдилай алатзава. За ученикриз, муаллимриз ва диде-бубайриз и кардив лап жавабдарвилепди эгечлуниз эвер гузва. Школаяр акъалтIарзавай бур и имтигъанрай лайихлудаказ экъечлун, абуру чпихъ школади ганвай мягъкем чирвилер авайди къалурун герек я. И кар патал лазим тир вири шартIар яратмишнава.

Заз, играми жегилар, куьне уьмуьрдин дуьзгун рехъ - куьн Дагъустан, Россия патал бакара къвезвай, къулайдаказ яшамиш жезвай, менфятлу ксариз элкъурдай рехъ хкъана кIанзава! Жуван Ватандин лайихлу гражданаар ва ватанпересар хуьхъ!

* * *

За Россиядин Федерациядин хатасузвилеин Федеральний къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Пограничный управленидин командованидиз, личный составдиз ва ветеранриз пешекарвилеин сувар - Сергъятар хуьзвайбурун югъ мубаракзава.

Сергъятар хуьзвай аскерри Кеферпатан Кавказдин региондин четин шартIара Россиядин Федерациядин Государстводин сергъят хуьнин жигъетдай чпин везифаяр намуслудаказ кьилиз акъудзава, гъа и вахтунда гъакъисагъвал, викIегъвал ва женгинин жигъетдай устадвал къалурузава.

Зун инанмиш тирвал, къунвай кьинез, чIин пешекарвилеин ва аскервилеин буржидиз вафалу тир сергъятчIири республикадин агъалийрин активний куьмекни галаз гележегда ни Россиядин кьиблепатан сергъятар умудлудаказ хуьн таъминарда.

Заз квехъ мягъкем сагъламвал, ислягъвал ва хушбахтвал, Ватандиз къуллугъ авунин карда агалкъунар хъана кIанзава.

Дагъустан Республикадин
Кьил **Р.АБДУЛАТИПОВ**

ХАБАРАР

Эхиримжи зенгинин сувар школа акъалтIарзавай жегилринни сифте яз партиярихъ ацукъай аялрин уьмуьрда рикел аламукъдай лишанлу вакъиа я. 23-майди, вири улкъведа хъиз, и сувар Ахъегъ райондин школайрани гурлудаказ къейдна.

► 21

СПОРТ

Абу-Дабида джиуджитсудай жаванрин арада дуьньядин чемпионвилеин тIвар къазанмишун патал Махачкъалада “Шагъ-Дагъ” ресторанда адан мукъва-кьилияр, хуьруьнвияр кIватI хъанвай...

► 22

Кылин редактордин гаф Аннамишдатла?..

ТИМИЛ хъанач и дуйньяда вуч кылел къведатла аян жедай ксар. Франциядин астролог Нострадамусалай болгарви Вангадал къван, Кашпировскийдилай телевиденидин каналрай къалурзавай экстрасенсрал къведалдини. Куьчеда дуьшуьш хъайи гъа сифтегъан къарачидини куь кылел къведай вакъиаяр энгел тавуна эзберда. Ахпа рекидалди гуьзлемиша абурукай гъибур тесстикъ жедагъатла.

Мус эхирзаман жедагъатлани тимилбуру лагъаначир. Ятлани чил вичин чкадал алама, инсаниятдини уьмуьр давамарзава, Адаманни Гъавадин невейрин къадар къвердавай артух жезва. Исятда чилин шардал абур 7 миллиарддилай вичиниз ала.

Им гъакъикъат ятлани, аяндарар кисна ацукънавач. Мукъвал-мукъвал абуру чпин ван хкажзава. И мукъвара Годдарддан тварунихъ галай космосдиз лув гудай Центрадин пешекарри, Америкадин социологический синтездин Милли центрадин математик Сафа Мотешарридин HANDY модель бинедиз къачуна, дуйньядин цивилизация еке мусибатдиз мукъва жезвайди тесстикъарзава. Мусибат вичини мукъвал тир цуд йисан вахтунда арадал къведа лугъузва.

Математик Сафа Мотешарридин моделда дуйньядин цивилизация вилик финиз лап хаталу къве себебди (факторди) манивалзавайди къейднава. Абурукай сад лагъайди тибетдин ресурсар къвердавай тимил хъун, къвед лагъайдини общество девлетлуйризни кесибри пай хъун я лугъузва.

Эхиримжи къве виш йисан девирда гъар са касдин кылиз гъасилзавай ресурсрин къадар къвердавай артух жезва, лугъузва ахтармишунар кыле тухвайбуру. Ишлемишни абур къвердавай гзаф ийизва. Тибетдин ресурсив лап вагъшивилелди эгечлуни, иллаки девлетлугъур, цуру нетижарни арадал гъизва. "Чун яшамин жен, чалай гуьгъуьни дуйнья батмиш хъайитлани къайгъу туш" лугъудайвал уьмуьр кечирмишзава девлетлуйри. Гъавилай ахтармишунар кыле тухвайбуру цивилизациядин мусибат къвердавай мукъва хъунин кылин тахсиркарри гъа девлетлуйр яз гъисабзава.

Алай вахтунда чпин къадар 8 процент тир девлетлуйрин гъилера дуйньядин девлетрин са пай ава. Инсаниятдин амай 92 процентдиз лагъайтла, амуькъзавайди клусар-гъвелер я. Гележегда, лугъузва аяндарри, девлетлуйр мадни девлетлу, кесибар мадни кесиб жедагъатла шак алач. Евросоюзда и жигъетдай виридалайни квенкве Англиядин олигархар ава. Ана лап девлетлу 10 процентди лап кесиб 10 процентдив гекъиайла 12 сеферда гзаф мал-девлет къазанмишзава. Америкада и рекъем 15-дав, Бразилияда, Россиядин Федерацияда, Индияда, Китайда 20-дав, чи улкведин меркез тир Москвада лагъайтла 50-дав агакънава.

Гъа са вахтунда Сафа Мотешарридин модель бинедиз къачурбуру чпи и ахтармишунар амайбурув фикир-хиял ийиз тун патал кыле тухвана, чпи анжах цивилизациядин мусибат арадал гъидай себебар ачухарна лугъузва. Мусибат вич арадал къведа лугъузвайбуру массовый информациядин такъатар яз гъисабзава.

Фикир-хиял, гъелбетда, авуна кланда. Дуйньядин ресурсар мукъвал тир 10 йисан вахтунда бажагъат куьтягъ жеда. Месела, 1982-йисуз пешекарри нефтладин запасар анжах 35 йисуз бес жедайбуру ама лагъанай. 2012-йисуз лагъайтла, пешекарри абур 53 йисуз бес жедайбуру амайдикъейдна. Ихътин делилар тибети газдиз талукъ язни гъиз жеда. Къванцин цивиндин запасар гъатта 109 йисуз бес жедайбуру ама лугъузва.

Илим ва техника вилик фенвай алай вахтунда нефт, тибети газ, къванцин цивин эвездай маса шейэр майдандиз акъудзава. Ик хъайила ресурсар 10 йисан вахтунда куьтягъ жедайдахъ нивай инанмишвал ийиз жеда? Цивилизациядин мусибат арадал гъидай къвед лагъай себебди, девлетлуйр мадни девлетлу, кесибар мадни кесиб хъуни, гъелбетда, къалабулух куьтава. Вучиз лагъайтла и гъерекат ийгин еришралди вири улквейра кыле физва. Олигархри, девлетлу чиновникри, халкъдин терефдарар хъун лазим тир хейлин депутатри, регъуь къванни тахъана, зегъметчийри къазанмишзавай девлетрин иесивал хъийизва. Гъелбетда, ида вири дуйньяда еке наразивилерни арадал гъизва.

Къуншидал алай Украинада гъихътин ийкъни-шуван тунватла виридаз аквазва. Урусиз дидед члалалди рахадай ихтияр гун тийизвай украинвийри и йикъара кыле тухвай президент хъядай сечкийра фамилия дегишарна вичикай Парошенко авунвай чувуд Вальцманаз 54 процентдилай гзаф сесер гана. Гила Украина Республикадин президент украинвидикай ваь, халис чувуддикай хъанва. Са йис идалай вилик Израилдин "Форбсди" дуйньяда авай виридалайни девлетлу чувудрин тиварар къунай. А сиягда 1,6 миллиард доллардин иеси тир Петр Парошенко (Вальцман) 130-чкадал алай. А члавуз ада вич, украинви я лагъана, и сиягдай акъудиз тунай. Ингъе, гила якъин жезва вуч паталди ада фамилия, миллетни дегишарнайтла. Девлетар къазанмишун патал бязибуру диде-бубани маса гузва. "Буба рекидай члал чидайтла, шаламрихъни маса хгудай" гъавайда лугъузвайди туш эхир айгъамдалди.

Цивилизациядин мусибат гъакъикъатдани девлетлуйри чпин ивидай къацйай гъилералди арадал гъизвайдал шак алач. И нумрада чи редакциядин литературадин отделдин редактор Мердали Жалилова "Хаинвал" рубрикадик кваз "Багъишиз жедай гунагъ яни?.." кыл гана авунвай веревирдер клелайбуру и гъакъикъатдин гъавурда мадни хъсандиз аквада. Ада лагъайвал, хаинрихъ я Ватан, я вичдан садрани жедач. Абурун Ватан анжах пулни амай девлетар я. Арадал къезвай и мусибат вахтундамаз аннамиш тавуртла, дуйньядин пуд лагъай дявени башламиш жеда, цивилизацияни тамамвилелди терг жедай чкадал къведа.

Нижегородский областдин делегация къабулна Чирвилер къачун, меслятар ийин

23-майдиз Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председатель Абдусамад Гъамидов Нижегородский областдин информационный технологийрин ва массовый информациядин такъатрин министр Сергей Кучинахъ галаз гуьруьшмиш хъана.

Гуьруьшда РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин Руководительдин заместитель Раул Алиева, РД-дин печатдин ва информациядин министр Азнаур Аджиева, РД-дин алакьадин ва телекоммуникацийрин министр Сефер Алиевани иштиракна.

Нижегородский областдин патай гуьруьшда "Нижний Новгороддин чил" газетдин кылин редактордин заместитель Александр Синицына, "Миннова" ООО-дин президент ва директорин Советдин председатель Ваагн Мартиросяна, "TrendMedia" ЗАО-дин гендиректор Артем Шургалскийди, «МИР-БИС» тивар алай бизнес-школадин МВА-ТЕЛЕКОМ программадин руководитель, "Миннова" ООО-дин вилик финин рекъай директор Евгений Соломатина ва маса официальной ксари векилвална.

Республикадин Гъукуматдин Председатель Абдусамад Гъамидова Дагъустандин Кылин тиварунихъай мугъманар тебрикна ва абур Дагъустандиз атунихъ гележегдани беъерлудаказ санал къвалахун патал лап важиблу метлеб авайди къейдна.

- Чиди члехи ва гуьречг улкве я, Адан регионра гъакъикъатдани гъихътин гъалар аватла чир хъун патал анриз атун герек я. Гъайиф хъи, СМИ-рин векилри гъамиша дуьзгъун делилар агакъарзавач, иллаки чи республикадиз талукъ яз. Дагъустанда вишелей виниз члехи ва гъевчи халкъарин векилар яшамин жезва. Абурун арада ислегъилин, дуствилин алакъаяр ава, - къейдна А.Гъамидова.

Дагъустандин Премьер-министрди республикада къведай йисуз члехи вакъиа жедайди - улкведин виридалайни къадим шегъер Дербентдин юбилейдин шадвилер кыле тухудайди къейдна. А.Гъамидова малумарайвал, шегъердин бине кутурдала инихъ 2000 йис тамам хъунин сувар къейд авунин гъакъиндай Россиядин Президентди Указдал къул члугунава. А.Гъамидова Нижегородский областдай тир мугъманриз шадвилер серенжемра иштиракун теклифна.

Нижегородский областдин информационный технологийрин, алакьадин ва массовый информациядин такъатрин министр Сергей Кучина хушвилелди къабулна сагърай лагъана, дагъустанвийри рик ачул, мугъманперес ксар тирди къейдна. Гъа са вахтунда ада чи республикада къвалахзавай информационный технологийрин рекъай пешекаррин чирвилерин дережа бес къадарда винизди тирди, гъакни мугъманвиле авай члавуз тухванвай гуьруьшар менфятлугъур хъайиди къейдна.

- Чна Дагъустандин ва Нижегородский областдин информациядин министерствойри санал къвалахунин гъакъиндай икъардал къулар члугуна, фикир желбдай хътин элквей столар тешкилна, чаз садавай-садаз хейлин крар чир хъана. Чахъ яргъалди мягъкем дуствилин алакъаяр хуьн патал гъакъикъатдани еке мумкинвилер ава, - лагъана С.Кучина. Вичин рахунрин эхирдай ада Дагъустандай тир юлдашриз Нижегородский областда кыле тухузвай гъа ихътин серенжемра, гъакни алай йисан сентябрдиз Нижний Новгородда тухун пландик кутунвай члехи экономический бизнес-саммитда иштиракун теклифна.

РД-дин Гъукуматдин Председателди идалай вилик къулар члугунавай икъардин важиблулав къейдна. - Чи гъукумат жегилди я, чна чир хъувуна кланзавай крарни ава, - лагъана Премьер-министрди.

Республикадин гуьндурвилерин дережадикай рахадай члавуз "Миннова" ООО-дин президент ва директорин Советдин председатель Ваагн Мартиросяна вичиз Дагъустандин меркездин гуьречвиле, ина авай къулай шартлари еке таъсир авурди къейдна.

- Элкъвей стол кыле тухудай члавуз РД-дин печатдин ва информациядин министерстводин командадихъ галаз мукъувай таниш хъайила, зун министерстводи хъянавай рехъ дуьзди тирдахъ инанмиш хъана. Куь министерстводи дуьзгъун ва активный информационный политика кыле тухузва. За алакьадин ва коммуникацийрин рекъай къвалах гужлу авун чарасуз яз гъисабзава. Дагъустанди оптикадинни члунарин сеть тухуниз талукъ инфраструктурадин меслятар гъалун лазим я. Гъиле авай гъафтеда "Ростелеком" ОАО-ди чпин агъалийрин къадар 250 касдилай 500 касдив къван агакъзавай административный тешкилатриз са шумуд виш агъзур километрдин оптикадинни члунарин канал тухунин гъакъиндай икъардал къулар члугуна. Дагъустан и члехи проектда иштиракдай сифтегъан регионрин жергеда хъун лазим я. Им лап важиблу я, вучиз лагъайтла республикада сетдик акат тавунвай хуьрерин къадар лап гзаф я.

Эхирдай ада къейд авурвал, республика акваз-акваз михъи ва цийи хъжезва ва, адан фикирдалди, и къвалах давамарун лазим я.

РД-дин Премьер-министр А.Гъамидова инанмишарайвал, Государстводин сад тир экзамен кыле тухудай члавуз и къвалах иллаки важиблу я. Гуьруьшдин иштиракчийри ЕГЭ ери аваз тухунин, образованидин еридиз таъсирзавай лап важиблу меслялар веревирдна.

Дагъустан Республикадихъ и региондин кесерлувал хкажунин барадай гъихътин мумкинвилер аватла килигна. "МИРБИС" тивар алай бизнес-школадин МВА-ТЕЛЕКОМ программадин руководитель, "Миннова" ООО-дин вилик финин рекъай директор Евгений Соломатина вич Санкт-Петербурдин форумдал республикадин Кыли авур рахунрихъ галаз таниш хъайиди ва образование авай гъалдиз талукъ яз Р.Абдулатипова авур рахунар вичиз лап бегенмиш хъайиди къейдна.

Рикел хкин, Санкт-Петербургда форумдал рахадай члавуз республикадин Кыли дипломрин къадардал гъалтайла республика регионрин арада квенквечи чкайрал, образованидин еридал гъалтайла лагъайтла, улкведа лап агъуз тир чкадал алайди къейдна. Идан себеб вуч я лагъай суалдиз жаваб яз вузрин ректорри школьнярин чирвилерин дережа агъузди яз хъуникай, школайрин директорри лагъайтла вузра пешекарар гъазурунин дережа лап усалди яз хъуникай делил къазва. Р.Абдулатипова къейд авурвал, и нагъакъан гъалкъадай экъечлун герек я.

Е.Соломатин республикадин Кылихъ галаз рейсад я, ада къейд авурвал, дагъустанвийр цийи делилар къачунихъ къанихвилелди ялзавай ксар я ва им, гъелбетда, тарифдай кар я, анжах чирвилер гунин къвалах къайдада тун лазим я.

А.Гъамидова республикадин Кыл вич гуьндурь дережадин чирвилер авай, авамвилез клевай акси экъечзавай кас тирди ва ада образованидиз къетген фикир гузвайди къейдна. Вич къвалахдив эгечлай гъа сифтегъан икъарилай ада республикадин гъукуматдин, вири министерствойринни ведомствойрин фикир гъа и меслядал желбна. Ада вичин вири рахунра образование - им гележегда республика абад хъунин замин тирди къейдзава.

Гуьруьш сада-садаз рикел аламукъдай савкъатар гуналди куьтягъ хъана.

Са нефесдалди кьиле фена Магьир устадрин межлис

1 ◀

сад" лугьур келима алама. Къухмазовар неинки лезги театралный искусстводин, гьакни вири Дагъустандин театралный искусстводин вакъиа я. Эгер ада театрдин сегнедал са ролни тамамар тавунайтани, "Цаварилай цифер алатзава" фильмда тамамарай мягкем, зурба, колхоздин председатель Къасуман ролди ам Дагъустандиз хъиз вири СССР-дизни машгьурнай. Чун Лезги театрдин къадир авай тамашачияр хъана кланда, къуй и зал гьамиша гьахтин тамашачийрай ацъурай. Къухмазоврин экуь къаматриз чун гьамиша буржлу яз амуькда. Кьиле тухузвай и мярекатни абур рикел хуьнин, абуруз гьурмет авунин лишан я".

Мярекат **Шемседин АРУХОВАН** рахунри даварна: - Гьурметлу юлдашар, кье чна сегнедин магьир устатар Мурадханни Шамсигаган Къухмазовар дидедиз хъайидилай инихь 100 ва 90 йисарин юбилеяр шад гьалара кьейдзава. Къухмазовар Лезги театрдин дестекар тир. Абурун вири уьмуьр Лезги театрдин искусстводиз къуллугъиз акъатна. Гьукматди абурун гьакьисагъ зегьмет Ватандин члехи наградаиралди кьейдна. Кье чна Къухмазоврин ирс даварзавай абурун веледриз сагърай лугьузва ва пишкеш яз Ахцегьа авай Къухмазоврин квалерин панорамадин шикил багьишзава.

Ада Дагъустандин халкъдин артистка Зарифа Къухмазовадиз шикил вахкайла, залда гурлу капирин ван гьатна.

- Гьурметлу дуьстар, чи милли театрдин сегнедин устатар! Гьар са лезги тивар алай инсан Къухмазоврин хизандиз, несилдиз, тухумдиз буржлу я, кьейдна вичин рахунра **Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА**. - Вучиз лагъайтла, абуру тунвай гел, абурун аялри даварзавай кваллах чаз лап играми ва истеклу я. Абуру сегнеда кьугъвай ролар, гьам театрда, гьам кинояра, чи жегьилриз члехи ирс я, члехи тарс я. Къенин мярекат театрдин коллективдиз ва лезги халкъдиз мубарак хъуй. Къуй женнетэгълияр яз абурун руьгъдиз нур къуй. Театрдин коллективдихь члехи агалкъунар хъуй. Къуй Къухмазоврин тухумда гьамиша сегнедал рикел алай, чи халкъ шадардай, гьамиша чи халкъдин риклера хъсан ниятар тадай кьегьал рухваря ва рушар хъурай. Къуй ихтин мерд рухваряни рушар авай чи халкъ сагърай.

Шаир, РД-дин культурадин лайихлу работник **Саждидин САИДГЪАСАНОВА** Къухмазоврин хизандай театрда кваллахзавай Зарифа Къухмазовадиз и мукъвара ганвай "Дагъустан Республикадин халкъдин артист" лагъай члехи тивар тебрикна, шаир ва публицист Азиз Мирзеебеговиз Мурадхан Къухмазован уьмуьрдинни яратмишунрин рекьикай гьазурна туйкълурнавай "Члехи устаддин образрин галерея" ктаб мубаракна ва и ктабда гьатнавай вичин "Шагъ тир Мурадхан" шиир келна:

*"... Яратмишна шумуд-шумуд къаматар,
Дуьстар шадиз, на кисарна ламатлар.
Туйкълур хъийиз таз ахъаяй гьалатлар,
Вун сегнедин шагъ яз хъанай, Мурадхан..."*

Анал рахай "Дагъустан-Азербайжан" дуьствилини обществодин президент **Абдул-Гъафар АГЪМЕДОВА** кьенин югъ адетдинди туширди кьейдна. - Кье чна XX асирдин члехи ксарин - Мурадхан ва Шамсигаган Къухмазоврин юбилеяр кьейдзава. Абуру сифте йикъарилай башламишна чпин къисмет лезги театрдин галаз алакълу авуна ва вири уьмуьр театрдин бахшна. Абуру халкъдин деринрай акъатнавай бажарагъ авай, халкъдиз къуллугъай инсанар тир.

Ахпа ада театрдин къетенвилерикай, чи актерар, гьа жигъетдай чи юбилеярни, лезги ва азербайжан члаларал тамашайра устадвилелди кьугъвайдакай ва гележегда театрдин генини члехи агалкъунар жедай инанмишвал авайдакай лагъана.

Докузпара райондин администрациядин къил **Абдурагъим АЛИСКЕРОВА** Къухмазоврин веледриз члехи мярекат тебрикна, районда Къухмазоврин хтул Рустама спортдин рекьий тренер яз кваллахзавайди ва пуд йисан кьене ада хъсан нетижаяр къазанмишнавайди ва адан гьилик вердишвилер къачузвайбурухъ агалкъунар авайди кьейдна.

Дагъустандин халкъдин артист **Ибрамхалил РАМАЗАНОВА** Шамсигаган Къухмазовадин экуь къаматдиз бахшна вичи кхъенвай шиир келна.

Гьукматдин азербайжан драмтеатрдин патай анал рахай РД-дин лайихлу артист **Якъут ХАНДАДАШЕВАДИ** вичин ва коллективдин патай Къухмазоврин экуь къаматриз къил агъузна икрамзавайди

къейдна. Ахпа ада вичин диде **Дурия РАГЪИМОВАДИНИ** Шамсигаганан арайра хъайи гьурметдикайни кьели дуьствилерикай, театрал рикел хъуникай ва мягкем алакълерикай суьгъбетна.

Азербайжан театрдин коллективди "Мешеди Ибад" тамашадай члук къалурна.

Россиядин лайихлу артист **Абдуллагъ ГЪАБИБОВА** Мурадхан ва Шамсигаган Къухмазоврин, девир четинди хъуниз килигна, институтар кьугъгъдай мумкинвал тахъайди кьейдна. - Амма пешекарвилер рекьий институтар кьугъгнавайбурулай абурун дережа са клусни агъада хъанач. Башкъа яз, абурун дережа са шумуд кларцин вине авай. Заз сегнедин устадвилер рекьий Мурадхан халудикай муаллим хъана.

1967-йисуз зун театрдин атайла, а члывуз режиссер Б. Айдаева "Къазимегъамед" тамаша эцигъзавай. Зал сифте яз гьа тамашада кье роль тапшурмишна. Мурадхан Къухмазова нафтадин мяденрин иеси Мирзе Сафтаран роль тамамарзавай. Тамаша къалурдай вахтунда Мурадхан халудин буй-бухах, атлугъай, гъайбатлу чин акурла залда авай жемьатдиз кичле жедай. Абуруз акел жедай хъи, ам фялейрин къилел алай хузаин туш, инсанрин чанар къачузвай аждагъан я.

Ам халис устад актер тир. Адалай драматургиядин вири жанрайра кьугъгъвавай ролар вине дережада аваз тамамариз алакълдай.

Гъайиф хъи, чи милли сегнеда гьахтин актерар тивар ама. Къуй Аллагъди вичиз рагъметрай.

Дагъустандин халкъдин артист **Мамед МАМЕДОВА** М. Къухмазов вичин сад лагъай муаллим хъайиди дамахдивди лагъана. - Зун Мурадхан Къухмазовахъ галаз 1970-йисуз "Къалабулух квай гатфар" пьесадин бинедаллаз тамаша эцигъдайла Багъиш Айдаева танишарна. Мурадхан халу и тамашада девлетлу Ферзилагъан ролда кьугъгъвавай. Багъиш Мустафаевича заз лагъана: Вун Ферзилагъан телеханител жедая, вуна ада вуч лагъайтла, гьам ийида. Гьа и йикъалай заз Мурадхан халудихъ галаз санал кваллахун къисмет хъана. Ам рикивайни члехи акъл, камал, бажарагъ авай, театр патал чан эцигъай кас я. Заз сегнедин сирер ада чирна.

Гаф Къухмазоврин руш **Зарифа КЪУХМАЗОВАДИЗ** гузва: - Гьурметлу мугъманар, кье куьн и мярекатдиз атунал, диде-бубадин экуь къамат рикел хунал, абуру куь рикел хунал зун гзаф шад я. Аллагъди хуьрай куьн.

Анал гьакни жегъил шаир **Владик БАТМАНОВА**, Къухмазоврин птул **Саидади** ширирар келна, хтул **Рустама** вичин бубадинни бадедин экуь къаматар рикел хунаи атанвай мугъманриз рикин сидкъидай сагърай лагъана.

- Гьурметлу тир азиз стхаяр, вахар! Къухмазоврикай и кьил а кьил авачиз рахаз жедая, - лагъана театрдин кьилин режиссер **Мирзеебег МИРЗЕБЕГОВА**. Кье лезги театрдин коллектив патал, лезги театрал рикел алай тамашачияр патал иллаки тафаватлу югъ я. 100 йис. Мурадхан Къухмазов лезги театрдин коллективдай члехи гьундуьрдиз хкаж хъайиди сад лагъай артист я. Адахъ галаз сад хъиз Шамсигаган Къухмазовадини зегьмет члугуна. Абурун уьмуьр регъятди тушир. Куьне фикирдиз гъваш, къуд аялни галаз абуру варцаралди, гагъ-гагъ пуд варцаралдини тамашаяр къалуриз чи районрин хуьрера жедай. Гьамиша ксудай квалерни жедачир, са-са вахтара клубрани йифер ийиз хъана. Четин хъанай. Амма театр абурун уьмуьр тир. Театр галачиз абурувай яшамис жедачир. Гьакъван абуру чпин пешедал къару тир. Им абурун кьегъалвал туширни бес?!

Заз мярекат тешкилай РД-дин культурадин министерстводиз, мярекат кьиле тухвай театрдин коллективдиз ва иштиракиз атанвай виридаз чухсагълугъиз кланзава.

Мярекат Шамсигаган Къухмазовадин лентиниз къачунвай вичин сесиналди мани лугъналди ва ахпа а мани мярекатдин вири иштиракчийри тамамарналди акълтарна.

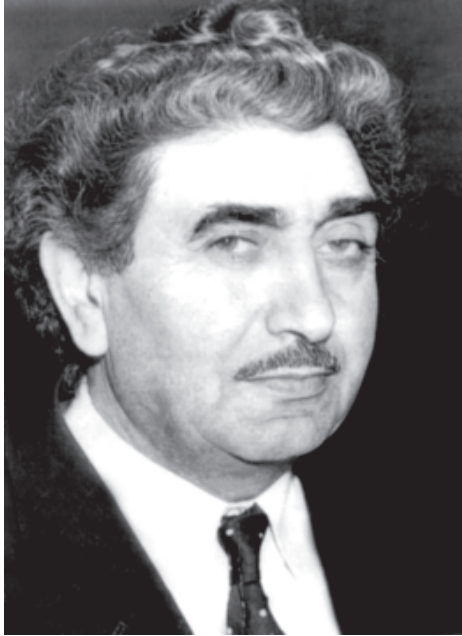
Мярекат са нефесдаллаз кьиле фена. Рахунарзавайбурун арайра театрдин коллективди "Аршин мал-алан", "Марфадин стлар", "Ашукъ Саид", "Периханум" тамашайрай члукар къалурна, Ахцегьрин ашукьрин ансамблди, Зарифа ва Фарида Къухмазоври, Руслан Пирвердиева, Казбек Думаева, Фаризат Зейналовади, Эльмира Къарахановади, Абдуллагъ Гъабипова, Жасмина Гъабипулаевади, Замина Гъажиевади Къухмазоврин рикел алай лезги халкъдин ва композиторин манияр тамамарна.

Мярекатдин кьвед лагъай пай Къухмазоврин хизандин патай мугъманриз суфраяр ачухуналди, "Неаполь" залда давам хъана.

Жамидинан 80 йис

Сатирикдин гел

Мердали ЖАЛИЛОВ

И йикъара Дагъларин уьлкведин общественностди, яратмишдай интеллигенциядин гегъенш къатарин шаир-сатирик Жамидинан 80 йисан юбилей кьейдзава.

И гафар ван хъайибур лугъунни мумкин я, икьван фад 80 йисар жедайди яни? Гъа и мукъваралди чи саки вири шад межлисрин тамада датана жегъил яз аквадайдир эхир! Амма... Сатирик чи арада ама-чизни гила цуд йис алатнава... Вахт садазни муьтубъгъ жедай алапат туш!..

Жамидин лагъайвалди, зи рикел "Къалгъанар" ктабдиз Дагъустандин халкъдин шаир Шагь-Эмир Мурадова кхъенвай къуд царцинин шири-рецензия хкведа:

*Цуьк акъудай чи яйлахра къалгъанар
ваз таклан я,
Абур атлуз терг ийидай къизгъинди я
гъевес ви.*

*Хъсан кар я, дуст Жамидин,
види гегъенш майдан я.
Мадни гзаф хци хъурай сатирадин
дергес ви...*

И царар кхъейдалай инихъ йисар гзаф фенва. Жамидинан "сатирадин дергесдин" мана-метлебдин гъавурдани зун къвердавай артух хъсандиз акъазва. Ктабдилаи ктабдалди шаирдин хатI къешенгди, ишлемишзавай алатар ва такъатар гъакъван туьквейбур, келзавай касдиз хуш жедай, рикел аламуькдайдур хъайиди акун тавуна жедач.

Жамидиназ талуьк яз рагъметлу шаир Алирза Саидова вичин са макъалада ("Дагъ-правда". 8-август. 1965-йис) икI кхъенва: "Жамидин сатирик я. Ихътинди яз ам, аквар гъаларай, ханва. Ихътинди яз ада литературада вичин гелни кутунва".

Гила чавай лугъуз жеда хъи, и гел чи халкъдин культурада, литературада, гъакI къанажагъдани эбеди яз амуькдайдир я.

И фикир за кье ваь, шаирдин 60 йисан юбилей кьейддайла (1994-йис) жува иштиракай мярекатрин шагъид хъайилани кхъейди я. Адалай къулхъ шаирдиз "Ваз ам чидач" ктабдай Дагъустан Респуб-

кадин Госпремия гайилани (1997-йис) тикрарна.

Зи рикел гъа чIавуз чи аямдин зурба арифдар, алим, литературовед Агъед Гъажимурадович Агъаева лагъай гафар хкведа: "Вичин сатирадинни юмордин эсерралди ада (Жамидина - М.Ж.) хайи халкъдин къанажагъ уяхарна, гъакъикъи яшайиш гъихътинди ятIа акун патал вилер ачухна. Зи гъисабдалди, гъа им чи сатирикдин лап къилин агалкъунни хъана. ("ЛГ"-дин 1997-йисан 28-февралдин нумра).

А чIавуз жува кхъей шаржни вилик хкведа:

*Ягъиз-ягъиз къалгъанар,
Шумуд дергес цIурурна!
Сатирадин къажгъанар
Айгъамривди ацIурна!
"Ваз ам чидач!" лугъуз кье,
Вун генани векъева.
Премия чуьхуьз кье,
Чун ви къвализ рекъева...*

Гуя акI я, гилани гъакI я: Жамидин, чи руьгъдин тамада яз, чи хъсан крарин къиле ава. Чунни, адан сатирадин "хуьрекар" гъиле аваз, суварик физва.

Накъвар галай хъуьруьнар

Къурбан АКИМОВ,
филологиядин илимрин доктор

ЖАМИДИН... Алай йисуз чIехи шаир-сатирик, миграгъви Гъажимурадан хва Жамидин дидедиз хъайидалай инихъ 80 йис тамам жезва. Рагъметлуда жегъил чIавалай, РагъкъечIдай патан къадим зарийрин адет хвена, вичин тIварцикай литературадин лакаб авуна: Жамидин... И тIвар Лезгистандин, Дагъустандин ва Урусатдин келзавайдиз алаатай асирдин 60-йисарилай таниш я, яваш-яваш сейли хъана ва уьлкведа машгъур тIварарин жергеда гъатна.

"Къалгъанар" (1958), "Гъач-вач!" (1964), "Са кIус хъвер" (1967), "Арада затI аваз хъуй!" (1969), "Шаламра къван" (1970), "Гимишдин сас" (1971), "Регуь хъайи спелар" (1976), "Сатирикдин хуьрекар" (1979), "Башуьсте" (1984), "Ваз ам чидач" (1994)... И ктабар саки гъа ихътин тIварар алаз урус чIалални Москвада ва Махачкъалада басмадай акъатна.

Ибура "Дагъустандин правда", "Литературадин газет", "Литературадин Россия", "Крокодил", "Халкъарин дуствал", "Культура", "Москва", "Жегъилвал", "Нева" ва маса изданийриз акъатай затIарни алава жезва.

Гъар сеферда келзавайдиз акъазвай: "Лезги чIалай. Элкъуьрайди Андрей Внуков я".

Москвадин жегъил агъалидиз, зарафатрални айгъамрал рикI алай урус шаирдиз лезги Жамидинан чIалар хуш хъана. Акъван хуш хъана хъи, ада вири уьмуьрда анжах Жамидинан эсерар урус чIалаз элкъуьрна. Икьван чпин хуьруьндиз вафалу урус шаир миграгъвийри са шумудра еке гъурметривди мугъманвиле къабулна ва адан тIвар чеб санал ацукъай, жегъилрин рикI алай Зукун булахдални эцигна.

Жамидина 40 йисуз вичин ялавлу эсерралди лезги халкъ, милли литература Урусатда, адалайни кьерехра машгъур авуна. И жигъетдай Жамидин чавай лезги зарийрикай анжах СтIал Сулейманав гекъигиз жеда: алаатай асирдин 30-40-йисара СтIал шаирди СССР-дин халкъарин чIалариз элкъуьрнавай вичин гуьзел эсеррин куьмекдалди лезгийар уьлкведа машгъур авунай...

Жамидин къакъан буйдин, къумрал якIарин, бурма мекер алай, шад къилихрин, зарафатар ва хъуьруьнар кландай, сивикай гекъигунар, мисалар ва бендер кIвахъзавай, вири миллетрикай гзаф ярар-дустар авай, мугъманрал рикI алай, кIеве авайдаз вичин карни туна куьмекдай, жумарт, къил хкажна

къекъедайд, ажайиб инсан тир. Гъавилай за къад йис вилик кхъей макъаладиз "РикI гегъенш Жамидин" тIвар ганай ("Лезги газет", 1994-йисан 20-апрель).

Шаирдин уьмуьрдин эхиримжи йисара чи алакъаяр мадни сих хъанвай: адан куьмеккар галаз за "Лезги зарияр", "Миграгъ-наме", "Жамидинан айгъам ва хъвер" ктабар гъазурнай, басмадай акъуднай. Чи арада гзаф суьгъбетар, гъуьжетар, суалар ва жавабар хъанай. Абурай шаирдин уьмуьрдин рекъерни хуьлер, фикирарни ниятар, хияларни умудар, адан жанлу къамат акъазва. Абур заз юбилейдин йикъара келзвайбурув ага-къариэни кланзава.

■ **Жамидин стха, заз чиз, Гъажимурадоврин тухумдик мазанар, зарияр ква-чир. Яраб, ваз тIебиатди шаирвиллин пай гъинай гайиди ятIа?**

- Шаирвиллин пай заз, дугъриданни, тIебиатди гана, - Жамидин рикIивай, вичин жуьреда кIевидакъ хъуьренай. - Чи кIвалер, ваз чизва, муаллим, Къилихъ магъледин виридалайни къилихъ гала. Гъар пакамахъ ракъинин сифте нурар сифте чи кIвалел алуькзавай, абуру зун ахварай авудзавай. Зун гъейран хъана къарагъзавай, тIебиатдиз килигзавай. Заз дакIаррай, айвандикай пакамлай няналди жуван магъле, хуьр, ЧIехи вацI, Самсам дере, ам элкъуьрна къунвай Базар-Дуьзюь, Нисин, Экуьн, Китин дагълар акъазвай... Зун и гуьзел-гуьрчег шикилриз, ивириз килгуналди тух жезвачир, гъар чIавузни рикIай са гъихътин ятIани гафар, чIалар, бендер фидай, абур ширириз элкъуьрвай къван... За абур чинеба-буьркъеба кхъизвай...

■ **Ви "Майдиз" тIвар алай шиир 1949-йисуз Докъузпара райондин "Социализмдин рехъ" газетдин суварин нумрадиз акъатнай. И карди ваз гъихътин таъсирнай?**

- "Социализмдин рехъ" газетдин а нумра за гилани жуван документар авай папкада хуьзва. А вахтунда райондин ва республикадин газетар вири кIвалериз хквезвай, вири кIвалера радиоар рахазвай. Почтальонди цийи газетар пай хъувурла, са йикъан кьене вири хуьруьз зун вуьж ятIа чир хъана. Пакамахъ заз магъледин кимел алай итири, мектебдиз фидай рекъе дуьшуьш хъайи инсанри, Веьрен тIулаз агакъайла, жуван муаллими: Шихнесир Къафланова, Нажмудин Адиева, Къейседин Чигниева ва масабур муабаракарна...

■ **Я стха, ви сифте чIалар гъар юкъуз айвандикай акъазвай тIебиатдикай, жегъилриз хас муьгъуьббатдикай тир. Бес**

зарафатдин, русвагъдин, айгъамдин шииратдихъ вун гъикI хъана элкъуьвейди я?

- За гъикI лугъун? Зарафатрал, хъуьруьнарал зи рикI аял чIавалай алай. Зи рагъметлу дидеди лагъайвал, хайила зи сифте шехуьн хъуьруьнлиз ухшар тир. ЧIехи хъана, чинеба чIалар кхъизвайла, дидеди зун, пулни къаб вугана, Усугъал нафт къачуз ракъурна. Ана сифте зун ктабрин туьквендиз фена, ина зи вил жилдина "СтIал Сулейман" кхъенвай яцIу ктабда акъуна... НафтIадин пул гана, ктаб къачуна. Буш къабни къуьнуьхъ галаз, Сулейманан чIалар: "Кавхадиз", "Фекъийриз", "Бязи ахмакъ", "Веледдиз" ва масабур кIелиз-кIелиз, зун кIваллиз хтана. "Я чан хва, бес нафт?" - жузуна дидеди. Заз жаваб жагъанач, пака зун мад Усугъал хъфенай... Зун са шумуд юг Сулейманан шиирин есирда хъана, адан бязи чIалар заз жуванбур хъиз жедай. За абур рикIай Къилихърин кимел зи чубан бубадикай зарафатардай луту-путуйриз "бахшзавай".

■ **Русвагъдин шиирар кIелиз гзафбуруз кланда. Амма чIихъ галуькна - садазни... кландач, иллаки регъберриз, къуллугъчийриз, чиновникриз... Ви яратмишунриз ни рехъ ачухна?**

- Мурадхан Шихвердиева, Шагь-Эмир Мурадова... Зи сад лагъай ктаб "Къалгъанар" кье йисуз издательствода "къаткана". Ам акъудуниз аксибур авай. Зи ктаб акъудиз регъят хуьн патал редактор Мурадхан муаллимди ам рецензия гуз Шагь-Эмир муаллимдив вугана. А касдини вичин фикир шиирдин кIалубда аваз кхъена, заз жуван "дергесдалди" уьмуьрда гьалтзавай "къалгъанар" тергдай ихтияр гана. Ихътин куьруь рецензияди зи сад лагъай ктабдин жилдинал чка къуна.

■ **Вуна Москвада Литературадин институт куьтIагна, вун Советрин уьлкведа къекъевена. Ихътин гьерекатри ваз вуч гана?**

- Институтда кIелуни, гзаф къекъуьни ва жуьреба-жуьре мярекатра иштирак авуни заз гзаф чирвилер гана. Заридиз чирвилер алимдилайни гзаф герек я. Вучиз лагъайтIа кхъизвай эсерар гъакъикъатдихъ, илимдихъ галаз къазвайбур хуьн лазим я, абур алимрини келзава эхир. Заз чIехи зарийрин сирер чир хъана, зурба артист Аркадий Райкинан гафарал за къени амал ийизва: "Русвагъдайла, за гьалатIар туькIуьр хъувун истемизшава. Бегъемсузди негъдайла, за адаз бегъемди хуьн теклифзава". Зазни жуван хци яракъар: зарафат, хъвер, русвагъ, ягъанат, мукъаятдаказ ишлемишиз чир хъана.

■ **Ви шиирин вири чIуру игитар итимар я. Вучиз вуна дишегълийрин синихар къалуьрзавач?**

- Дишегълияр, зи фикирдай, пак инсанар я. За диде, вах, руш, свас... гъикI синихар квайбур яз къалуьрин? Жедач.

■ **Бес бязи дишегълийрикни, итирик хъиз, еке синихар ква эхир.**

- ГъакI ятIани - жедач. Зун дишегълийриз, марвар ва беневша цуьквериз хъиз, гъурметдивди, муьгъуьббатдивди, гъейранвилливи килигзава.

■ **Сифе гаф, ахпа хъвер хъана лугъуда. Вуна гъикI фикирзава?**

- Ваь, сифте хъвер, ахпа гаф хъана: чагъа аялдин сифте сесер-ванер хъуьруьнлиз ухшар я, адан сивикни, вилерани хъвер жеда... Экуь дуьньядал акъатай шадвилай...

■ **Девир дегъиш хъайила, чи бязи зарияр диндин рекъихъ элкъуьнвенва: чпин эсерра лазимвал авазни, авачизни Аллагъдин, пайгъамбарин тIварар къазва... И кардиз вун гъикI килигзава?**

- Уьмуьрлук коммунист, атеист хъайи савадлу инсан, илим тергна, муькуь патахъ элкъуьн? Заз чиз, икI хуьн лазим туш. За "Чинерар" шиирда кхъейвал, виликра халкъ авам тирла, дингълийри, фекъийри, жинер, пIерер, жеьенем лугъуз, къил чIурзавай факъиррин... Гилан инсан илимдихъ инанмиш хъана кланда.

■ **Я зари, бес вунни са шиирда Аллагъдихъ элкъуьн хъи?**

- Зун? А-гъан... "Аллагъдиз шикаят" шиирда... Зи мурад, дуьнья чIуру гьерекатрикайни, крарикайни терс инсанрикай азад хъана, жув эхиримжи шаир-сатирик хуьн я. Захъ гъахътин чIални ава. Амма гъакъикъат маса патахъ элкъуьн: СССР чIлана, хуьре-кIвале, республикада ва уьлкведа чIуру гьерекатар: угъривал, къачагъвал, къалмакъал, дьае-дара артух хъана... За русвагъдин цийи-цийи чIалар теснифна... Са куьникайни куьмек тежез акурла, за гъахътин зарафатдин шиирни кхъена, ана ихътин царар ава:

Арза я ваз - кье дуьньядин Аллагъдиз, Белки, вуна алудин чи азабар?!

■ **Аллагъди азабар алуднари?**

- Гъелелиг ваь, - хуььрена.

■ **Исятда чи уьлкведа хъуьруьнрин ва русвагъдин шиират гъихътин гьалда ава?**

- Лап пис... Советрин девирда "Крокодил" журнал гъафтеда садра акъатзавай, адан русвагъдик акатай регъбер къуллугъдилаи алудзавай, гила "Крокодил" вацра садра акъатзава, русвагъдин чIал кхъей шаирни - къучиди тергзава...

Шаирдикай рикел хкунар

Шагъабудин ШАБАТОВ, шаир, публицист

Сатирадин эсерар гзафбуруз хуш жедач. Ятлани клелда, къабулда. Чи сатирик Жамидинан къисметни гъахтинди я.

Заз ам мукъувай чидай, санал ацукъун-къарагъунни чи арада гзаф хъана. Рагъметлу Ноябрь Ханкишиевни зун Жамидинан лацу "Жигулида" аваз, газетринни журналрин подписка тешкилиз, Лезгистандин гзаф хуьрера къекъвена. Рекъе-хуьлени Жамидин тай авачир юлдаш тир.

* * *

Чи Агъа Макъарин хуьре Вили Сталдилай тир Жамалдин Бей-балаев (ам гилани сагъ-саламат я, яргъал уьмуьрар гурай вичиз) муаллимди къвалахзавай. За пуд лагъай класда клелзавай. Са сеферда ада чаз Жамидинан "Къалгъанар" твар алай таб къалурна, ахпа са-са шишр клелна. Чун, аялар, дергесдалди къалгъанар язавай, къилел бурма чларар алай, гумбучи хътин нер алай итимдин шкилдиз мягътел хъана килгъдай. Гуьгъунлай а таб чи хуьруьнбурун гъилерай-гъилериз фенай. Гъа вахтунда "Шурва" мани халкъдин рикл алайдаз элкъевенвай...

* * *

Цийи Макъарин Культурадин къвале рагъметлу писатель ва драматург Абдулбари Магъмудован 50 йис тамам хъуниз талукъарнавай мярекат къурмишнавай. Аниз республикадин гзаф чкайрай багъа мугъманарни атанвай. Мярекат къиле тухузвайди чи сатирик Жамидин тир. Адан гъар са гаф жемятди, къачел къарагъиз, гурлу капаралди къаршпашмишзавай.

Межлисдин эхирдай, за гъич виливни хуьзвачиртлани, тамадади залда авай зазни гаф ганай. За а члавуз жуван хуьруьнжуваз бахшнавай муьжуд цлар клелнай. Жамидина, зи гъил къуна цавуз хкажна, лагъанай: "Юлдашар, им Шабатов я, гележегдин шаир... Чна, дуст кас, элкъевенай ам захъ, Аллагъдикни умуд кваз, ви 50 йисан юбилейни и къайдада къиле тухуда". Гъакл хъунни авунай...

* * *

Заз чи рикл алай шаир эхиримжи рекъе твадайлани, адан йис атлайлани, пашман мярекатра иштирак авун ва гъакни ада твар ганвай "Андреян буладал" (Докъузпара райондин Миграгърин хуьре) ацукъна, са меке авай яд хъвадай къисметни хъана.

Расул Гъамзатова ам Марк Твенав гекъизгун, шаир Седакъет Керимовади, алай вахтунда лезги литературада Жамидинахъ галаз къведай сатирик авач, лугъунихъни чпин себебар авачиз туш. Ам халкъдин риклера вири девирра анжах Жамидин яз амуькдай шаир я...

Арбен КЪАРДАШ, шаир, РД-дин Госпремиядин лауреат

* * *

Чи Жамидин муаллим тир
тамада -
Яшайишда, межлисрани чларара:
Илгъам вини къваче жедай
тамада,
Гуз гафариз зарафатдин луварар.
"Халичар вегъ, - лугъудай, -
айванрал!" -
Хъфей члавуз хайи муказ -
Муграгъиз.
Къил члугвадай ада багъри
инсанрал,
Гъар са касдин шадвилай
са дагъиз.
Къилин къанун яз Жамидин
муаллимди
Пак дуьа хъиз эзбердай гъар
макъамда:
"Итимвиллин ранг хас хъурай
итимдиз,
Квахъдач а ранг, туртлани вич
лакъанда!"
"Свас" лугъудай ада вичин
юлдашдиз,
Дустар галай суфра къени
ийизвай.

Адан мердвал, къуьлуьн ник
хъиз фарашдиз,
Экля хъанвай, рикл къелем хъиз
хъизвай.
"Гъар са кардиз герек я кас къил
къадай", -
Къиле жедай ам хийирлу
кранин.
Куьмек тлалаб ийизвайдан
гъил къадай,
Им са пай тир ганвай адаз
цавари.
Хъсанвилер, гъуьрметарни
итимвал
Ядигар яз тунватлани жемятдиз,
Гъиссзава къе Жамидинан
лазимвал
Гъар са къвали, хвеш гъатзавай
къегъатдиз.
Чи арада амачирла тамада,
Акля я, амач дерт къезилдай
гафар дуьз.
Ам галайла, къуьд цуьк алаз
аквадай,
Гатфарни къе аквазмач хъи
гатфар хъиз.

Жамидинан 80 йис

ЖАМИДИН

Туйквенчи алцур хъана

Къачунвай къел къезил яз
Акурда мурмурарна:
"Туйквенчиди, аквар гъал,
Инал зун алцурарна".

Рекъе гвай пар а касдиз
Къвердавай агъур хъана,
Гила ада фикирна:
"Туйквенчи алцур хъана".

Председатель зун тир
члавуз...

Председатель зун тир члавуз
Чахъ некледин вацлар авай,
А вахтунда, гила хъиз ваъ,
Лап зи буйдин къацар авай.

Председатель зун тир члавуз
Чна мукъвер эцигнай гъа!
Рехъ авачир дагъдай жигъир
Фирягъвилехъ илигнай гъа!

Председатель зун тир члавуз
Марфар къвадай мукъвал-мукъвал,
Техилдикай дагълар хъана,
Хкаж жедай хуьруьн ратлрал.

Председатель зун тир члавуз
Чи суьруьрихъ сан авачир,
Зун фейила, клелен гардан
Атлун тийир чан авачир.

Председатель зун тир члавуз
Емиш тарар хаз физавай,
Машин-машин ични чуьхвер
Клани патяхъ гваз физавай.

Председатель зун тир члавуз
Япавай ван къакъраяр тир,
Къере чиргъ хъиз чкланвайди
Гъуьндюшкани какаяр тир.

Председатель зун тир члавуз
Як твах лугъуз минетдай за,
Акурла вирт авай склад,
Гудай ужоз къиметдай за.

Заз кутугай и къуллугъдал
Хъанатлани са вад юкъуз,
За авунвай крар вири
Завай бегъем хъанвач лугъуз...

Зи къуншидин суьруьда

- Виридалай куьк гъерер
Нин суьруьда ава, лагъ?!
- Ваз чизва, зи суьруьда...
Гана суал ажеб, паг!
- Мукъаятвал квадармир,
Гъазур хъанва угърияр.
- Акля ятла зи къуншидин
Суьруьдава, дугъри я...

Гъебе туна, ам катда...

- Гъазурнавай за савкъатар
Гъун патал куь хизандиз,
Зав эцигиз тунач гъебе
Къведайла зи балкланди.

Акъахнамаз катна юргъва,
Тимил амай аватиз,
Зунни бегъем юргъун хъана,
Каф-гъекъедиз акъатиз.

Пагъ, къачунвай савкъатар за!
Гъвечидалай члехидаз.
Чебни багъа къиметринбур,
Хъуй лагъана виридаз...

Хъфидайла за балкландал
Сифте гъебе вегъида,
Катрай вичиз юргъа гъатна,
Адаз ни чуьк ийида?!

- Ви балкландик квай а хесет
Аквадач ваз хкатна,
Чаз чиз, мугъман, хъфирлани
Гъебе туна, ам катда...

Са итимди...

Са туйквенда лап вижевай
Пекер чуьхуьр машин авай,
Адан къилел ихътин гафар
Къенвай са кагъаз алай:
"И машин къе гъар хизандиз
Къвале шаксуз герек жезва,
Иллаки чи кайванийриз
Регъятвални куьмек жезва..."

- Эгъ, - лагъана са итимди, -
Машиндикай за вучзава,
Регъятвални куьмек лугъуз,
Ада вахтар гъакл пучзава.
Къвале эквер тахъай члавуз
Машиндикай хийир авач,
"Машин", "эквер" лугъун тийир
Заз зи папан къадир авач,
Члурни жеда, а машинрал
Гъич ихтибар алайди туш,
Зи папак я хадай, я члур
Жедай чка квайди туш,
Гарантий - затл авачизни
Гъар са къвалах алакъзава -
Аялар хуьз, къвалер михъиз,
Пекер чуьхуьз агакъзава.
Къуллугъдални ала, гъелбет,
Са члавузни гъелек жезвач,
Жуьрба-жуьре машинриз хъиз,
Запчастарни герек жезвач...

Башуьсте...

(Къавумрин арада жезвай савдаяр)

- ...Зи руш тухуз кланзава!
къез эгер,
Гъана кланда за лугъузвай къван
шейэр!

- Башуьсте.
- Са пут вирт хъуй ачухдайди
чи рекъер!

- Башуьсте.
- Къве пут члем гъваш гъам цлурайди,
гъам дуьдгъвер!

- Башуьсте.
- Пуд пут хъурай багъа къенфет,
чай-шекер,

- Башуьсте.
- Къуд ящикни эрекъ тагъун туш
тегъер!

- Башуьсте.
- Вад гъер, жунгав тагъун дуьз ян
мегер?!

- Башуьсте.
- Ругуд шешел гъуьрни дуьгъуь -
хъел мекъвер!

- Башуьсте.
- Ирид къат хъуй сусаз гъидай
лек-пекер!

- Башуьсте.
- Муьжуд ришвет - булушка-шал -
лап иер!

- Башуьсте.
- Клуьд лагъайди, са вад агъзур
манат пул...

Лагъана тур эхиримжи "башуьсте!..."
- Цлуд лагъайди чна лугъун,
къавум, ваз:

Чи гададиз свасни вуна
гъвашуьсте!...

Амуькрай ам...

Собрание. Виридак ква гъулгъула,
На лугъуди, им члужерин куьнуь я.
Тарашна мал, ала лугъуз

къуллугъдал,
Члехидан мез халкъдин вилик
куьруь я.

...Шалбуздагъ хъиз къил лацу
са къуьзуьда:

"Амуькрай ам... чаз гзафбур акунва,
Мад вучда къван чи къилеллай
члехида

Вичиз клани крар вири авунва..."

Хиве къунар

Хиве къунар гъикъван ала
дуьньядал,
Гъикъван куьне риклер вахтсуз
шадарна?!

Садбурун куь яргъи хъана уьмуьрар,
Садбурун вуч фад умудар квадарна!

Хиве къунар! Садбур жеда члехибур,
Садбур гъвечи, эхирдай квел
хъуьрерна,

Инсанар, куьн агъзур жуьре
рекъера

Хиве къунри, нишда, гъикъван
къекъуьрна.

Хиве къунар - алахъай югъ хътинбур,
Амма жеда чимелвилер къадарсуз,
Уьмуьр тухун патал йикъар

четинбур,
Умудрин гъал атлуда гагъ хабарсуз.

Гъуьлраллай лепейризни
секинвал
Хиве къазва, амма тлурфан акъатда.
Инсанризни - канвайла женнетар!
Къвале аваз ахварай куьз аватда?

Хиве къазва уьмуьрлух яз чилериз
Цуьк акъуддай гуьзел йикъар
гатфарин,
Амма зулуз хъипи пешер тухурвал,
Хиве къунар тухуда хъи гарари.

Маса жуьре хиве къунар вуч я бес?
Яб гайила амуькдай сив ачухна.
Иситаяр нез тухудай яшайиш,
Винелайни ширинлухар алухна.

Куь къвализ мад
атуникай

Хуьрйя атай мугъмандал
Гъалтна таниш шегъерда:
- Вун гъилерал къадани
Пагъливандин тегъерда?

Зун куь хуьруьз атайла,
Вуна авур гъуьрметар
Алатдач зи рикелай,
Ахгакъар жеч къиметар...

Фикирзавай мугъманди
Ам рахазвай арада:
"Инлай къвализ тefидай
Гъихътин багъна аквада?!"

Герек хъанач мугъмандиз
Жагъур авун багънаяр.
Шегъердавай танишди
Ачухарна араяр:

- Хъанва пара бегенмиш
Заз куь хизан, аялар,
Мад куь къвализ атуникай,
Ийизва за хиялар...

Гъич садазни лугъумир

Минетарна лап къелелай,
Алиди заз ачухна сир...
"Гъич садазни лугъумир гъа,
Тек са вун я хъанвайди чир!"

"Гъич садазни лугъумир гъа,
Тек са вун я хъанвайди чир!" -
Лугъуз ада вичи са къуз
Къве виш касдиз ачухна сир...

Куьмекда чна...

- И къвалах залай алакъдач, дустар,
Куьмекда чна!

- Ахпа члур жеда михъиз зи гъалар!
Куьмекда чна!
- Зал куьне касса мийир ихтибар!
Куьмекда чна!

- Хъвана вири пул, хъуьреда
халкъар,
Куьмекда чна!

- Эхир агалтда захъ са ругунар,
Куьмекда чна!

- Аквада гъа заз дустагъдин раклар,
Куьмекда чна!
- Къисмет жеда заз яргъал чкаяр,
Куьмекда чна!

- Текдиз амуькда зи паб Гуьлбагъар,
Куьмекда чна!

Са касди...

Вилералди акур хъиз
Суьгъбетзавай гъевесдив:
- Складчи тир зи къунши
Якни члем гваз хтана,
Текъвез нефес-нефесдив!

- Вилералди акунан ваз?
- Ваъ, я стха, ван хъана заз...

- Пагъ, кландай къез акуна
Кимел хъайи куьлунар!
Къве жегъилдин арада,
Са карни гъич авачиз,
Хъана къайи акъунар!

- Вилералди акунан ваз?
- Ваъ, я стха, ван хъана заз...

- Алидин руш акуна заз
Багълараваз йифериз,
Адахъ галай гадади
Туймерзавай ашкъидив
Рушан члула кифериз!

- Вилералди акунан ваз?
- Ваъ, я стха, ван хъана заз...

Жергеяр къалин жезва

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Алатай гьафтада “Сад тир Россия” партиядин Дагъустандин региональный отделенидин членар чпин XXIV лагъай конференциядиз къватл хъана. Адан къвалахда РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидова, адан сад лагъай заместитель Юрий Левицкийди, заместителар Сейфулагъ Исакова, Сайгидагъмед Агмедова, РФ-дин Госдумадин депутатар Гъажимет Сафаралиева, Мегъамедкъади Гъасанова, Мурад Гъажиева, Махачкъаладин администрациядин къилин везифаяр тамамарзавай Мегъамед Сулейманова, РД-дин Халкъдин Собранидин депутатри, республикадин министерствойрин, шегъеррин, районрин администрациярин регъберри, СМИ-рин векилри иштиракна.

“САД ТИР РОССИЯ” партиядин ДРО-дин региональный политсоветдин секретардин заместитель С. Исакова малумаривал, алай вахтунда Дагъустанда и партиядин 817118 член ава. Районра, шегъерра “Сад тир Россия” партиядин 52 отделение тешкилнава. Конференцияда иштиракун патал хъанавай 279 делегатдикай 253 чкадал ала. Делегатри сесер гуналди конференциядин къвалах къиле тухудай мандатный, счетный комиссияр ва секретариат хъана.

Делегатрин вилик “Сад тир Россия” партиядин ДРО-дин региональный политсоветдин секретарь Хизри Шихсаидов рахана.

- Юлдашар, аз сифте нубатда а кардал разивал ийиз къанзава хъи, чи партиядин жергеяр къалин жезва. Адан членрин къада, алатай йисав гекъигайла, саки 1500 касдин артух хъанва. Мадни тарифлу месэла ам я хъи, къе “Сад тир Россия” Дагъустанда къиле физвай политикадин, экономикадин, яшайишдин вири крарик къаришмиш жезва. Партиядин векилри аялрин бахчаяр эцигунин, уьзъмчивал вилик тухунин, агъалийрин яшайишдин шартлар хъсанарунин проектар уьмуьрдиз кечирмишзава.

Х.Шихсаидов куьрелди къенин йикъан кар алай месэлайрал акъвазна ва ада делегатривай халкъдин майишатдин гъар са хиле ва обществода чеб алай чка къалурун, къвалахар тарифлудаказ тамамарун тлалабна.

Дагъустандин гъар са агъалидин къилин тлал тир терроризмдикай, экстремизмдикай ам сифте нубатда рахана.

- Чун гъакан гуьзчияр яз акъвазайтла, терроризмдал, диндин экстремизмдал эхир эцигиз жедач. И кар фикирда къуна, Халкъдин Собранидин “Сад тир Россия” партиядин фракциядин депутатар гъалар къизгъин тир районриз, хуьрериз фена, агъалийрихъ галаз гуьруьшмиш хъана, кеве твазвай месэляар ачухарна. Цуд-къад экстремистди, вагъабитар лугъудайбуру агъурдалай виниз агъалияр авай хуьрера “агъавалзава”. Де лагъ, им гъикл эхдай кар я? Абуруз къецепатай куьмекар гузватлани, чун ихътин къайдасузвилерал рази хъана акъваздач. Жаванар, жегъилар къвалени, школадани, вуздани гъавурдик кутунин къвалах артухарна къанда. Къайдаяр хуьдай органрини чпин гъар йикъан къвалах гужлу авун лазим я. Дагъустан терроризмдикай, экстремизмдикай миъиз азаддай вахт алуькнава. Чи партияди и кардик гъаф пай кутунни герек я. Кавказда, Дагъустанда терроризмдик цай кутудай мурадар авай члуру къуватрилай са затни алакьдач.

Х.Шихсаидова налогар къватлуникай, республикада гъелени хъендик квай экономикади цукъ акъудзавайдакай ихтилат кудна. Республикадин бюджет 82 миллиард манатдикай ибарат я, адакай анжах 26 млрд хуси доходар я. Эгер уьлкведа регионри федеральный бюджетриз чпин доходрикай 23, СКФО-ди 10 процент такъатар вахузватла, Дагъустанди вахузвайди 5,6 процент я. Гъа са вахтунда хъендик квай экономикадин къазанжийри 40-60 процент тешкилзава. Налогар гуникай эцигунардай, алишвершдин, ички, кудай шейэр маса гунихъ галаз алакьалу хилера къил къакъудзава. Халкъдин Собранидин

Председателди залда авайбурук айгъамдин хъвер кутур мисал гъана. Меркездин са заправкади суткада цуд литр бензин маса гузва къван. Налогни - гъа и цуд манатдила. Гъа и жуьредин “гъахъ гъисабар” гъаф карханайра, фирмайра, акционервилин обществойра къиле тухузва. Регистрация тавунвай карханаярни тилимил туш. Ахътин гъакъикъат арадал атанва хъи, республикада гъакъи-мажиб тилимил къачузва, харжияр са шумуд сеферда гъаф ийизва. Абуруз килигайла 8 млрд манат налогар къватлун лазим тир, амма республикадин бюджетриз атайди са миллиард манат я.

- Партиядин членрин гъакъисагъ зегъметдила, миъивилелай, намуслувилелай, республика патал къуллугъдин везифаяр тамамарунилай агалкъунар хъун, тахъун аслу я, - лагъана Х.Шихсаидова, - гъавилляй чна налогар тамамвилелди къватлунин карда талуьк органриз куьмек гун чарасуз я.

Республикадин экономика хъажун ва агъалийрин яшайиш хъсанарун патал ада хуьруьн майишатдин чилер менфятлувилелди ишлемишунин, абур гъа чилел къвалахиз суьрсет арадал гъизвайбурун ихтиярда тунин, юкъван ва гъвечи бизнесдал машгъл жезвайбуруз гуькуматдин идарайрин патай датлана куьмек гунин метлебдикайни лагъана. - Чаз талуьк тушир са карни авач. Чи къенин ва пакадин югъни хъсанди, ислягъди, бахтлуди, мублагъди хъун анжах гъакъисагъ къвалахдила аслу жедач.

Конференциядал РД-дин Халкъдин Собранидин Председателдин Сад лагъай заместитель, “Сад тир Россия” партиядин фракциядин регъбер Юрий Левицкийди вичин доклад “Сад тир Россия” партиядин XIV Съезддин къараррал асаслу яз Дагъустандин отделениедин вилик акъвазнавай везифайриз талуькярна. Ада делегатрин рикел мад сеферда Вирироссиядин политический партиядин форумдал къарагъарай важибу месэляар хъана: РФ-дин Президентдин майдин указар уьмуьрдиз кечирмишун, ЖКХ-дин месэляар гуьзчивилик кутун, гъвечи ва юкъван бизнес вилик тухун, регионра партийный проектар кардик кутун, партиядин чкадин отделениедин къвалах хъсанарун, Дагъустан Республикади инвестияр гъаф гъидай крариз къуват гун, терроризмдиз, экстремизмдиз акси яз тухузвай къвалах мадни активлаишун, умуми образованида модернизациядин гъерекат давамарун...

Делегат, РД-дин Халкъдин Собранидин аграрный политикадин Комитетдин председатель Жапарбег Шамхалова вичин доклад алай йисан 5-апрелдиз Волгоград шегъерда къиле феи хуьрерин депутатрин съезддин нетижайриз ва и жигетдай Дагъустандин единоросрин вилик акъвазнавай везифайриз талуькярна.

- Дагъларин уьлкве аграрный республика я, - лагъана Ж.Шамхалова, - ва чна чахъ авай вири мумкинвилералди хуьруьн майишат виликни тухвана къанда. Имни а вахтунда жедач, мублагъ вири чилер кардик кутурла, гъасилзавай къван хуьруьн майишатдин суьрсет маса гудай, къачудай къурулушар тешкилайла, вири жуьредин хусусиятдин майишатар лазим техникадалди, федеральный бюджетдай ахъайзавай субсидияралди таъминарайла, емишар, салан майваяр гъялдай карханайрал чан хъайла.

Докладчиди хуьрера образованидин, медицинадин, спортдин дараматар эцигун, куьнебуру ремонт авун, цийикла туйкуьр хъувунни партиядин региональный ва чкадин отделениедин гъар йикъан гуьзчивилик хъана къанзавайдакай лагъана.

Конференциядин къилин докладрилай гуьгъуьн хейлин делегатар рахана ва абуру къарагъарнавай вири месэляар республика патал важиблур тирди малумарна, анжах абур чарарал аламуьк тавун патал гъилер къакъажна къвалахна къанзавайдакай лагъана.

Делегатри мярекатдал гъанвай мад са шумуд месэла гъялна ва талуьк тир къарарни къабулна.

Цийиз партиядиз гъахънавайбурув шад гъалара билетари вахкана.

28-май Сергъятар хуьдайбурун югъ тир Гъамиша уяхбур

Магъмуд ГЪАРУМОВ,
Россиядин ФСБ-дин
Погрануправленидин РД-да авай
погранкъуллугъдин ветеранрин
Советдин председатель

Чи уьлкведин халкъари цийи фашистрин Германиядал гъалибвал къазанмишна 69 йис тамам хъуни сувар гегъеншдиз ва шадвилелди къиле тухвана.

Къейд авун лазим я хъи, XX асирдин зурба дяведа сергъятар хуьдай къушунрини дирибашвилелди женгер члуьгуна ва гъалибвилек чпин лайихлу пай кутуна. Фашистри хабарсуз Советрин Союздал вегъейла, пограничникри сифтебурукай яз душмандин къушун-

Къенин юкъузни пограничникри госуударстводин сергъят, вилин нини хъиз, хуьзва. Абуруз чизва, сергъят хуьн - им къилин везифа я.

Сергъятдал къуллугъ авунихъ вичин къетленвилер ава. Иф-югъ талгъана, гъяд йикъар, суварар чин тийиз, аскерри сергъятдин гъар са чиб хуьзва. Чилелни, цавани, гуьулелни. Гъавилляй сергъят хуьзвай къушунра бедендиз мягъкем, виклеь, лайихлу рухвайри къуллугъзава.

Россиядин Федерациядин сергъятдин яргъивал 60 агъзур километрдила алатзава. Ам гуьулерихъ, океанрихъ, вацарихъ дагъларихъ, тамарихъ галаз, алакьалу я. Чи уьлкве дуьньядин 16 госуударстводихъ галаз, гъа гъисабдай яз Америкадин Сад хъанвай штатрихъ

В.В.Путин Дербентдин погранотряддин “Чепелар” погранзавадал. 2005-й.

риз жаваб гана. Сергъятрин гъар са участка, постунал тешпигъ авачир хътин игитвилер къалуруна, туьтуьнихъ къван яракьламиш хъанвай душмандин вилик пад йикъаралди къуна ва абуруз вилик физ манийвална. Дяведин сифте юкъуз душманди Советрин Союздин пограничный 485 заставадал гуьжумнай. Сада къванни къулуьхди члуьгунач. Гъар са застава гъвечи ва мягъкем къеледиз элкьвена. Саки вири заставайрал са кас амай къван душмандихъ галаз женг члуьгуна. Сергъятдал алай виклеь аскерри Германиядин командованидин мурадарни члуьрна: абуруз лап куьруь вахтарда Советрин Союз метлерал акъвазариз къанзавай къван и кар абурулай алакьнач.

1941- йисан 24-июндиз акъатай “Правда” газетда хъенва: “Душмандин сад лагъай ягъунар чпелди къачуналди, пограничникри, асланри хъиз, дяве авуна. Чекистар тир аскерри тежедай хътин виклеьвилер къалуруна. Патрумар гумачирла, абуру жидайралди, гъилералди душмандиз басрух гана. Анжах вири телеф хъайила, душмандилай вилкиди камар къачуз алакьна”.

Ватандин Чехи дяведа пограничникри къалурай къеьгалвилерикай Советрин Союздин маршал Г.Жукова вичин рикел хъунра кхъизва: “Заз Москвадин, Ленинграддин, Сталинграддин, Курскдин, Украинадин ва Белоруссиядин патарив пограничникри гъикъван дирибашвилелди, уьткъемвилелди женгер члуьгунатла акуна ва абуру садран рикелайни алатдач. Къуй пограничникдин къацу фуражкадал гележегдани Советрин вири халкъари дамахрай”.

Душмандихъ галаз къиле феи къати женгера къалурай виклеьвилерай пограничникриз гуькуматди лап еке къиметни гана. Орденрилай, медалрилай гъейри 330 пограничникдиз Советрин Союздин ва Россиядин Федерациядин Игитвилин тиварар гана.

галазни сергъятламиш хъанва. Датлана уьлкведин сергъятдал къаравулвал члуьгвазвай аскердизни, офицердизни чна баркалла лагъана къанзава.

Малум тирвал, Советрин Союз госуударстводихъ (Азербайжан, Гуржистан, Иран, Туркменистан, Къазахстан) галаз сергъятламиш хъанва. Дагъустандин мулкунал алай Россиядин сергъятди 1180 километр тешкилзава. Луьгун лазим я хъи, алай вахт са акъван регъятди туш. Ара-ара къизгъинвилерни арадал къевезва. Чпин везифаяр на-

Каспийскда сергъятчийриз эцигнавай памятник

муслувилелди, къилиз акъудуналди Хунзахдин погранотрядда къуллугъзавай капитан Радим Халиков, старшина Мухтар Сулейманов ва старший сержант Абдухалик Къурбанов Россиядин Игитар лагъай тиварариз лайихлу хъана. Бандитрихъ галаз женгиниз экъе-члай абуру Ватандин аслу туширвал патал чпин чанар къурбанд авуна. Абуру гъамиша чи риклера амуькда.

Гъалибвилин 69 йис Крымдин чиликай сур хъайибур

Фазил ДАШЛАЙ

70-йис идалай вилик Нижнеднепровский гъужумдин не-тижада Советрин къушунри Крымда немсерин 17-армия гъалкъада туна ва Сивашдин къиблепатан къерехда авай важиблук чка чпин гъиле къуна. Идалайни гъейри, Къилдин Приморский армияди, Керченско-Эльтигенский мулкъара кыле феи ягъунрин нетижада Керчдин плацдарми къуна.

8-апрелдин къунын сятдин 8-даз Украинадин 4-фрон-тдин артиллерияни авиация кардик кутуна, абурун жен-гинин гъерекатар саки 2,5 сятда давам хъана. Идалай гъ-гъуьниз фронтдин къушунар гъужумдал элячйна, къилин гъужум 51-армиядин къуватри Сивашдин плацдармдилай тухвана. Гъа юкъуз гвардиядин 2-армияди Армянск азадна.

Пуд йикъан къене Украинадин 4-фронтдин къушунри къа-ти ягъунар кыле тухвана ва 10-апрелдин нянихъай хъиз Перекопдин перешейкадал ва Сивашдин къиблепата авай душмандин сенгерар къатна.

11-апрель алукъдай йифиз Къилдин Приморский армия, танкарин 19-корпусди хъ галаз санал, гъавадин 4-армиядин, авиациядин ва Чулав гъуьлуьн флотдин кумекни галаз гъужумдиз фена ва Керчь къуна.

Гъужум гъеншаруналди, Советрин къушунри 13-апрел-диз Феодосия, Симферополь, Евпатория, 14-апрелдиз - Судак, 15-апрелдиз Алушта шегъерар азадна. 16-апрел-диз чи къушунар Севастополдал экъечйна, амма шегъер къаз алахъуни агалкъун гъанач ва чи къушунри цийи къилелай гъужумдиз гъазур хъун къетна.

16-30-апрелдиз Советрин къушунар са шумуд сеферда Севастополь азад ийиз алахъна, гъужумри еке агалкъунар гъаначтани, са бязи чкъар къаз алахъна.

3-майдиз немсерин къушунрин Крымдин группировка-дин командующий Э. Йенеке къуллугъдивай азадна, идан себени ам чпелай шегъер хуьз алакъдайдахъ агъун тавун хъана. Советрин командованиди Севастополдал къилин гъу-жум 5-майдиз авун къетна. Чи къушунри 9-майдиз шегъер немсерин фашистрикай азадна.

12-майдиз душмандин къушунрин амукъайри Херсонес-дин мулкунал чпин яракъар гадар хъувуна, Советрин къу-шунрин вилик чпин магълубвал хиве къуна.

Крым хуьн патал кыле феи къизгъин дяведа агъзур-ралди чи ватангъилири чпин чанар къурбандна. Къейд ийин хъи, и къати женгера уьлкведин вири халкъарихъ галаз санал дагъустанвийрини чпин къеъгалвал къалурна. Абуру-кай къве дагъустанви - Абдурагъман Абдулаевни Мегъамед-загъид Абдулманапов - Советрин Союздин Игитвилин чехи тварциз лайихлу хъана.

Къе чаз инал Крым патал чпин чанар къурбанд авур ва а чиликай чпиз эхиратдин квал хъайи са бязи къеъгал дагъу-станвийрин тварар эзбер авун кутугнаваз аквазва.

★ **БАБАЕВ Мавлудин Давудович**, 1925-йисуз Къу-рагърин хуьре дидедиз хъана. Армиядиз Къурагърин РВК-ди эвер гана. 242-стрелковый дивизиядин яру аскер. 1944-йисан 6-майдиз телеф хъана. Крымдин Балаклава шегъер-дин къиблепатан-рагъаклидай патав сурара кучукунава. Я Дагъустандин, я Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра адаз талукъ делилар авач. Женгинин малуматда къейдна-ва: уьмуьрдин юлдаш Бабаева Саренат Агъабеговна Къу-рагъ райондин Къурагърин хуьре яшамеш жезва.

★ **БИЛАЛОВ Ибрагъим Билалович**, 1909-йисуз Къа-сумхуьруьн районда дидедиз хъана. Армиядиз Москва об-ластдин Киевский РВК-ди эвер гана. 128-гвардейский стрел-ковый дивизиядин жергедин аскер я. 1944-йисан 12-майдиз телеф хъана. Москва шегъердин "Рикел хуьнин" ктабра адаз талукъ делилар ава. Ам Севастополдин аскерин сурара кучукунава.

★ **ГЪАЖИКЕРИМОВ Керим**, 1908-йисуз Къасумхуьруьн райондин Киркарин хуьре дидедиз хъана. 339-стрелковый дивизиядин аскер. 1944-йисан 25-апрелдиз телеф хъана. Крымдин Кадыковка хуьруьн аскерин 1-нумрадин сурара кучукунава (къиблепатахъай 1-жерге). Женгинин малуматда къейднава: диде Гъажикеримова Султанханум. Дагъустан-дин "Рикел хуьнин" ктабра ам гел галачиз квахънавайди яз къейднава, Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра адаз та-лукъ делилар авач.

★ **АЙВАЗОВ Мирзе Айвазович**, 1912-йисуз Къасум-хуьруьн районда дидедиз хъана. Яру Армиядин 414-стрел-ковый дивизиядин аскер. 1944-йисан 9-майдиз телеф хъана. Крымда, Балаклавский шегъер рекъин къерехда авай 414-дивизиядин къушунрин стхавилин сурара кучукунава. Адан твар Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра гъатнава.

★ **АЛИЕВ Сулейман**, 1925-йисуз Рутул райондин Кина хуьре дидедиз хъана. Яру Армиядин 263-стрелковый дивизиядин аскер. 1944-йисан 21-апрелдиз телеф хъана. Крым-да авай Макензия хуьре кучукунава. Дагъустандин "Рикел хуьнин" ктабра С.Алиеваз талукъ делилар авач. Адан твар Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра гъатнава.

★ **АСКЕРОВ Агъарагъим**, 1907-йисуз Къасумхуьруьн райондин Агъа Стлалрин хуьре дидедиз хъана. Яру Армия-дин аскер, 51-армия, 355 ОАШР. 1944-йисан 7-майдиз те-леф хъана. Адан твар Севастополдин "Рикел хуьнин" кта-бра гъатнава. Крымдин Штурмовое хуьруьн сурара кучу-кунава.

★ **БОЖАЕВ Мегъамед Мегъамедович**, 1922-йисуз Агъул райондин Хутхул хуьре дидедиз хъана. Яру Армия-дин аскер. Приморский армия, 34 арм.Стр.АП. 1944-йисан 16-апрелдиз телеф хъана. Дагъустандин "Рикел хуьнин" ктабра адан твар Баджаев Мегъамед хъиз гъатнава. Севас-тополдин "Рикел хуьнин" ктабра адаз талукъ делилар авач. Крымдин Ялтинский райондин Мухамадка хуьруьн сурара кучукунава.

★ **ГЪАСАНОВ Гъажи**, 1922-йисуз Ахцегъ райондин Ахцегърин хуьре дидедиз хъана. 263-дивизиядин старший сержант. 1944-йисан 8-апрелдиз телеф хъана. Ам Красно-перекопский райондин Топ-Тюбе поселокада (Крым) кучу-кунава. Адан твар Дагъустандин "Рикел хуьнин" ктабра гъат-нава. Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра адаз талукъ делилар авач.

★ **ГЪУЪСЕЙНОВ Муфтали**, 1908 - йисуз Дагъустан АССР-дин Хив района дидедиз хъана. 257-стрелковый ди-визиядин жергедин аскер. 1944-йисан 9-майдиз телеф хъа-на. Ам Севастополь шегъердин Сапун дагъда кучукунава. Адан твар Дагъустандин ва Севастополдин "Рикел ху-нин" ктабра гъатнава.

★ **ЗАГЪИРОВ Шамсудин Муртанович**, 1923-йисуз Ахцегъ райондин Ахцегърин хуьре дидедиз хъана. 79-стрел-ковый дивизиядин младший сержант. Залан хер хуьниди, 1944-йисан 19-майдиз къена. Ам Бахчисарайдин (Крым) Хандин дворецдин сурара кучукунава (6-нумрадин сур). Адан твар Дагъустандин "Рикел хуьнин" ктабра гъатнава. Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра адаз талукъ дели-лар авач.

★ **МИРЗЕХАНОВ Мирзехан**, 1916-йисуз Дербент рай-ондин Деличубан хуьре дидедиз хъана. Къилдин Примор-ский армиядин танкарин 63-бригададин сержант. 1944-йисан 11-майдиз телеф хъана. Крымдин Балаклавада кучукунава. Адан твар Дагъустандин "Рикел хуьнин" ктабра гъатнава.

★ **МУТАЛИБОВ Тагъир Тагъирович**, 1924-йисуз Дагъу-стан АССР-дин Белиж поселокада дидедиз хъана. Яру Ар-миядин аскер яз, Приморский армияда къуллугъна. 1944-йисан 11-майдиз залан хирерикди рагъметдиз фена. Бала-ковский райондин (Крым) Шули хуьре авай 6-нумрадин стха-вилин сурара кучукунава. Дагъустандин "Рикел хуьнин" кта-бра ам Табасаран райондин Чувек хуьряй яз къалурнава. Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра адаз талукъ дели-лар гъатнава.

★ **РАЖАБОВ Эюд Исмаилович**, 1897-йисуз Дагъу-стан АССР-дин Агъул района дидедиз хъана. Армиядин жергейриз Хивдин РВК-ди 1942-йисуз эвер гана. Яру Арми-ядин аскер яз, ада 227-стрелковый дивизияда къуллугъна. 1944-йисан 27-апрелдиз телеф хъана. Балаклавский рай-ондин (Крым) Кадыковка хуьре кучукунава. Адан твар Да-гъустандин ва Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра гъат-нава.

★ **СУЛЕЙМАНОВ Нуруллагъ**, 1908 -йисуз Дагъустан АССР-дин Докъузпара райондин Мискискарин хуьре диде-диз хъана. Яру Армиядин аскер. Ада гъуьлерин 83-къилдин стрелковый бригадада къуллугъна. Залан хирерикди 1944-йисан 8-апрелдиз рагъметдиз фена. Керченский райондин (Крым) Юрков Кут хуьруьн бригададин сурара кучукунава. Адан твар Дагъустандин "Рикел хуьнин" ктабра гъатнава. Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра адаз талукъ дели-лар авач.

★ **ХАЛИЛОВ Аслан Къафланович**, 1911-йисуз Азе-рбайжан ССР-да дидедиз хъана. Армиядин жергейриз Дер-бентдин РВК-ди эвер гана. 315-стрелковый дивизиядин жергедин аскер. 1944-йисан 9-апрелдиз телеф хъана. Дагъ-устандин "Рикел хуьнин" ктабра адан твар гъатнава, амма кучукунавай чка къалурнава.

★ **ШАЙДАБЕГОВ Мегъамед Шагъпазович**, 1923-йисуз Ахцегъ райондин Къакла хуьре дидедиз хъана. 126-стрелко-вый дивизиядин лейтенант. 1944-йисан 9-апрелдиз телеф хъана. Ам Армянск поселокада авай (Крым) Буденныйдин тварунихъ галай колхозда кучукунава. Адан твар Дагъу-стандин "Рикел хуьнин" ктабра гъатнава. Севастополдин "Ри-кел хуьнин" ктабра адаз талукъ делилар авач.

★ **ШАГЪМУРАДОВ Дадимед**, 1924-йисуз Къурагъ райондин Къурагърин хуьре дидедиз хъана. 87-стрелковый дивизиядин жергедин аскер. 1944-йисан 18-апрелдиз телеф хъана. Ам Крымда авай Эски-Эли твар алай хуьре кучу-кунава. Адан твар Дагъустандин ва Севастополдин "Рикел хуьнин" ктабра гъатнава.

Къуй абуруз Аллагъди рагъметар гурай. Абурун къеъ-галвилерни зар алай тварар несилрин рикелелай садрани алат-дач.

“Хайи газет” - Къизилюртда

ФЕСТИВАЛЬ

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

27-майдиз Къизилюрт шегъердин администраци-ядин дараматда Дагъустандин прессадин “Хайи га-зет” твар алай нубатдин фестиваль кыле фена. Ана РД-дин печатдинни информациядин министрдин за-меститель Миясат МУСЛИМОВАДИ, РД-дин журна-листрин Союздин председатели Али КАМАЛОВА, республикадин газетринни журналрин къилин редак-торри ва “Дагпечатдин” векилри иштиракна.

Дараматдин фойеда изданийрин векилри клел-завайбуру патал выставка ва газетринни журналрин подпискани тешкилнава.

Гуьгъуьнлай, фестивалдин сергъятра аваз, печат-дин СМИ-рин векилар Къизилюрт шегъердин актив-дихъ галаз гуьруьшмиш хъана. Мяркат ачухдайла Миясат Муслимовади къейдна:

- Дагъустандин журналистика патал къе чехи сувар кыле физва, гъик лагъайтла СМИ-рин векилар клелзавайбурухъ галаз са акъван мукъвал-мукъвал гуьруьшмиш жезвач. Гъайиф хъи, республикадин агъа-лийри газетрихъ, журналрихъ галаз хуьзвай алакъа-яр къвердавай зайиф жезва. Иллаки жегилрин ара-да и месэла мадни хъиз акъвазнава. Къизилюрт ше-гъердани республикадин изданийр подписка авунин жигъетдай са акъван тарифдай гъалар авач. Мисал яз, “Дагестанская правда” газет анжах 71 касди къен-ва. Милли члаларал акъатзавай газетрикай рахайтлани гъа ик я. Къенин юкъуз Къизилюртда 23 агъзур авар-ви яшамеш жезва, хайи члалал акъатзавай “Гъакъи-къат” газет къенвайбуру 382 кас тешкилнава. Ина яшамеш жезвай 4 агъзур къумуьдикай “Елдаш” клел-завайбурун къадар 36 кас я. 956 лезгидикай “Лезги газет” тек 6 касди къенва. Эгер чна хайи члаларал акъатзавай газетар подписка тавуртла, дидед члаларив къайгъударсузвилелди эгечлайтла, чун абурукай магъ-рум жеда, - лагъана Миясат Муслимовади.

Вичин рахунра “Гъакъикъат” газетдин къилин ре-дактор Али Камалова Къизилюртдин агъалийриз га-зетарни журналар гъаф клелуниз эвер гана. “Чна пул-суздаказ Къизилюртдин са шумуд школадив авар члалал акъатзавай газетар агакъарзава, амма, гъайиф хъи, клелзавач. Урус члалал хъиз, хайи члаларал акъат-завай газетарни клелна кланда”, - къейдна А.Камалова.

Мяркатдал “Дагестанская правда”, “Илчи” газет-рин къилин редакторар тир Бурлият ТОКБОЛАТОВА-НИ Къачар ГЪУЪСЕЙНАЕВА, “Дагъустандин дишегъ-ли” журналдин къилин редактордин заместитель Ай-шат АБДУЛЛАЕВА, “Дагпечатдин” руководители Ша-мил АБАШИЛОВ ва хейлин масабур рахана. Абуру чпин рахунра газетрини журналри республикадин об-щественный уьмуьрда къугъвазвай ролдикай, редак-цийрин вилик акъвазнавай важиблук месэлайрикай суьгъбетна.

Мяркатдин эхирдай республикадин печатдин СМИ-рин векилриз фестивалдин иштиракчийри хей-лин суалар, теклифар гана.

Эпосдикай фикирар Шарвилияр

гьамиша герек я!

Шагьабудин ШАБАТОВ

Алай 2014-йисуз къадим Ахцегьа "Шарвилидиз" талукьарна чехи мярекатар кьиле тухуз 15 йис жезва. И суваричи бинелу тир лезги халкьар сад ийизва ва амай миллетризни сад хьуниз эвер гузва. Ам лезги халкьдин кьетлен суварикай садаз элкьевенва.

Гьар ацукьай-кьарагьай чкайрал, иллаки "Шарвилидин" мярекатар кьиле тухуз мукьва жедайла, гзафбуру, Шарвили вуч кас тир, ам хьайиди яни лугьуз, суаларни гуз жеда. Гзафбуруз инанмиш жедай кьимишни кьезвезва.

Заз кье жуван са бязи фикиррикай лугьуз кьанзава. Рази жедайбуруни, тежербуруни хьун мумкин я.

Сад лагьайди. Белки, хьанач жеди ахьтин буй-бухах авай, дирибаш, ватанперес инсан. Шарвили твар алаз, ам бинедиз кьачуна, ахьтин инсандин кьамат арадал гьун - им гьеччи кваллах туш. Бес ахьтин, вичих гекьигун авачир кьамат арадал гьайи халкь виклегдай тушни? Эпосар авай халкьар тупларалди гьисабиз жезва.

Ахьтин баркаллу, бажарагьлу инсанар себеб яз, чав, вирибуру лугьузвайвал, женнетдин юкьни-юкь хьтин берекатлу чилер, абукевсер булахар, кьамарни вацар агакьна.

Тарихдин чинрай малум жезвайвал, чи чилерал чапхунчивилин мурадар рикле аваз гьикьван душманар атана. Ятлани чи халкьди рей ганач, вилелай нагьв кьалурнач. Вучиз лагьайтла, чахь вири девирра чешне кьачудай, халкь руьгламишдай Шарвилияр тимил хьанач. Гележегдани, инсаният амай кьван гагьдани гьакл жедайдал шак алач.

Кьвед лагьайди. Чахь Шарвили хьайиди яни, лугьудайбуруз жаваб яз заз мад са мисал гьиз кьанзава.

Октябрдин революция гьалиб хьайила, дагьвийриз Ленин чизвачир. Акур кас хьаначир. Гьавилияр дагьвийрин делегация адан патав фидайла (Р.Гьамзатован "Дагьвийр Ленинан патав"), ам зурба дагь, вичиз мад тай авачир хьтин итим яз гьисабна, пишкешарни лап чехи буйдин инсан фикирда аваз рекье тунай. Килигайтла, абурун вилик вири хьтин адетдин инсан экьечинай.

Вучиз дагьвийриз ам акл аквазвай? Вучиз лагьайтла, а залум Николаян гьукум элягьун, лежберринни фялейрин гьукумат арадал гьун нелай хьайитлани алакьдай кар тушир. Гьавилиярни дагьвийри адас ахьтин зурба кьамат тешкилнавай, яни абуруз ам чпин вилерай гьакл аквазвай.

Пуд лагьайди. Белки, Шарвилини адетдин инсан тир жеди. Ятлани адан ди-

рибашвилер, душман дарбадагь авун, вич вилик экечина, кьушундин кьил кьуна, гьалибвилерихьди ялуни халкь адас гьурмет авуниз мажбуруна. Адалай чешне кьачуна, адан твар гьамиша мецел хьана, ам вири девирра гележегдиз чешне жез хьана. Халкьди гьавилиярни адас са касдихьни тахьай хьтин кьаматни яратмишна.

Кьуд лагьайди. Вучиз, ам ахьтин дирибаш кас хьайила, адан твар лезги халкьдин арада кьериз-царуз гьалтзава? Вучиз лагьайтла, гьелбетда, за вичидихь кьейд авурвал, им зи фикир я, ахьтин кьегьал хьин твар эцигай аялди-кай адан жуьрэт авай инсан хкат тийиз кичеллани, адан твар усалар тавунин фикирарни аваз эцигзавачир жеди.

И суварик руьгь кутазвай, лезги халкьдихь, хайи чилерихь, гележегдихь рикл кузвай, вичин хивез гзаф баркаллу крак кьачузвай Имам Музамудинович чи девирдин Шарвили тушни!

Куьре Мелика "Кьул хуьз экьечл" лугьуз, халкьдик юзун кутунай. Халкьдиз женгиниз эвер ганай, вичин бейтералди руьгламишна. Чи баркаллу ватангьлийри четин макьамда халкьдин вилик экечина чил, хайи ватан хвена. Ибур Шарвилияр тушни?

"Зи халкьдикай ягьанатар ийидай касдин хура зун гапур хьана аклида!" лагьай Гьажу Давуд Шарвили тушни!

Тарихди тескирзавайвал, лезги халкь вири девирра уьлкведин амай халкьарин арада дуствилелди, хатургьурмет аваз, вичих авай са кьас фуни гишин касдиз пайиз яшаммиш хьайиди я.

Халкьдин вилик экьечлзавай гьар са касдиз халкьди гьар са патахьай кьуват гун, руьгламишун чарасуз я. Вичин далудихь дагь хьиз халкь галайди ада гьисс авун лазим я, гьакл хьайила, чалай гзаф крак бажармишиз алакьда.

Шарвилидихь чил хуьнин карда, женгера агалкьунар, гьалибвилер хьана. Кье чи халкьдиз яшайишдин хьсан шартлар тешкилун чарасуз я. Чаз кье и кваллахар кьилиз акьуддай, ислягь зегьметдал халкь машгьулардай Шарвилияр герек я. Ахьтинбуру чи халкьдин арада тиммил авач.

*Вири ава зи ватанда,
Генг хьана клан туш патандаз.
Амма гьеле гьал хьсандач,
Чахь Лезгистан уьлкве аваз.*

*Уьтквем хваяр зирек, кьегьал,
Вучиз абуру хьанва бейгьал?
Себеб вуч я атун и кьал,
Чахь Лезгистан уьлкве аваз?*

*Туна кьулав пабни аял,
Рикле гьатна агьзур хиял,
Гьурбатдава лезги магьал,
Чахь Лезгистан уьлкве аваз...*

Чи газетдин даяхрикай Алхишлу рехъ...

ЮБИЛЕЙ

Мердали ЖАЛИЛОВ

Курхуьруьнви **РУСТАМОВ Аслан Жаруфовича**й чна идалай виликни хейлин материалар кьейди я. Себебарни гзаф хьана. Сифтени-сифте, ам чехи инсанперес ва ватанперес я. Хайи ерийрал ам хьиз ашукь маса ксар тек-туьк гьалтда.

Инсанрикай рахайтла, ада датлана гьа вич хьиз зегьметдал, гьурметдал, чилел гьасилзавай девлетдал ашукьбуру санал кьватлава. Ик тир ам чаз сифте яз акур Каспийск шегьерда кьулайвилер твадай комбинатдин кьиле авайлани, ахпа ада "Горзеленхоздин" зурба майишат идара ийидайлани, гуьгьуьнлай, Дербент шегьердиз хьфена, ана "Оазис" твар алай махсус майишат кардик кутурлани...

Каспийск шегьер ада лап са куьруь вахтунда чи республикада виридалайни артух кьулайвилер авай чкадиз элкьуьрнай. "Лезги Лужков" тварни адал гьа члавуз атайди я. Дугьриданни, адан акунар гьа вахтара Москвадин мэр хьайи Юрий Лужкованбуру я, алакьунарни гьеччибуру туш. Иллаки шегьерар авадаламишунин крак.

Гилани ам Дербент шегьер вичин 2000 йисан юбилейдин вилик виридалайни гуьзел, гьакьван гуьрчегдиз безетмишнавай, михьвал ва кьулайвал авай чкадиз элкьуьрунал машгьул я.

"Оазис" - им кьумлхуринни кьураматрин юкьва арадал гьанвай зурба кьелемлук ва гьакьван жуьреба-жуьре цуьквер, кул-кусар битмишарзавай гьеччи уьлкве хьиз я. Ана инсандин рикелай галатунни, сугьулвални фад алатда. "Оазисдай" и кьуватар шегьердин куьчейризни майданрал, паркарини багьлариз илифзава. Месела, Лезги театрдин патав гвай майдандин гьар са нехиш Аслан Жаруфовичан - художникдин фантазия кьалурзавай гуьзел кьаш хьиз я. Ик лугьуз жеда шегьердин кьилин майдандикайни, Низамидин багьдикайни, масанрикайни. Шегьерда дегишвилер тунин еке кваллах физва. Аник Аслан Жаруфовичан лайихлу пайни кьа.

Чи рикел алама: Каспийскда ада саки 200 касдиз йисан кьилляй-кьилиз кваллахдай чкаяр тешкилнавай. Гилани, чи фикирдалди, ам ихьтин кьайгьуйривай яргьа туш.

"Оазисди" инсанар художникар хьиз тербияламишзавайдини чаз чиди.

Идалайни алава, ам, алим-биолог, инсанрин сагьламвал хуьнин кьайгьуйрикни кьа. Набататрин куьмекдалди лап гзаф азарар сагьрай жедайди субутнава.

Адан гьеччи квал фитотерапиядин (набататрин куьмекдалди сагьарунин) чехи лабораториядиз ухар я.

Аслан Жаруфович милли культурадал, литературадал, тарихдал рикл алай касни я. "Лезги газет" кьхин, хуьн, кьелун патал ада бегьем бягьс члуьгада. Каспийскда ада саки гьар йисуз 60-дав агакьна вичин кьуллугьчийриз "Лезги газет" кьхизвай. Чебни гьар садан квалериз ахгакьдайвал. Гилани ам чи хьсан амадагьрикай сад я!

За Аслан Жаруфовичан хейлин келимаяр жуван дафтарра кьенва.

Ингье бязибур:

- Кваллахна кланда, гьарай - вургьай галачиз...

- Виринра вири кьватзава, чукьурзава, пайзава, кьачузза, кьакьудзава... Амма гьар са ватандашди кьватлун, эцигун, артмишун, гьасилун, хуьн, хкажун лазим тир...

- Са жув патал ваь, хуьр, шегьер, район, халкь патал кваллахна кланда...

- Квал-адан варцелай, шегьер - адан куьчейрилай, паркарилай, майданрилай башламиш жезва...

- Кьумлхурин юкьвал кьацу муг туькьуьрун зарафатдин кар туш...

- Стал Сулейманан бульвар (куьче) адан шириратдин алемдин гуьзелвал кьалурзавайди жен!..

- Шегьердин вири школяр, аялрин бахчаяр тлебиат хуьнин кьаравулда хуьн дамагдай кар тушни!..

- Шегьер зи квал я, ам за техвейла, ни хуьда?..

- Виринра кваллахун хьсан я, жуван хайи мука кваллахун, ана кьулайвилер артухарун - генани хьсан ...

- Карчивал кьалурун ва кагьулвал тавун, цийи-цийи крарик кьил кутун - ингье зи кьилин кьайда...

Ихьтин келимайрин иеси камалэгьли туш гьикл лугьуда?!

* * *

И йикьара чи дуьстунин ва амадагьдин 70 йис тамам жезва. "Лезги газетдин" редакциядин коллективди риклин сидкьидай адас и вакьиа тебрикзава:

*Туштлани вун Юрий Лужков,
Я шегьерни - меркез Москов,
Тухузва на алхишлу рехъ,
Хьвайида хьиз асландин нек!
Дережайра регьбервиллин
Хуьз устадвал лежбервиллин,
Халкьдин хва я - Лукьман хьтин!
Гьар келима - дарман хьтин!
Сагьрай яргьал йисаралди!
Итимвиллин тарсаралди!
Тиммил тежез чи гереквал!
Зайиф тежез чи эркеквал!
Амин.*

Камалдин хазинаяй

Ишреф ЖАВАТОВ

- ✓ Тиммил ятлани, акьул жуваз кланда.
- ✓ Инсан ктабри чехи ийида.
- ✓ Хьсан дуьст патал я фу, я вахт гьайиф туш.
- ✓ Дуствал пулунихь маса кьачуз жедач.
- ✓ Чулав нуькI акунватла, гатфар гуьзлемши.
- ✓ Мергьяматлу инсандиз варар гьамиша ачух жеда.
- ✓ Темпел кацвай кьифер кьаз жедач.

- ✓ Жуьрэтсуз кьуьрез гьамиша кичледа.
- ✓ Дуьнья рагьини гуьрчегарда, инсанчирвилери.
- ✓ Гафунив рекьизни жеда, кьутармишизни.
- ✓ Мез галачир куркур лалди я.
- ✓ Акьул куьруь инсандин мез яргьи жеда.
- ✓ Ам муг квахьай верч хьиз ава.
- ✓ Стха стхадин эжигер я, вах-бигер.
- ✓ Вацлув агакьдалди шалвар хтлунмир.
- ✓ Хуььтлуь-кьуьдвал, гьуьлуь-гьуьлвал авун лазим я.

31-май - Адвокатрин югъ

Ам РФ-дин государстводин къуллугъдин I-класдин советник я

Уьмуьрдин рекъел намуслувилелди

Муса АГЪМЕДОВ

Гатун тавур дугъудикай аш жедач, лугъува бубайрин мисалда. Уьмуьрда, аял вахтарилай гатунна, четинвилер, азиятар, дарвилер акур ксарикай гзафни-гзаф зегъметдин къадир авай, акьуллу, обществодиз хийирлу инсанар хкатзава. Им чаз уьмуьрди тестикънавай делил я. И гафар дяведин йисарин аялриз иллаки хас я лагъайтла, заз чиз, зун ягъалмиш жедач. Дяведин йисарин аялрикай гаф кватайла, зи рикел гъасятда зи буба Лезги Арифан царар хкведа:

*Къепина амаз ири хъана куьн,
Аялвал такуна, чехи хъана куьн,
Лап жаванар яз рехи хъана куьн,
Акур азабар дявед аялар.*

Эхъ, дугъриданни, уьмуьрдин сегъердал дяведин йисарин чулав булут пайда хъайи аялриз азиятарни дарвилер гзаф акуна. Амма тажуб жедай кар ам я хъи, гъеле къвачи чил къун тавунмаз, къисметди лигимарай а аялар уьмуьрдин вири имтигъанрай намуслувилелди, сабурулувилелди, халис итимар хъиз, экъечина. Абуру са къусни ажузвал хиве къунач, чпин риклевай гъар са мурад къилиз акъудна, ми хъи къастар макъсаддив агакъарна. Гзаф етимрикай гъакимар хъана, абурулай баркаллувиллин кукушар муьтлугъгариз алакьна. Лезги чилихъ ихътин уьткъем рухвар тимил авач, абурукай сад вичи и икъара 75 йисан юбилей къейднавай, твар-ван авай юрист, РФдин государстводин къуллугъдин I-класдин советник **Гъатем Шамсудинович РАЖАБОВ** я.

- Зун дуньядал мугъман жез пуд варз амаз зи буба рагъметдиз фена, - рикел хкизва Гъатем Шамсудиновича. - Чи къалин хизан (пуд рушни пуд гада) дидедин хиве гатна. Ибур дяведин залан йисар тир. Четинвилерни азиятар чаз гзаф акуна, гъа ихътин агъур шартлара яшаммиш жезвай чун са вахакайни са стхадикай магърум хъана. Абуру аялзмаз рагъметдиз фена. Амма вири азиятриз дурум гана, диде вичин гъакъисагъ зегъметдалди чун, амай аялар, чехи авуна, халис инсанар хъиз тербияламишна. Диде савадлу кас туширтани, гзаф камаллу инсан тир. Адакай гаф кватай чкадал заз ихътин са дугъуш рикел хкиз къанзава. За, армиядай хтайдалай къулухъ, юриствиллин пешедай къелзавайла, са шумуд чкадай къвалахар теклифнай. А вахтунда за гъи рехъ хкъагъун хъсан ятла дидедай хабар къунай, вучиз лагъайтла аялдихъ виридалайни пара рикел кузвай кас диде я. Гъаниз килигна къвалахдин жигъетдайни гадахъ галаз са меслят авун къетина. Заз диде ихътин жаваб хганай: "Чан хва, вун дуньядал гъайиди зун ятлани, дуньядикай залай гзаф хабар ваз ава, заз жув яшаммиш жезвай хуьрелай гъейри са затни акунвайди туш, ваз лагъайтла пад-къерех акунва, гъаниз килигна жуваз гъикл хийирлу яз аквазватла, гъакл ая". Дидедин и гафарилай за ихътин насигъат хкудна: инсанди вичин хсуси уьмуьрдихъ галаз алакълу важиблу гъар са месъла хъсандиз фагъумфикирна къилиз акъудун лъазим я. Им диде гайи виридалайни важиблу насигъатрикай сад хъана. Рагъмет хуьрай вичиз, дидедин насигъатрал за гъа къени амалзава, - лугъува агъаскъалди.

Дугъриданни, Гъатем Шамсудиновича вичин вири уьмуьр Сагъиб дидедин насигъатриз вафалу яз тухвана ва къенин юкъузни а вафалувал ада квадарнавач. Икел тирдан гъакъиндай адан уьмуьрдин рекъиз вил вегъейла генани тестикъ жезва.

Гъ.Ш.Ражабов 1939-йисуз Докъузпара райондин Къурушрин хуьре дидедиз хъана. Сифтегъан мектебдиз ам Вили Къурушдал фена. 1953-йисуз хизан Хасавюрт райондин чилерал куьч хъхъунихъ галаз алакълу яз, ада къелунар Цийи Къурушдал юкъван школада давамарна, амма жавандиз школа акъалтларун къисмет хъанач. 11-класдай ам вичин хиве авай пак буржи къилиз акъудун патал Советрин Армиядин жергейриз къуллугъ ийиз фена. Дагъвийриз хас вири ерияр хвена, Гъатем намуслувилелди къуллугъ ийиз эгечина. Армиядай авай йисара ада офицервиллин курсар ва гъа са вахтунда Московский областда авай рабочий жегъилрин Львовский юкъван школада 11-класни акъалтарна.

Армиядай гугъуьни, хайи Ватандиз хтай жегъил Махачкъалада авай "Стекловолокну" заводда къвалахиз эгечина. Гугъуьнлай Гъ.Ражабова Махачкъала шегъердин халкъдин судда судоисполнителвиле, юристконсультантвиле зегъмет члугуна ва саки цуд йисалай артух вахтунда ДАССРдин юстициядин министерстводин къурулушда гъакъисагъвилелди зегъмет члугуна. Ина къвалахзавай йисара Гъатем Шамсудиновича республикадин хуьруьн майишатдин месълайрал машгул юридический къуллугърин къвалахар ахтармишна ва а хиле зегъмет члугъазвай ксарин пешекарвал хкажун патал абурухъ галаз семинарар кыле тухвана. Гугъуьнлай ада республикадин судрин старший консультантдин везифаяр тамамарна.

Чирвилер къачунихъ къаних ва рикел кукушар муьтлугъгардай къаст авай жегъил пешекарди 1972-йисуз Кеферпатан Осетиядин госуниверситетдин юридический факультетни акъалтарна.

1986-йисалай Гъатем Шамсудиновича Дагблсовпрофдин юридический консультантдин къурулушдиз регъбервал гуз эгечина, са къадар вахт алатайла, ам республикадин антимонопольный управленидин юридический отделдин начальниквиле тайинарна. Гугъуьнлай Гъ.Ражабован хиве мадни жавабдар везифаяр гатна: адакай федеральный казначействодин РД-да авай Управленида юридический отделдин начальник хъана. Вичин рекъай дерин чирвилер, тежриба авай Гъатем Шамсудинович 2000-йисуз РФдин Верховный суддин халкъдин заседатель язни хкъана. Имни гъар акатай касдал ихтибарзавай кар туш къван. 1999-йисуз республикада бегъерлуздаказ юридический рекъай къвалах тешкилунай Гъатем Шамсудиновичаз РФдин государстводин къуллугъдин I-класдин советник лагъай чин гана. Гъа и йи-

сан августдин вацра пенсиядиз экъечдай яшариз акъатун себеб яз, ам отставкадиз фена.

Амма пенсиядиз экъечлуналди, зегъметдин къадир чизвай Гъ.Ражабоваз къвалах тавуна къимиш атанач. 1999-йисан сентябрдин вацра ам Махачкъаладин профсоюзрин тешкилатрин объединенидин председателдин заместителвиле хкъана. Къейд ийин хъи, Гъатем Шамсудиновича республикадин общественно-политический уьмуьрда ни активнидаказ иштиракзава. Ам КПСС-дин активист тир. Гъатта партиядин къвалах акъваз хъайи йисара ада Дагъустанда компартия арадал хкун патал чалишмишвилерни авунай. 1991-йисуз ам Дагъустандин Коммунистрин партиядин (КПД-дин) рескомдин членвиле хкъана. 1992-1996-йисара ада КПДдин Махачкъала шегъердин Советский райондин комитетдин сад лагъай секретардин везифаяр намуслувилелди къилиз акъудна.

Датлана хайи халкъдин яшайиш хъсан хъуникай фикирзавай Гъ.Ражабов 2000-йисан майдин вацра лезги халкъдин агъаскъалприн Советдин Президиумдин председателдин заместителвиле хкъана. Алай вахтунда Гъ.Ражабова адвокатрин "Гъахъвал" твар алай конторадиз регъбервал гузва.

Гъи къуллугъдал къвалахнатлани, Гъатем Шамсудиновича вич кар алакълу, тежрибалу пешекар, халис ватанперес тирди субутна. Ада вичихъ галаз санал къвалахзавай юлдашрин, руководстводин патайни еке гъурмет къазанмишна. Къвалахзавай йисара ам хейлин наградайриз, грамотайриз, премийриз лайихлу хъана. Республикадин казначействода зегъмет члугъазвай йисара ам РФдин финансрин министерстводин патай Чухсагъулдин чарчизни лайихлу хъана. Лезгийрин гъурметлу агъаскъал Гъатем Шамсудиновича хайи халкъдин общественный уьмуьрдани датлана иштиракзава. Адаз виридан патай еке гъурмет ава, общественный месълайрай тежрибалу пешекардал, камаллу агъаскъалдал хъиз, алукъзава. Ам чарадан гъалдикай хабар къадай кас я.

Эхъ, буба къилел алачиз, дидедин тербиядалди чехи хъайи Гъатем Шамсудиновичалай вичин вири мурадар уьмуьрдиз кечирмишиз алакълу. Дидедин насигъатар. Гъакъисагъ зегъмет. Къеви къаст. Гъа и пуд къуват вичин уьмуьрдин рекъе даях яз къур Гъатем Шамсудиновичалай агалкъунрин кукушар муьтлугъгариз, вичин тварцел баркалла гъиз алакълу. Тежрибалу пешекар хъиз, Гъ.Ражабов къанажгълу хизандин къилини я. Ада вичин уьмуьрдин юлдашдихъ галаз пуд велел (са гадани къе руш) тербияламишна, уьмуьрдин шегъре рекъел акъудна. Гаф кватай чкадал лугъун, Гъатем Шамсудиновичан уьмуьрдин юлдаш Масангуьл Бегълуьловнани гзаф савадлу, къанажгълу инсан я.

Яргъал йисара Дагънефть компаниядин нефтгадинни газдин промышленностдин министерстводи гайи Гъурметдин грамотадин сагъибни хъана. Гъатем Шамсудиновичан аялрикай рахайтла, абуруни бубадин пеше хкъана. ДГУ-дин юридический факультет акъалтларай хци алай вахтунда вичин пешедай Махачкъалада, гъевчи руша Москвада къвалахзава. Гъ.Ражабованни адан уьмуьрдин юлдашдин (абур къведни зегъметдин ветеранар я) рикел куркура хътин гъевчи хтлурри аладарзава. Чнани гъурметлу агъаскъалдиз вичин уьмуьрдин бегъерлу 75 лагъай гатфар ва алукъзавай пешекарвиллин сувар - адвокатрин югъ (31 май) риклин сидкъидай мубаракзава. Къуй Квехъ, Гъатем Шамсудинович, чандин сагъвал, риклин динжвал аваз яргъи уьмуьрар хуьрай. Амин!

Мукъаят жен

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Надият ВЕЛИЕВА

И мукъвара "Молодежь Дагестана" газетдин редакцияда гатун каникулрин вахтунда рекъера машинрин гъерекатдин хатасузувилиз ва алай вахтунда республикадин рекъера авай гъалдиз талуькарнавай пресс-конференция кыле фена.

Ана анализдин, планламишунин ва пропагандадин отделдин начальник **Тарлан ГЕРЕЙХАНОВА**, контрольно-профилактикадин отделдин начальник **Мегъамед ШАПИЕВА**, пропаганда ийидай дестедин руководитель **Исамегъамед СУЛЕЙМАНАВА**, ГИБДД-дин управленидин надзордин отделенидин начальникдин заместитель **Руслан ГЪАЖИМЕГЪАМЕДОВА** ва СМИ-дин журналистри иштиракна.

Статистикадин делилралди, йисан сифте къилерай республикадин рекъера 339 авария (ДТП) арадал атанва. Нетихада 128 кас телеф, 428-дални хирер-къацлар хъана. Алатай йисан и вахтунив гекъигайла, авариярин ва телеф хъанвайбурун къадар тимил хъанватлани, рекъерин къайдаяр члурунин дугъушар са кътада давам жезва. И кар себеб яз чи къвалах ва къабулзавай серенжемар рекъера къекъезвайбурун хатасузувал хуьнихъ элкьуьрнава.

Республикадин рекъера аварияр хъун инсанрилай чпелай аслу я: машинрин ийгинвал къадардилай артухарун, къаншардиз къезвай машиндин вилик экъечлун, шоферар пиян яз рулдихъ ацукъун. Яхдиз къекъезвайбуру рекъерин къайдаяр амал тавун - ибур вири рекъера аварияр хъунин къилин себбар я, - лагъана Т.Герейханова.

Алай йисуз полициядин работникрин иштираквал аваз ДТП-яр иллаки гзаф хъана, - къейдна контрольно-профилактикадин отделдин начальникди.

Январь-апрель варцара ОВД-дин работникрин иштираквал авай 28 ДТП арадал атанва. Нетихада 18 кас телеф, 43-дал хирер-къацлар хъана. Алатай йисуз абурун къадар хейлин тимил тир (10 ДТП-да 1 кас телеф, 11-дал хирер хъана), ДТП-ра телеф ва хасаратвал хъайи полициядин къуллугъчийрин къадар 15 касдив агакъна. И кар себеб яз автотранспорт идара авунихъ галаз алакълу яз ОВД-дин къуллугъчийрин низам ахтармишдай 32 серенжем кыле тухвана ва и барадай административный рекъай 67 протокол тукълуьрна. Нетихада полициядин 22 къуллугъчи ва абурун 14 руководител министрдин приказдин бинедаллаз низамдин рекъай жавабдарвиле члугуна, - лагъана М.Шапиева.

Рекъера аварияр хъунин вилик пад къунин мураддалди ГИБДД-дин ДПС-дин работникри йисан сифте къилерай "Скорость", "Пешеход", "Тонировка", "Маршрутка", "Мототранспорт", "Челнок", "Нетрезвый водитель", "Ремень безопасности", "Внимание - дети!" серенжемар кыле тухвана, - алава хуьвуна М.Шапиева.

Къе чи вилик гъелиз тахъанвай гзаф месълаяр кума, чаз абуру аквава ва чизва. Чна а татугайвилер арадай акъудун патал вири къувар эцигда. Амма чаз агъалийрин патай куьмек герек я. И кар патал чна ихтибарвиллин телефонар кардик кутунва.

67-93-69 - ГАИ-дин ихтибарвиллин телефон;

99-61-11 - Управленидин ихтибарвиллин телефон;

98-48-48 - МВД-дин ихтибарвиллин телефон.

Гъа девирдихъ вил галама зи

Агъмад МАГЪМУДОВ,
Цийи Макъарин хуьр

Чи хуьре - Рухуна - чпин гьилерилай халкъдиз фу гайи инсанар гъамиша гзаф хъайиди тир. Ихтинбурукай яз устлар Агъмед халудин, сеняткар Къарагада бубадин, чехи лежбер Асе дахдин (гъам чехибуру, гъамни гъевчибуру адаз Асе дах лугъудай) тварар къаз жеда.

Гатфарин вахт хъайила, зун гъа тварар къур ксарихъ галаз санал чуьллериз физ, абуру къелемар илигдай къайдайриз килигдай. Гуьгъуьнай жуван дустарни галаз чуьллериз физ, члуру чуьхверрин, ичин тарариз къени ичин, чуьхверрин тлурар гудай. Ахпа жува илигай къелемди пешер акъудна, адакай тар хъайила, гъатта цавуз хкаж хъайи къван шад жедай.

Гъеле школада амаз, са шумуд йисуз тарсарилай гуьгъуьниз физ, за багъманчивални авунай. Пагъ, вуч гуьзел тир тебиат гатфари цуьк акъуддай вахтунда! Къуд патахъ багълара ичин, чуьхверрин тарарин цуькверин, рекъин къерехра, члура мулдин цуькверин ни гъатдай, тебиат женнетдин багъдиз элкъеведай.

Пакамахъай къарагъайла, къуд патай макъамар язавай къушарин ванери тебиат генани гуьрчегардай, гъа са вахтунда гатфар алуькнамазди хуьруьн жемьтди ял ядай вахт куьтгъ жедай. Никлера, чуьллера къвалахар йигин жедай. Багълар миьхъдай, зулуз тумар цадай къуьгъверар къарагъардай, векъин къурухар кулкурсикай миьхъдай, салара картуфар, фин цадай. Сеняткарри гъеле хъуьтле амаз колхоздиз ва гъакъни хуьруьн агъалириз герек алатар гъазурдай. Агъмед халудин чатун къвал лагъайтла, генани йигин кардик акатдай, цариз герек магъ, векъ ядай дергес, жемьтдиз чукул-гъанеф гатадай.

Чехидалай гъевчидалди вири кардик жедай. Хуьр къве бригададиз пай хъанвай, гъардаз къилди вичин яцар, балклар, цан цадай, векъ ядай ва къватлдай алатар авай. Бригадирин арада векъер ядайла, цанар цадайла, гвенар гуьдайла акъажунар жедай. Ги къвалахдив хъайитлани рушар манийралди эгечдай. Гъелбетда, а чавуз исътда хътин къулайвилер авачиртлани, шадвал, адалат, гъевчи-чехиди чир хъун авай.

Шадвал ги къвалах ийиз хъайитлани, ам къилиз акъудун патал куьмек тир. Мел-межлис хъайила, къвалер эцигдайла иеси-ди хуьруьнвийриз эвердай. Ус-

тларри цлар эцигна куьтгъайла, жегъилри-гадайри къвалин къавал накъв акъуддай, рушари манийрин сес алаз гадайриз куьмек гудай, бязи дишегълийри сувагъар ийидай.

Къвалахрин виридалайни йигин вахт гад тир. Эчелар эчлена куьтгъа, техилар къватлиз башламишдай. Дишегълийри гвен гуьдай, итимри лагъайтла цуьлерикай хараяр эцигдай ва абуру ратрал хкиз рекъе жедай. И карда чехи классра авай аялрини иштиракдай, абуру дагълара векъер къватлизни куьмекар гудай.

Иллаки гатуз ратрал къвалахар йигиндиз къиле фидай. Са шумуд чкадал балкларалди йигарар гатаз, техил складриз хъунин гъерекатри жедай. Бягъина авай жегъилри пакамахъай фад хъсан яцар кутлунун патал фермада йифер акъуддай вахтарни хъанай. Гуьгъуьнлай, молотилкаяр акъатайла, зулун марфар башламишдалди техилар гатана куьтгъун патал, адал къве сме-нада школьникри къвалахдай.

Багълара гъар жуьредин емишар авай, мисал яз, заз са хуьрени чи Рухуна хътин тямла ичер, чуьхверар, пинияр аваз акунач. Чуьллер, никлер хъусиятда авай вахтунда бубайри емишарин гзаф сортар Азербайжандай гъана, хъуси багълар кутунай. И багъларал гъа иесири тварарни алама: Агъмад бахча, Сардаран, Бихан, Мужидан, Мищелтан, Алихадин бахча.

Гъа чуьхверрин, ичерин дад вуч тир, багъдиз фейила, емишарин атирдин нидай ацлудай. Чуьхверрин ихтин сортар: тегърирар, агъ чуьхверар, ярлангар, пехърирар, хъипи чуьхверар, ацагъанар, парчитлар, черихчирар, лацу чуьхверар, калун тегърирар, чамхаяр, абас-бикеяр, якълун тумар ва масабур. Ичер: пад яру, серкин сусдар, нуьгвед ичер, клуфагажар, куг-ичер, хъуьтуьл ичер, урус ичер (шафран) ва масабур.

Зул атайла, комиссияди нумрар яна, ичин, чуьхверрин, керецин тарар лежберриз абурун къвалахдин йикъарай пайдай. Гъардан къвале тоннралди ичер, чуьхверар, керецар жедай. Алвер авун авачир. Метер ийидай, танурра емишар къурурна, зурар ийидай, финер гатаз, мехлуьтар гъазурдай. Чуьллера кардик квачир са кап алай чкани амуькдичир, гуьнеярни кваз цана техилар битмишардай. Пагъ, Рухунрин гуьнедин куьлуьн танурда чрай фан дад вуч тир! Фу чрадайла, вири магъледа ни гъатдай, къафун галачизни тлуьна тух жедачир.

Техилар къватна, векъер яна куьтгъа, гъарда вичиз хъуси

никляй, колхоздай хъайи техилар регъез, хъуьтуьн гъазурвал аквадай. Гъар тухумдиз вичин регъез авай.

Чилер зурзункиди дагълух хуьрер 1966-1967-йисара арандиз куьчарна...

2011-йисуз хайи ватандал къил чуьгъаз хъфейла, зун пагъ атана амуькна. Хуьр кул-курси къунвай, къавар аламачир къвалер цавуз килигзавай. Чуьллер, никлер тамариз элкъевенвай. Са 15-20 йис идалай вилик хуьре 10 касди къвалер эциг хъувунатлани, аниз хъфена яшамеш жедай кас хъхъанач. Гъелбетда, аранда регъетвилер гзаф ава: газ, эквер, школяр, аялрин бахчаяр, райондиз мукъавал ва мсб. Зи фикирдалди, садлагъана 1966-70-йисара гъукуматди дагъларай арандиз куьчаруниз талукъ яз къабулай къарар дуьзди хъанач. Хуьрера яшайишдин шартлар тешкилдай ссудаяр ганайтла, анра са пай агъалирар яшамеш хъжедай. Гъайиф хъи, и къвалах хъанач.

Арандин хуьруьн майишатда за къвалахиз 30 йисалай виниз я. Рикел алама, сифте куьч хъайи йисара совхозар гъикл арадал атанайтла. Гъар йисуз вишералди къелемарни жува гъазуриз, уьзуьмлухар, багълар гъикл кутунайтла. Са "Зардиянский" совхоздихъ 340 га уьзуьмлухар, 50 га ичин ва алучайрин багълар, 40-50 га помидорар цанвай салар, 200 га техилрин никлер, 30-40 га векъин уьруьшар авай.

Гила вуч хъанва? Чилер 49 йисуз арендада вуганва, гъа чехи совхоз амач, техника ва маса алатар тармарна. Арендада вуганвай чилерикай 80 гектардилай виниз ерли ишлемишзавач, нацарини кул-курси къунва. Техил цазвай гзаф никлер са шейни цан тийиз гадарнава. Яд гудай хвалар, шлюзар амач. 4-5 агъзур тонн ципицар гъасилзавай чкадал хъуси уьзуьмлухрай къватлазавайди 300 тонн я, вучиз лагъайтла хъуси майиштра инсанриз уьзуьмар кутун четин акъваззава, абуруз гзаф харжияр, техника, пешекарар герек жезва. Гъукуматди гузвай куьмекдин пулдин такъатарни вири гузвач, гайидакани са пай банкунир работникри, адахъ галаз алакъа авай маса тешкилатри чпиз тазва.

Зун совхоздиз сифте хтайла, зал 14-бригада ихтибарнай. Бегъердал галтайла 66 га уьзуьмлухрай чна 600-700 тонн уьзуьмар къватна. Икъван уьзуьмар исътда "Зардиянский" ва "Аламинский" къве совхоздин билнедал хъхъанвай майиштри санлай къачуртлани къватлазавач. Гъа са бригадада 60 касдила

виниз рабочийри къвалахзавай, бегъер къватлдайла абурун къадар 3-4 сеферда артух жезвай. Хуьруьн жемьтдиз виридаз совхозда къвалах авай. Гила лагъайтла, чкадал ийидай къвалахар амачиз, жегъилар, хизанар гадарна, маса регионриз финиз мажбур хъанва. Гзаф жегъилар члуру рекъера гъатзава - ички хъун, наркотикрал машгул хъун.

Герек къвалах хъайила, хуьруьн агъалирар совхоздин гараждиз къведай. Ана чатун, токарный станокар, герек техника авай, рабочийриз ина къвалахар пулсуз ийизвай. Амма, гъайиф хъи, гила абуру акур ахарар хъиз я. Са шейни амач, ужуз къиметрай гайибур гана, я тахъайтла вилик-къилик къайбуру шаламрин къиметрай чпиз вахчуна.

Гъа ик амуьктайтла, чи чилерин иесивал атана маса миллетрини авун мумкин я, вучиз лагъайтла алай девирдин законралди ишлемиш тийизвай чилер низ хъайитлани гудай ихтияр ава. Гъакъ хъайила чна пакадин йикъакъай, чи аялрин геелегедикай фикирна кланда.

Зи рикел рагъметлу бадеди сифте колхозар арадал гъидай вахтара хъайи вакъийрикай авур суьгъбетар хъведа. Чи бубайриз лацу балклар авалдай, ам колхоздиз геждадди вахуз кланзавачир, амма законар клеви тир, вахуниз мажбур хъаналдай. Гъа девирда гъевчи гапалрикай чехи никлер авуна, багълар кутуна, совхозар, колхозар арадал гъана. Гъар са хуьре школа, клуб эцигна, клелиз-кхиз чирна. Гзаф мублагъ туширтлани, виридаз къвалах аваз са клус фу жагъизвай. Ахпа, халкъдиз хабарни авачиз, сятини хъиз къвалахзавай зурба гъукумат чукулрна, тарашна, бязибуру чпиз девлетар авуна. Гила зегъмет галачиз чпин гъиле девлетар гъатнавай "къучагъар" алатай Советрин девирдал лекеяр ягъиз алахъзава. Абуруз акъазвач чехи пай агъалирар къвалахар авачиз пособийрал яшамеш жезвайди, гзаф ватангъилир хизанарни гадарна маса шегъерриз, гзаф меъки чкайриз физ чпин къил хуьниз мажбур жезвайди.

Гъакъ хъайила къвалай куьмек галачиз заз къилин образование, рикл алай пешедал къвалахдай мумкинвал гайи, пакамахъ къарагъиз къвалахал физ, хкъез жуван хизандихъ галаз жез, далудихъ ви дердикдай хабар авай гъукумат галай, гиниз хъайитлани фена секиндиз дерди ийиз жедай, бул бегъерар авай никлер, багълар, ацлай складар, фермар авай, къвалахдиз къимет гудай девирдихъ зи вил галама.

Рекъерин къайгъудар

С.А.СУЛЕЙМАНОВ

Усугъчай дерадай килигайла, цифериз шерик тир, гъамиша къил лацу маргълди къунвай Базар-Дуьзуь дагъ аквада. Райондивай 25 километрдин яргъа авай Къурушрин хуьр Шалбуз дагъдин къиблепатан чинал экля хъанвай тепедал ала.

Эвелдай хуьруьз физ-хкъедайла гзаф четинвилер ацалтзавай. Хуьруьз авайди тек са балклардин жигъир тир. Гъакъикъатда девирар дегиш хъана, йисар алатна, инсанрин яшайишдин шартлар хъсанаруни мураддалди, гъукуматди Къурушдал фидай рекъер цийи техникдалди гъаркъуь хъуьуна. И къвалахри хуьруьнвийриз дуланажагъдин ва культурадин рекъай хейлин дегишвилер арадал гъана. Чи рекъерай вири жуьредин машинривай физ жезва.

Алай вахтунда гъар юкъуз и рекъерик маршруткарин гъерекат ква. Къулай рехъ хъуниз килигна, хуьруьнвийрин хъуси машинрин къадарни артух хъанва.

Амма хъуьтуьн варцара Къурушдал гаралди жив къвадай, саврух акъатдай йикъарни жезва. И вахтунда рекъерин къузадик къай чкаяр 2 метрдин къакъанвал авай маргълри къазва. И четинвилер арадай акъудун патал хуьре къулай техника, рекъерал къвалахдай рабочияр герек жезва.

Къе заз и къвалахрал машгул хъанвай чи хуьруьнви жегъил тракторист Селимов Закиракай суьгъбет ийиз кланзава. Ада 1982-йисуз Къурушрин хуьруьн юкъван школа хъсан къиметралди куьтгъа, колхоздин тлабуналди, гатун вахтунда ата-бубайрилай амай пеше тир чубанвилей фенай, амма и къвалах яргълди къиле фенач, жегъилдиз армиядин жергейриз звер гана.

Ам танкар ремонтдай частуниз акъатна. Вичин вири къуватар чирвал артухарунал желбай адакай са йисни зура и рекъай пешекар хъана. Советрин Армиядай хуьруьз хтай жегъил вичин бубадин пеше тир тракториствилел машгул хъана. Ада вичин бубадихъ галаз санал рекъера жез, адаз куьмекар гуз, вичизни трактор гъализ, ремонтиз чирна.

Алай вахтунда ам хуьруьн тракторист, рекъерал гуьзчивалдайди я. Йисан сифте къилий къвайи живери рекъер вири маргълривди ацурнай. Къве йикъан къене Къурушдилай Текипиркентдал авай 12 километр рехъ живерикай миьхна. И къвалахар къилиз акъудунин карда хуьруьн администрациядин къил Баширов Тагъиди адаз куьмек гана. Ада хуьруьвай 7 километрдин яргъа авай погранзаставадай физвай рехъни живерикай миьхна.

Селимов Закира рекъерал гуьзчивалдайди къвалахни ерилудаказ къиле тухузва. Ам вахт-вахтунда рекъерал къевезва, ятар акъатай чкайрал архар язава. Вич тек ятлани, вичелай алакъдай къвалахар къайдаваз къилиз акъудзава. Гъакъисагъвилелди зегъмет чуьгунай адаз хуьруьн администрациядин патай гуьрмет ава, жемьтдини адаз чухсагул лугъузава.

Яд бес къадарда агакъда

ЧИ КОРП.

Мегъарамдхуьруьн райондин никлерив дигидай яд гила датлана агакъдайвал я. Дигидай сетар авай гал фикирда къуна, Мегъарамдхуьруьн райондин руководстводи яд физвай къаналар, хвалар миьхун ва райондин хуьруьн майишатда зегъмет чуьгъазвайбурув салар, багълар дигидай яд агакъарун патал лазим серенжемар къабулнава.

Районда цик къай чилери санлай къачурла 15000 гектар тешкилзава. И чилерив дигидай яд "РД-дин Миннелиоводхоз" ФГБУ-дин Мегъарамдхуьруьн филиалди чпиз къуллугъзавай тахминан 220 километр сетрай агакъзава.

Къенин юкъуз райондин вири хуьрер целди таъмин я. Алай йисуз Мугъгерган хуьруьн патав гвай КОР къаналдин вири тадаракар тамамдаказ ремонтна куьтгъанва.

понеделник, 2 июня

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

8.05-08.08 Вести-Дагестан
08.36-08.41 Вести-Дагестан
11.30 Вести-Дагестан
14.30 Вести-Дагестан
17.45 Вести-Дагестан
18.15 Реклама
18.20 «Мы» - музыкальный лицей г.Каспийска
18.50 Акценты.
19.20 Махачкала
19.30 Реклама
19.35 Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 Х/ф «Марья-искусница»
08.50 Т/с «Рисующий ветер» 10 с.
10.20 Передача «Чистое сердце»
10.40 Х/ф «Тучи покидают небо» (12+)
12.30 Новости Дагестана
12.55 «Человек и право»
14.00 Мультфильмы
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Насреддин в Бухаре» (12+)
16.30 Новости Дагестана
17.00 «Красота 05.ru» в прямом эфире
17.45 Д/ф «Дыхание Армагеддона. Мурад-Аджи» из цикла «Национальная история и национальная идея» (12+)
18.25 Мультфильм
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Новости Дагестана
20.00 Проект «Линия судьбы» Хасбулла Магомедов, Заслуженный врач РФ (12+)
20.50 Х/ф «Случай в тайге»
22.30 Новости Дагестана
23.00 «WEB-обзор»
23.30 Спорт на канале
00.30 Новости Дагестана

ПЕРВЫЙ

01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Айвенго»
05.45 Х/ф «Неисправимый лгун» (12+)
5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+)
10.55 «Модный приговор»
12.00 Новости.
12.15 «Сегодня вечером с Андреем Малаховым»
14.20 «Время обедать!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время».
16.10 «Они и мы»
17.00 «Наедине со всеми»
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят»
21.00 «Время»
21.30 Т/с «Куприн»
23.30 «Вечерний Ургант»
0.00 Ночные новости.
0.10 «Познер»
1.10 Х/ф «Военный ныряльщик»
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Военный ныряльщик»
3.35 «В наше время» (12+)
4.30 «Контрольная закупка»
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России»
9.00 «Тайна горы мертвецов. Перевал Дятлова»
9.55 «О самом главном»
11.00 «Вести»
11.30 «Местное время. Вести - Москва»
11.50 «Вести. Дежурная часть»
12.00 Т/с «Тайны следствия»
13.00 «Особый случай»
14.00 «Вести»
14.30 «Местное время. Вести - Москва»
14.50 «Вести. Дежурная часть»
15.00 Т/с «Джамайка»
16.00 Т/с «Пока станица спит»
17.00 «Вести»

17.45 «Вести - Москва»
18.05 «Дежурная часть»
18.15 «Прямой эфир»
19.35 «Вести - Москва»
20.00 «Вести»
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Роковое наследство»
23.40 «Дежурный по стране». М. Жванецкий.
0.35 «Девчата»
1.20 Т/с «Визит к Минотавру»
2.40 Т/с «Закон и порядок 19». (США).
3.25 «Тайна горы мертвецов. Перевал Дятлова»
4.15 «Комната смеха».

НТВ

6.00 «НТВ утром»
8.35 Т/с «Возвращение Мухтара»
10.00 «Сегодня»
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара»
10.55 «До суда»
11.55 «Суд присяжных»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Суд присяжных». Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей»
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
16.00 «Сегодня»
16.25 «Прокурорская проверка»
17.40 «Говорим и показываем»
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
19.00 «Сегодня»
19.30 Т/с «Икорный барон»
21.25 Т/с «Легавый»
23.15 «Сегодня. Итоги»
23.35 Т/с «Дознаватель 2»
1.30 «Прокурорская проверка» (18+)
2.35 «Дикий мир».

ТВЦ

6.00 «Настроение»
8.00 «События-Махачкала»
8.20 Х/ф «Страх высоты»
10.05 Д/ф «Александр Борькин. Недоигранный концерт»
10.55 «Простые сложности»
11.30 «События»
11.50 «Постскриптум».

12.55 «В центре событий»
13.55 «Осторожно, мошенники!»
14.30 «События»
14.50 «Город новостей»
15.10 «Городское собрание»
15.55 Х/ф «Женщина, не склонная к авантюрам»
17.30 «События»
17.50 Музыка на канале
18.50 Путь к здоровью с Тахминой Умалатовой»
19.20 «Футбольный центр»
19.45 «События-Махачкала»
20.10 Т/с «Тайна старого дома»
21.45 «Петровка, 38»
22.00 «События»
22.30 «События-Махачкала»
23.05 «Без обмана». «Девшая еда»
0.00 «События. 25-й час»
0.30 «Футбольный центр»
0.55 «Мозговой штурм. Глобальная слежка»
1.30 «Петровка, 38»
1.46 Х/ф «Жизнь одна»
3.40 Т/с «Инспектор Линли». (Великобритания).

СТС

6.00 М/с «Приключения Вуди и его друзей». (6+).
7.30 М/с «Миа и я». (6+).
8.00 М/с «Том и Джерри. Комедийное шоу». (6+).
9.00 6 кадров.
9.30 Т/с «Молодежка»
10.30 Боевик «Гладиатор»
13.30 6 кадров.
14.00 Т/с «Два отца и два сына»
15.00 Т/с «Последний из Магикян»
16.00 Т/с «Кухня»
17.00 Т/с «Воронины»
18.30 Т/с «Воронины»
19.00 Т/с «Воронины»
20.00 Т/с «Два отца и два сына»
21.00 Т/с «Кухня»
22.00 Комедия «All inclusive, или Все включено!»
23.50 6 кадров.
0.30 Кино в деталях с Ф. Бондарчуком.

REN TV

6.00 М/с «Приключения Буратино»
5.15 М/с
REN TV
5.00 «ВОВОЧКА». Комедийный сериал.
5.40 «Смотреть всем!»
6.00 Званный ужин.
7.00 «Информационная программа 112»
7.30 «Смотреть всем!»
8.30 Новости «24»
9.00 «Военная тайна» с Игорем Прокопенко.
11.00 «Реальная кухня»
12.00 «Информационная программа 112»
12.30 Новости «24»
13.00 Званный ужин.
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы»
16.00 Не ври мне!
17.00 Не ври мне!
18.00 «ВЕРНОЕ СРЕДСТВО»
19.00 «Информационная программа 112»
19.30 Новости «24»
20.00 Премьера. Информационное шоу «Свободное время»
21.00 Премьера. «Реальная кухня»
22.00 «Мои прекрасные...»
23.00 Новости «24»
23.30 Премьера. «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал (США). 18+.

1.30 6 кадров.
1.45 Боевик «Железное небо»
3.25 М/ф «Приключения Буратино»
5.15 М/с
REN TV
5.00 «ВОВОЧКА». Комедийный сериал.
5.40 «Смотреть всем!»
6.00 Званный ужин.
7.00 «Информационная программа 112»
7.30 «Смотреть всем!»
8.30 Новости «24»
9.00 «Военная тайна» с Игорем Прокопенко.
11.00 «Реальная кухня»
12.00 «Информационная программа 112»
12.30 Новости «24»
13.00 Званный ужин.
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы»
16.00 Не ври мне!
17.00 Не ври мне!
18.00 «ВЕРНОЕ СРЕДСТВО»
19.00 «Информационная программа 112»
19.30 Новости «24»
20.00 Премьера. Информационное шоу «Свободное время»
21.00 Премьера. «Реальная кухня»
22.00 «Мои прекрасные...»
23.00 Новости «24»
23.30 Премьера. «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал (США). 18+.

КУЛЬТУРА

7.00 Канал «Евроньюс»
10.00 «Новости культуры»
10.15 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «Веселые ребята»
12.50 Д/ф
15.00 «Новости культуры»
15.10 Х/ф «Чучело»
17.15 И. Брамс. Симфония 4. Дирижер М. Плетнев.
18.00 Д/ф «Чарлз Диккенс»
18.10 «Полиглот». Хинди с нуля за 16 часов! 4.5.
19.00 «Новости культуры»
19.15 «Главная роль»
19.30 «Сати. Нескучная классика...» с А. Варгафтиком и А. Золотовым.
20.10 «Правила жизни»
20.40 «Спокойной ночи, малыши!»
20.50 «Остров». И. Рыжов.
21.30 «Тем временем»
22.15 Х/ф «Бесы»
23.20 Д/ф «Тамерлан»
23.30 «Новости культуры»
23.50 «Кинескоп» с П. Шепотинником. Каннский МКФ.
0.30 Д/ф «Конструктивисты. Опыт для будущего. Родченко»
1.25 Дж. Гершвин. Рапсодия в стиле блюз. Солист В. Руденко. Дирижер П. Коган.
1.40 «Наблюдатель»
2.40 Д/ф «Первый железный мост в мире. Ущелье Айрон-Бридж».

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
8.00 Полезное утро.
8.40 Тайны еды.
8.55 Идеальная пара.
9.25 Умная кухня.
9.55 По делам несовершеннолетних.
12.50 Т/с «Не родись красивой»
14.30 Т/с «Богиня прайм-тайма»
18.00 Одна за всех.
18.05 Т/с «Она написала убийство». (США).
19.00 Т/с «Не родись красивой»
20.40 Т/с «Доктор Хаус»
22.25 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Детектив «Доченька моя». (Украина).
1.20 Мелодрама «Сердце». (Индия).
4.30 Идеальная пара.
5.00 Умная кухня.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
ТВ-3
6.00 М/ф.
9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожуховым»
10.00 Параллельный мир.
11.00 Параллельный мир.
11.30 Психосоматика.
12.00 Психосоматика.
12.30 13 знаков Зодиака.
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями»
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка»
16.30 Д/ф «Гадалка»
17.00 Д/ф «Гадалка»
17.30 Д/ф «Гадалка»
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража»
19.30 Т/с «В поле зрения»
20.20 Т/с «В поле зрения»
21.15 Т/с «Кости»
22.05 Т/с «Кости»
23.00 Х/ф «Сквозные ранения». (США).
1.00 X-Версии. Другие новости.

вторник, 3 июня

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

05.00 «Утро России»
8.05-08.08 Вести-Дагестан
08.36-08.41 Вести-Дагестан
09.00 Канал национального вещания «Даймохх» (на чеченском языке)
14.30 Вести-Дагестан
17.45 Вести-Дагестан
18.15 Реклама
18.20 «Журавли над Россией». Международный молодежный фестиваль патриотической песни (Часть 1-я)
18.50 Брейн-ринг
19.20 Махачкала
19.30 Реклама
19.35 Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильмы
08.30 Новости Дагестана
08.50 Д/ф
09.30 «WEB-обзор»
10.00 Проект «Линия судьбы» Хасбулла Магомедов, Заслуженный врач РФ (12+)
10.50 Х/ф «Случай в тайге»
12.30 Новости Дагестана
12.55 «Вдохновение»
13.25 Д/с «Тайны и путешествия» (6+)
14.30 Новости Дагестана
14.55 Х/ф «Семь нянек»
16.30 Новости Дагестана
17.00 «Доктор Лазер» в прямом эфире
17.45 Д/ф «Язык титанов» из цикла «Национальная история и национальная идея» (12+)
18.20 Мультфильм
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30 Новости Дагестана
20.00 «Бизнес Дагестана»

20.50 «Поклоение. Абдулзагир Мусоев»
21.40 Проект «Дагестанцы в Москве» (12+)
21.55 «Правовое поле»
22.30 Новости Дагестана
23.00 «Крупным планом»
23.30 Т/с «Саванна»
00.30 Новости Дагестана
01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Босиком в парке» (16+)
05.40 Х/ф «Моя любовь»
ПЕРВЫЙ
5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+)
10.55 «Модный приговор»
12.00 Новости.
12.15 Т/с «Куприн»
14.20 «Время обедать!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время».
16.10 «Они и мы»
17.00 «Наедине со всеми»
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят»
21.00 «Время»
21.30 Т/с «Куприн»
23.30 «Вечерний Ургант»
0.00 Ночные новости.
0.10 Д/ф «Война в Корее»
1.10 Х/ф «Эдвард руки-ножницы»
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Эдвард руки-ножницы»
3.15 «В наше время» (12+)
4.10 «Контрольная закупка»
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России»
9.00 «Тайна горы мертвецов. Перевал Дятлова»
9.55 «О самом главном»
11.00 «Вести»
11.30 «Местное время. Вести - Москва»
11.50 «Вести. Дежурная часть»
12.00 Т/с «Тайны следствия»

13.00 «Особый случай»
14.00 «Вести»
14.30 «Местное время. Вести - Москва»
14.50 «Вести. Дежурная часть»
15.00 Т/с «Джамайка»
16.00 Т/с «Пока станица спит»
17.00 «Вести»
17.45 «Местное время. Вести - Москва»
18.05 «Вести. Дежурная часть»
18.15 «Прямой эфир»
19.35 «Местное время. Вести - Москва»
20.00 «Вести»
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Роковое наследство»
23.45 «Специальный корреспондент»
0.45 «Нормандия - Неман. В небесах мы летали одиночкой»
1.50 Т/с «Визит к Минотавру»
3.10 «Тайна горы мертвецов. Перевал Дятлова»
4.00 «Комната смеха»
4.45 «Вести. Дежурная часть»
НТВ
6.00 «НТВ утром»
8.40 Т/с «Возвращение Мухтара»
10.00 «Сегодня»
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара»
10.55 «До суда»
11.55 «Суд присяжных»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Суд присяжных». Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей»
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
16.00 «Сегодня»
16.25 «Прокурорская проверка»
17.40 «Говорим и показываем»
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
19.00 «Сегодня»
19.30 Т/с «Икорный барон»
21.25 Т/с «Легавый»
23.15 «Сегодня. Итоги»

23.35 Т/с «Дознаватель 2»
1.30 «Квартирный вопрос»
2.35 «Главная дорога»
3.05 Т/с «Зверобой»
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала»
ТВЦ
6.00 «Настроение»
8.00 «События-Махачкала»
8.20 Х/ф «Их знали только в лицо»
10.05 Д/ф «Личное дело Фокса»
10.55 «Простые сложности»
11.30 «События»
11.50 Х/ф «Тест на любовь»
13.35 «Доктор И!»
14.10 «Наша Москва»
14.30 «События»
14.50 «Город новостей»
15.15 «Государственная граница». Фильм 5.
17.30 «События»
17.50 Музыка на канале
19.10 Путь к здоровью с Тахминой Умалатовой»
19.45 «События-Махачкала»
20.10 Т/с «Тайна старого дома»
21.45 «Петровка, 38»

22.00 «События»
22.30 «События-Махачкала»
23.05 Д/ф «Удар властью. Галина Старовойтова»
0.00 «События. 25-й час»
0.35 «Петровка, 38»
0.55 Х/ф «Привет, Киндер!»
2.55 Т/с «Исцеление любовью»
3.45 Д/ф «Русское чтение»
4.40 Д/ф «Александр Борькин. Недоигранный концерт»
5.15 Т/с «Как прокормить медведя». (США).
СТС
6.00 М/с
9.00 Т/с «Воронины»
9.30 Т/с «Молодежка»
10.30 Т/с «Воронины»
11.30 Комедия «All inclusive, или Все включено!»
13.20 6 кадров.
13.30 Т/с «Воронины»
14.00 Т/с «Два отца и два сына»
15.00 Т/с «Последний из Магикян»
16.00 Т/с «Кухня»
17.00 Т/с «Воронины»
19.00 Т/с «Воронины»

20.00 Т/с «Два отца и два сына»
21.00 Т/с «Кухня»
22.00 Комедия «Все включено 2»
0.00 6 кадров.
0.30 Х/ф «Путь воина»
REN TV
5.00 «ВОВОЧКА». Комедийный сериал.
6.00 Званный ужин.
7.00 «Информационная программа 112»
7.30 Информационное шоу «Свободное время»
8.30 Новости «24»
9.00 «Военная тайна» с Игорем Прокопенко.
11.00 «Реальная кухня»
12.00 «Информационная программа 112»
12.30 Новости «24»
13.00 Званный ужин.
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы»
16.00 Не ври мне!
17.00 Не ври мне!
18.00 «ВЕРНОЕ СРЕДСТВО»
19.00 «Информационная программа 112»
19.30 Новости «24»
20.00 Премьера. Информационное шоу «Свободное время»
21.00 Премьера. «Реальная кухня»
22.00 «Мои прекрасные...»
23.00 Новости «24»
23.30 «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал
1.20 «Смотреть всем!»
2.00 «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал
3.45 «Смотреть всем!»
ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 «Сейчас»
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия»
10.00 «Сейчас»
10.30-12.50 Детектив «Зеленые цепочки»
12.00 «Сейчас»
15.00 «Место происшествия»
15.30 «Сейчас»

16.00 «Открытая студия»
16.50 Комедия «Девушка с гитарой». (12+).
18.30 «Сейчас»
19.00 Т/с «Детективы. Лапузик»
20.00 Т/с «Детективы. Ночной свидетель»
20.30-23.10 Т/с «След. Старый грех»
22.00 «Сейчас»
0.00 Комедия «Ссора в Лукашах». (12+).
1.50 Х/ф «Курьер на востоке»
3.45 Х/ф «Сказка о потерянном времени»
КУЛЬТУРА
6.30 Канал «Евроньюс»
10.00 «Новости культуры»
10.15 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «Человек с Запада». (США).
12.50 «Эрмитаж-250»
13.20 «Правила жизни»
13.45 Х/ф «Бесы»
14.50 Д/ф «Франсиско Гойя». (Украина).
15.00 «Новости культуры»
15.10 «Сати. Нескучная классика...» с А. Варгафтиком и А. Золотовым.
16.30 Д/ф
16.50 Фрагменты оперы по комедии У. Шекспира «Сон в летнюю ночь»
18.10 «Полиглот». Хинди с нуля за 16 часов! 4.5.
19.00 «Новости культуры»
19.30 «Власть факта». «Лучшие друзья бриллиантов»
20.10 «Правила жизни»
20.40 «Спокойной ночи, малыши!»
20.50 «Больше, чем любовь». Г. Бурков и Т. Ухарова.
21.30 «Игра в бисер» с И. Волгиним. «Ф.М. Достоевский. Бесы»
22.15 Х/ф «Бесы»
23.20 Д/ф «Франсиско Гойя». (Украина).
23.30 «Новости культуры»
23.50 Х/ф «Человек с Запада». (США).

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
8.00 Полезное утро.
8.40 Тайны еды.
8.55 Идеальная пара.
9.25 Умная кухня.
9.55 По делам несовершеннолетних.
12.50 Т/с «Не родись красивой»
14.30 Мелодрама «Богиня прайм-тайма»
18.00 Одна за всех.
18.05 Т/с «Она написала убийство». (США).
19.00 Т/с «Не родись красивой»
20.40 Т/с «Доктор Хаус»
22.25 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Детектив «Подсадной»
1.25 Боевик «Стена»
4.30 Идеальная пара.
5.00 Умная кухня.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
ТВ-3
6.00 М/ф.
9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожуховым»
10.00 Параллельный мир.
11.30 Психосоматика.
12.30 13 знаков Зодиака.
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями»
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка»
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража»
19.30 Т/с «В поле зрения»
21.15 Т/с «Кости»
23.00 Х/ф «Пожиратель костей». (США).
0.45 X-Версии. Другие новости.
1.15 Х/ф «Торговец сном»
3.00 Х/ф «С глаз - долой, из чарта - вон!» (США).
5.00 Д/ф «Жизнь Будды».

среда, 4 июня

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-08.08 Вести-Дагестан
08.36-08.41 Вести-Дагестан
11.30 Вести-Дагестан
14.30 Вести-Дагестан
17.45 Вести-Дагестан
18.15 Реклама
18.20 «Культура»
19.10 «Дербент». Д/ф
19.20 Махачкала
19.30 Реклама
19.35 Местное время.

Тимур Мусаев (Каган) (23.30)
Новости Дагестана
23.00 «Аутодафе»
00.00 Д/с «Япония глазами гурмана с Нардой»
00.30 Новости Дагестана
01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Приключения Одиссея» (12+)

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 Т/с «Куприн».
14.20 «Время обеда!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время».
16.10 «Они и мы».
17.00 «Ноедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженемся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Куприн».
22.30 Д/ф «Лаврентий Берия. Ликвидация». (12+).

РОССИЯ 1

23.30 «Вечерний Ургант».
00.00 Ночные новости.
01.10 «Политика».
01.15 Х/ф «Мужской стриптиз».
3.00 Новости.
3.05 «В наше время». (12+).
4.00 «Контрольная закупка».
5.00 «Утро России».
9.00 «Русская муза французского сопротивления».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».

РГВК

07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на ласком языке «Арши ва агулу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Новости Дагестана
08.50 Д/ф «Язык титанов» из цикла «Национальная история и национальная идея» (12+)
09.40 «Крупным планом»
10.10 «Бизнес Дагестана»
10.50 «Правое поле»
11.25 «Поколение. Абдулгир Мусаев» (12+)
12.10 Проект «Дагестанцы в Москве» (12+)
12.30 Новости Дагестана
12.55 Мультфильм
13.10 Х/ф «Благочестивая Марта» 1 с. (12+)
14.30 Новости Дагестана
14.50 Х/ф «Благочестивая Марта» 2 с. (12+)
16.30 Новости Дагестана
16.50 Т/с «Рисующий ветер» 11 с. (12+)
18.25 Мультфильм
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» (0+)
19.30 Новости Дагестана
20.00 «На виду»
20:50 «Час размышлений»
21.30 Д/ф «Бежтинские узоры» (фестиваль документальных фильмов «Радуга») (6+)
21.50 Программа Мурада Халилова и Хаджимурада Набиева «Монолог».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.00 «События-Махачкала»
8.30 Х/ф «Вас ожидает гражданка Никанорова».
10.05 Д/ф «Евгений Киндин. Продолжение романа».
10.55 «Простые сложности».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Тест на любовь»
13.35 «Доктор И...»
14.10 «Наша Москва».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.15 «Государственная граница». Фильм 6.
17.30 «События».
17.50 Музыка на канале
19.10 Путь к здоровью с Тахминой Умалатовой
19.45 «События-Махачкала»
20.10 Т/с «Тайна старого дома».

НТВ

6.00 «НТВ утром».
8.35 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных». Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей».
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Икорный барон».
21.25 Т/с «Легавый».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Т/с «Дознатель 2».
1.30 «Дачный ответ».
2.35 «Дикий мир».
3.05 Т/с «Зверобой».
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

СТС

6.00 М/с
9.00 б кадров.
9.30 Т/с «Молодежка».
10.30 Т/с «Воронины».
11.30 Комедия «Все включено 2».
13.30 б кадров.
14.00 Т/с «Два отца и два сына».
15.00 Т/с «Последний из Магикян».
16.00 Т/с «Кухня».
17.00 Т/с «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
20.00 Т/с «Два отца и два сына».
21.00 Т/с «Кухня».

REN TV

5.00 «ВОВОЧКА». Комедийный сериал.
6.00 Звонкий ужин.
7.00 «Информационная программа 112».
7.30 Информационное шоу «Свободное время».
8.30 Новости «24».
9.00 «Территория заблуждений» с Игорем Прокопенко.
11.00 «Реальная кухня».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 Новости «24».
13.00 Звонкий ужин.
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы».
16.00 Не ври мне!
17.00 Не ври мне!
18.00 «ВЕРНОЕ СРЕДСТВО».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 Новости «24».
20.00 Премьера. Информационное шоу «Свободное время».
21.00 Премьера. «Реальная кухня».
22.00 «Мои прекрасные...»
23.00 Новости «24».
23.30 Премьера. «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал (США). 18+.
1.20 «Смотреть всем!»
2.00 «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал (США). 18+.
3.45 «Смотреть всем!»

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Х/ф «Корпус генерала Шубникова». (12+).
12.00 «Сейчас».
12.30 «Корпус генерала

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроноос».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Скованные одной цепью». (США).
12.50 «Красуйся, град Петров!» Зодчий Александр Степанов.
13.20 «Правила жизни».
13.45 Х/ф «Бесы».
14.50 Д/ф «Эзоп».
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Власть факта». «Лучшие друзья бриллиантов».
15.50 Д/ф
16.20 «Кинескоп» с П. Шепотинником. Каннский МКФ.
17.05 А. Вивальди. «Времена года». Соплист и дирижер Найджел Кеннеди.
17.55 Д/ф
18.10 «Полиглот». Хинди с нуля за 16 часов! 17.
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Абсолютный слух».
20.10 «Правила жизни».
20.40 «Спокойной ночи, малыши!»
20.50 «Гении и злодеи». Имре Кальман.
21.25 Д/ф Леонид Трушкин. Театр одного режиссера.
22.15 Х/ф «Бесы».
23.20 Д/ф «Эзоп».

комедийный сериал Ольги Музалевой

23.30 «Новости культуры».
23.50 Х/ф «Скованные одной цепью». (США).
1.30 С. Прокофьев. Концерт для фортепиано с оркестром.
1.55 «Наблюдатель».
6.30 Удачное утро.
7.00 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
8.00 Полезное утро.
8.40 Тайны еды.
8.55 Идеальная пара.
9.25 Умная кухня.
9.55 По делам несовершеннолетних.
12.20 Т/с «Не родись красивой».
14.00 Мелодрама «Лапушки».
18.00 Одна за всех.
18.05 Т/с «Она написала убийство». (США).
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.40 Т/с «Доктор Хаус».
22.25 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Драма «Дом на краю».
1.20 Мелодрама «Фотография в свадебном альбоме». (Индия). (12+).

ТВ-3

6.00 М/ф.
9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожуховым».
10.00 Параллельный мир.
11.00 Параллельный мир.
11.30 Психосоматика.
12.00 Психосоматика.
12.30 13 знаков Зодиака.
13.30 Х-Версии.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями».
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Годалка».
17.30 Д/ф «Годалка».
18.00 Х-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «В поле зрения».
21.15 Т/с «Кости».
23.00 Х/ф «Когтистый: Легенда о снежном человеке».
0.45 Х-Версии. Другие новости.
1.15 Х/ф «Пожираатель костей». (США).
3.00 Х/ф «Торговец сном».
4.45 Д/ф «Спасение заложников в Иране».

четверг, 5 июня

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

05.00 «Утро России».
8.05-08.08 Вести-Дагестан
08.36-08.41 Вести-Дагестан
09.00 Канал национального вещания «Шолтавыси к» (на нагайском языке)
11.30 Вести-Дагестан
14.30 Вести-Дагестан
17.45 Вести-Дагестан
18.15 Реклама
18.20 Порт-Петровские ассамблеи. Дирижер Ромиро Ариста (Аргентина)
18.45 Газ-моторное топливо. Видеофильм
19.35 Вести-Дагестан

19.30 Новости Дагестана
20.00 Фильм памяти Гамиды Гамидова «Путь к свободе...» (12+)
21.40 «Знак качества»
22.00 «Природа и общество» (12+)
22.30 Новости Дагестана
23.00 Ток-шоу «Всех касается» (16+)

ПЕРВЫЙ

00.30 Д/с «Япония глазами гурмана с Нардой»
01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Королевская свадьба» (16+)
05.30 Х/ф «Последний дюйм» (12+)
5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 Т/с «Куприн».
13.20 Д/ф «Лаврентий Берия. Ликвидация». (12+).

РОССИЯ 1

14.20 «Время обеда!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время».
16.10 «Они и мы».
17.00 «Ноедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженемся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Куприн».
23.30 «Вечерний Ургант».
00.00 Ночные новости.
01.10 «На ночь глядя».
1.05 Х/ф «Конан-варвар».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Конан-варвар».
3.45 «В наше время». (12+).

РГВК

07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» (0+)
08.00 Мультфильмы
08.30 Новости Дагестана
08.50 Т/с «Рисующий ветер» 11 с.
11.20 «Аутодафе»
11.50 Программа Мурада Халилова и Хаджимурада Набиева «Монолог»: Тимур Мусаев (Каган)
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Мультфильм
13.10 Х/ф «Собачье сердце» 1 с. (12+)
14.30 Время новостей Дагестана
14.55 Х/ф «Собачье сердце» 1 с. (12+)
16.30 Новости Дагестана
16.50 Т/с «Рисующий ветер» 12 с. (12+)
18.25 Мультфильм
18.45 Передача на аварском языке «Поданги глалалги заманти»

ТВЦ

12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Вести. Дежурная часть».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Роковое наследство».
23.45 «Живой звук».
1.30 Т/с «Визит к Минотавру».
2.45 Т/с «Закон и порядок 19». (США).
3.35 «Летчик для Молотова. Один шанс из тысячи».
4.20 «Комната смеха».

НТВ

6.00 «НТВ утром».
8.30 «Спасатели».
9.00 «Медицинские тайны».
9.35 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных». Окончательный вердикт.
14.35 «Дело врачей».
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Икорный барон».
21.25 Т/с «Легавый».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Т/с «Дознатель 2».

СТС

1.30 Детектив «Дело темное».
2.30 «Дикий мир».
3.05 Т/с «Зверобой».
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».
6.00 «Настроение».
8.00 «События-Махачкала»
8.20 Х/ф «Блондинка за углом».
9.50 Д/ф «Александр Шиллов. Судьба России в лицах».
10.55 «Простые сложности».
11.30 «События».
11.50 Детектив «Пять минут страха».
13.35 «Доктор И...»
14.10 «Наша Москва».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Петровка, 38».
15.25 «Государственная граница». Фильм 7.
17.30 «События».
17.50 Музыка на канале
19.10 Путь к здоровью с Тахминой Умалатовой
19.45 «События-Махачкала»
20.10 Т/с «Тайна старого дома».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «События-Махачкала»
23.05 Д/ф «Бомба для Гитлера».
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Х/ф «Рикша».
2.40 Т/с «Исцеление любовью».
3.35 Д/ф «Древние восточные церкви». (6+).
4.25 Д/ф «Евгений Киндин. Продолжение романа».
5.05 Д/ф «Атака тигровой акулы. Во власти страха». (Великобритания).

REN TV

5.00 «ВОВОЧКА». Комедийный сериал.
6.00 Звонкий ужин.
7.00 «Информационная программа 112».
7.30 Информационное шоу «Свободное время».
8.30 Новости «24».
9.00 «Документальный спецпроект»: «Игры богов».
10.00 «Документальный спецпроект»: «Подземные марсиане».
11.00 «Реальная кухня».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 Новости «24».
13.00 Звонкий ужин.
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы».
16.00 Не ври мне!
17.00 Не ври мне!
18.00 «ВЕРНОЕ СРЕДСТВО».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 Новости «24».
20.00 Премьера. Информационное шоу «Свободное время».
21.00 Премьера. «Реальная кухня».
22.00 «Мои прекрасные...»

КУХНЯ ВКУСНАЯ КОМЕДИЯ

23.00 Новости «24».
23.30 Премьера. «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал (США). 18+.
1.20 «Чистая работа». 12+.
2.15 «ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ». Телесериал (США). 18+.
4.00 «Смотреть всем!»
6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Х/ф «Курьер на востоке».
12.00 «Сейчас».
12.30 Х/ф «Через Гоби и Хинган». (12+).
15.00 «Место происшествия».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
17.00 Комедия «Вечера на хуторе близ Диканьки».
18.30 «Сейчас».
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Опасный возраст».
20.30-23.10 Т/с «След. Черный человек».
22.00 «Сейчас».
0.00 Комедия «Девушка с гитарой». (12+).
1.55 Драма «Чистое небо».
4.00 Х/ф «Корпус генерала Шубникова». (12+).

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроноос».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Афера». (США).
13.20 «Правила жизни».
13.45 Х/ф «Бесы».
14.50 Д/ф «Константин Циолковский». (Украина).
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Абсолютный слух».
15.50 Д/ф «Никто пути пройденного у нас не отберет».
16.20 «Больше, чем любовь». Г. Бурков и Т. Ухарова.
17.05 Джон Лилл. Концерт в Москве.
18.10 «Полиглот». Хинди с нуля за 16 часов! 18.
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Черные дыры. Белые пятна».
20.10 «Правила жизни».
20.40 «Спокойной ночи, малыши!»
20.50 Д/ф «Женщина, которая умеет любить. Нина Дорощина».
21.30 «Культурная революция».
22.15 Х/ф «Бесы».
23.30 «Новости культуры».
23.50 Х/ф «Афера». (США).
1.55 «Наблюдатель».
6.30 Удачное утро.
7.00 Жить вкусно с Джейми Оливером.

ТВ-3

7.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
8.00 Полезное утро.
8.40 Тайны еды.
8.55 Идеальная пара.
9.25 Умная кухня.
9.55 По делам несовершеннолетних.
12.20 Т/с «Не родись красивой».
14.00 Мелодрама «Лапушки».
18.00 Одна за всех.
18.05 Т/с «Она написала убийство». (США).
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.40 Т/с «Доктор Хаус».
22.25 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Комедия «Ночь закрытых дверей».
1.25 Мелодрама «Цветок в пыли». (Индия).
4.25 Идеальная пара.
4.55 Умная кухня.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
6.00 М/ф.
9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожуховым».
10.00 Параллельный мир.
11.00 Параллельный мир.
11.30 Психосоматика.
13.30 Х-Версии. Другие новости.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями».
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Годалка».
18.00 Х-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «В поле зрения».
21.15 Т/с «Кости».
23.00 Х/ф «Длинный уикенд». (Австралия).
0.45 Большая Игра. (18+).
1.45 Х-Версии. Другие новости.
2.15 Х/ф «Когтистый: Легенда о снежном человеке».
4.00 Х/ф «Криптид». (США).

пятница, 6 июня

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

05.00 "Утро России". 08.05-08.08 Вести-Дагестан 08.36-08.41 Вести-Дагестан 11.30 Вести-Дагестан 14.30 Вести-Дагестан 17.30 Вести-Дагестан РГВК 07.00 Новости Дагестана 07.15 Передача на аварском языке «Поданги гамалги заманги» 07.50 Мультфильм 08.30 Новости Дагестана 08.50 Т/с «Рисующий ветер» 12 с. (12+) 10.20 Ток-шоу «Всех касается» (16+) 11.20 «Природа и общество» (6+) 11.45 К 215-летию А. Пушкина. Д/ф «Рукописи Пушкина» (6+) 12.10 «Знак качества» 12.30 Новости Дагестана 12.55 Мультфильм 13.10 К 215-летию А. Пушкина. Х/ф «Руслан и Людмила» 1 с. (12+) 14.30 Новости Дагестана 14.50 К 215-летию А. Пушкина. Х/ф «Руслан и Людмила» 2 с. (12+) 16.30 Новости Дагестана 16.50 Т/с «Рисующий ветер» 13 с. (12+) 18.20 «Наши дети» 18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» (0+) 19.30 Время новостей Дагестана 19.55 Специальный репортаж 20.10 «Здоровье» в прямом эфире 21.05 Проект молодых журналистов «Квадрат» (12+) 21.40 «Все грани» (12+) 22.15 Время новостей. Кри-

минал 22.30 Время новостей Дагестана 23.00 «Город молодых» (12+) 23.30 Т/с «Саванна» (16+) 00.30 Время новостей Дагестана 01.00 Ночной канал 04.00 Х/ф «Филадельфийская история» (16+) 05.40 Х/ф «Ключи от неба» (12+)

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости. 5.05 "Доброе утро!" 9.00 Новости. 9.15 "Контрольная закупка". 9.45 "Жить здорово!" (12+). 10.55 "Модный приговор". 12.00 Новости. 12.15 Т/с "Куприн". 14.20 "Время обедать!" 15.00 Новости. 15.15 "В наше время". (12+). 16.10 "Они и мы". 17.00 "Жди меня". 18.00 Вечерние новости. 18.45 "Человек и закон с Алексеем Пимановым". 19.50 Телеигра "Поле чудес". 21.00 "Время". 21.30 Т/с "Куприн". 23.30 "Вечерний Ургант". 0.25 Х/ф "Место под соснами". 3.10 Х/ф "Умереть молодым".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России". 8.55 "Мусульмане". 9.10 "Натурщица для гения". 10.05 "О самом главном". 11.00 "Вести". 11.30 "Местное время. Вести - Москва". 11.50 "Вести. Дежурная часть". 12.00 Т/с "Тайны следствия". 13.00 "Особый случай". 14.00 "Вести".

14.30 "Местное время. Вести - Москва". 14.50 "Вести. Дежурная часть". 15.00 Т/с "Джамайка". 16.00 Т/с "Пока станица спит". 17.00 "Вести". 17.30 "Местное время. Вести - Москва". 17.50 Футбол. Товарищеский матч. Россия - Марокко. Прямая трансляция из Москвы. 19.55 "Вести". 21.00 "Поединок". 22.45 Х/ф "Ее сердце". 0.40 "Горячая десятка". 1.45 Т/с "Визит к Минотавру". 3.00 "Натурщица для гения". 3.50 "Комната смея".

НТВ

6.00 "НТВ утром". 8.35 Т/с "Возвращение Мухомора". 10.00 "Сегодня". 10.20 Т/с "Возвращение Мухомора". 10.55 "До суда". 11.55 "Суд присяжных". 13.00 "Сегодня". 13.25 "Суд присяжных". Окончательный вердикт. 14.35 "Дело врачей". 15.35 "Чрезвычайное происшествие. Обзор". 16.00 "Сегодня". 16.25 "Прокурорская проверка". 17.40 "Говорим и показываем". 18.35 "Чрезвычайное происшествие. Обзор". 19.00 "Сегодня". 19.30 Т/с "Икорный барон". 21.25 Т/с "Легавай". 23.25 Т/с "Дознатель 2". 2.15 "Спасатели". 2.45 Т/с "Зверобой". 4.40 Т/с "Москва. Три вокзала".

ТВЦ

6.00 "Настроение". 8.00 "События-Махачкала". 8.15 Х/ф "Одинойды один". 10.05 Д/ф "Анатолий Папанов. Так хочется пожить..."

10.55 "Простые сложности". 11.30 "События". 11.50 Х/ф "Эффект домино". 13.35 "Доктор И...". 14.10 "Наша Москва". 14.30 "События". 14.50 "Город новостей". 15.10 "Петровка, 38". 15.25 "Государственная граница". Фильм 8. 17.30 "События". 17.50 Музыка на канале 19.10 «Путь к истине» 19.45 «События-Махачкала» 20.10 Х/ф "Взрослая дочь, или Тест на..." 21.45 "Петровка, 38". 22.00 "События". 22.30 "События-Махачкала" 23.55 Боевик "Загнанный". (США). 1.45 Т/с "Исцеление любовью". 2.35 Д/ф "История болезни. СПИД". 4.00 "Петровка, 38". 4.15 Д/ф "Личное дело Фокса".

СТС

6.00 М/с "Смешарики". 6.45 М/с "Русалочка". (6+). 7.00 М/с "Миа и я". (6+). 8.00 М/с "Том и Джерри. Комедийное шоу". 9.00 Т/с "Воронины". 9.30 Т/с "Молодежка". 10.30 Т/с "Воронины". 11.30 Комедия "О чем еще говорят мужчины". 13.30 Т/с "Воронины". 14.00 б кадров. 14.20 Шоу Уральских пельменей. Отцы и эти. 17.10 Шоу Уральских пельменей. Нано-концерт, на! 18.30 Т/с "Воронины". 19.00 Т/с "Два отца и два сына". 21.00 Шоу Уральских пельменей. Люди в белых зарплатах. 23.00 Большой вопрос. 23.30 Уральские пельмени. 20 лет в тесте. 0.30 Ленинградский stand up клуб. (18+).

1.30 Комедия "Свободный обмен". (Франция). 2.55 М/ф "Смех и горе у бела моря". (6+). 5.00 М/с "Волшебные Поппикси". (6+). 5.35 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 "ВОВОЧКА". Комедийный сериал. 6.00 Звоний ужин. 7.00 "Информационная программа 112". 7.30 Информационное шоу "Свободное время". 8.30 Новости "24". 9.00 "Документальный спецпроект": "Свалка Вселенной". 10.00 "Документальный спецпроект": "Потерянный дар предков". 11.00 "Реальная кухня". 12.00 "Информационная программа 112". 12.30 Новости "24". 13.00 Звоний ужин. 14.00 "Семейные драмы". 15.00 "Семейные драмы". 16.00 Не ври мне! 17.00 Не ври мне! 18.00 "ВЕРНОЕ СРЕДСТВО". 19.00 "Информационная программа 112". 19.30 Новости "24". 20.00 Премьера. "Тайны мира с Анной Чалман". 21.00 Премьера. "Реальная кухня". 22.00 Премьера. Шоу "Организация Определенных Наций". 0.00 Премьера. "ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ". Телесериал (США). 18+. 1.50 "Смотреть всем!" 2.10 "ХОДЯЧИЕ МЕРТВЕЦЫ". Телесериал. 6.00 "Сейчас". 6.10 "Момент истины". 7.00 "Утро на 5". (6+). 9.35 "День ангела". 10.00 "Сейчас". 10.30 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 11.25 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 "Сейчас". 6.10 "Момент истины". 7.00 "Утро на 5". (6+). 9.35 "День ангела". 10.00 "Сейчас". 10.30 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 11.25 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+).

12.00 "Сейчас". 12.30 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 12.55 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 13.50 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 14.40 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 15.30 "Сейчас". 16.00 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 16.05 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 17.00 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+). 18.00 "Место происшествия". 18.30 "Сейчас". 19.00 "Правда жизни". Спецрепортаж. 19.35-1.45 Т/с "След. Шакал". 2.35 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+).

КУЛЬТУРА

6.30 Канал "Евроныюз". 10.00 "Новости культуры". 10.20 Х/ф "Дубровский". 11.50 Д/ф "Котильонный принц". 12.45 "Письма из провинции". Гороховец 13.20 "Правила жизни". 13.45 Х/ф "Бесы". 15.00 "Новости культуры". 15.10 Х/ф "Трактористы". 16.35 "Царская ложа". Галерея музыки. 17.20 Гала-концерт фестиваля "BBC Proms" в Альберт-холле. 19.00 "Новости культуры". 19.15 "Главная роль". 19.30 "Искатели". "Миллионы Василия Варгина". 20.15 Д/ф "Родное лицо". 20.55 Спектакль "Проснись и пой!". 22.35 "Линия жизни". М. Суханов. 23.30 "Новости культуры". 23.50 Х/ф "Сарабанда". 1.35 М/ф "Фильм, фильм, фильм". 1.55 "Искатели". "Миллионы Василия Варгина". 2.40 Д/ф "Хэнса. Храм печатного слова". 5.30 М/ф.

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро. 7.00 Жить вкусно с Джейми Оливером. 7.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. 8.00 Полезное утро. 8.40 М/ф. 8.45 Тайны еды. 9.00 Х/ф "Не ходите, девки, замуж". 10.20 Т/с "Великолепный век". (Турция). 18.00 Одна за всех. 18.05 Т/с "Она написала убийство". (США). 19.00 Т/с "Великолепный век". (Турция). 22.45 Одна за всех. 23.00 Одна за всех. 23.30 Комедия "Бриджит Джонс. Грани разумного". (Великобритания). 1.30 Детектив "Вечность". (Индия). 4.20 Тайны еды.

ТВ-3

6.00 М/ф. 9.00 Д/ф "Далеко и еще дальше с М. Кожуховым". 10.00 Параллельный мир. 11.00 Параллельный мир. 11.30 Психосоматика. 12.00 Психосоматика. 12.30 13 знаков Зодиака. 13.30 X-Версии. Другие новости. 14.00 Д/ф "Охотники за привидениями". 14.30 Д/ф "Охотники за привидениями". 15.00 Мистические истории. 16.00 Д/ф "Гадалка". 16.30 Д/ф "Гадалка". 17.00 Д/ф "Гадалка". 17.30 Д/ф "Гадалка". 18.00 X-Версии. Другие новости. 19.00 Человек-невидимка. 20.00 Х/ф "Отчаянный". 22.00 Х/ф "Лузеры". (США). 0.00 Д/ф "Тайна хрустального черепка". 1.00 Европейский покерный тур. (18+). 2.00 Х/ф "Длинный уикенд". 3.45 Х/ф "Четыре Рождества". (США). 5.30 М/ф.

суббота, 7 июня

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

10.05 Реклама 10.10 Дагестан спортивный 10.30 «Выше крыши» - программа для детей и юношества. 10.55 Реклама 11.10 Вести-Дагестан 14.20 Вести-Дагестан РГВК 07.00 Новости Дагестана 07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» 07.40 Мультфильм 08.30 Новости Дагестана 08.50 «Здоровье» 09.40 «Все грани» 10.25 «Город молодых» 10.50 Проект молодых журналистов «Квадрат» 11.25 О здоровье ребенка в программе «Мой малыш» 12.00 «Галерея вкусов» 13.00 «Доктор Лазер» 13.40 Опера Ширвани Чалаева «Маугли» 15.40 Представительство Республики Дагестан в Ставропольском крае 16.30 Новости Дагестана 16.50 «Круглый стол» 17.45 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Два старика и легенда» (6+) 18.10 «Вдохновение» 18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» (0+) 19.30 Время новостей Дагестана 19.50 Передача «Чистое сердце» (12+) 20.10 «Палифония» 22.30 Новости Дагестана 22.55 Х/ф «Семь стариков и одна девушка» 00.30 Новости Дагестана 01.00 Ночной канал

04.00 Х/ф «Янки при дворе Короля Артура» 06.00 Х/ф «Родные берега» ПЕРВЫЙ 5.15 "Контрольная закупка". 6.00 Новости. 6.10 Х/ф "Метель". 8.00 "Играй, гармонь любимая!" 8.45 М/с "Смешарики. Новые приключения". 9.00 "Умницы и умники". 9.45 "Слово пастыря". 10.00 Новости. 10.15 "Смак". (12+). 10.55 Д/ф "Тамара Семина. Соблазны и поклонники". (12+). 12.00 Новости. 12.15 "Идеальный ремонт". 13.15 "Заговор диетологов". 14.20 "Голос. Дети". Финал. 16.55 "Чувство юмора". 18.00 Вечерние новости. 18.15 Телеигра "Угадай мелодию". (12+). 18.50 Д/ф "Стас Михайлов. Против правил". (12+). 19.50 "Кто хочет стать миллионером?" 21.00 "Время". 21.20 "Сегодня вечером с Андреем Малаховым". 23.00 "Что? Где? Когда?" 0.20 Х/ф "Особо опасны". (18+). 2.50 Х/ф "Французский связной". 4.45 "В наше время". (12+).

РОССИЯ 1

4.35 Х/ф "Дело "Пестрых". 6.35 "Сельское утро". 7.05 "Диалоги о животных". 8.00 "Вести". 8.15 "Местное время. Вести - Москва". 8.30 "Военная программа". 8.55 "Не жизнь, а праздник". 10.05 "Моя планета" представляет. "Заповедник "Белогорье". "Королевский Тироль".

11.00 "Вести". 11.10 "Местное время. Вести - Москва". 11.20 "Вести. Дежурная часть". 11.55 "Честный детектив". 12.25 Х/ф "Садовник". 14.00 "Вести". 14.20 "Местное время. Вести - Москва". 14.30 "Десять миллионов". 15.35 "Кривое зеркало". 18.00 "Субботний вечер". 20.00 "Вести в субботу". 20.45 Х/ф "Высокая кухня". 0.40 Х/ф "Арифметика подлости". 2.20 Х/ф "По ту сторону закона". (США). 4.00 "Не жизнь, а праздник".

НТВ

5.35 Т/с "Улицы разбитых фонарей". 7.25 "Смотр". 8.00 "Сегодня". 8.15 "Золотой ключ". 8.45 "Их нравы". 9.25 "Готовим с Алексеем Зиминим". 10.00 "Сегодня".

ТВЦ

10.20 "Главная дорога". 10.55 "Кулинарный поединок". 12.00 "Квартирный вопрос". 13.00 "Сегодня". 13.20 "Своя игра". 14.05 Х/ф "Кровные братья". 16.00 "Сегодня". 16.15 "Следствие вели". 17.15 "Очная ставка". 18.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор". 19.00 "Центральное телевидение с Вадимом Тахменевым". 19.50 "Новые русские сенсации". 20.50 "Ты не поверишь!" 21.45 Х/ф "Как пройти в библиотеку?" 23.35 Х/ф "Муха". 1.45 "Авиаторы". (12+). 2.15 Детектив "Дело темное". 3.10 Т/с "Зверобой".

6.15 "АБВГДейка". 6.45 Х/ф "Блондинка за углом". 8.25 "Православная энциклопедия". 8.55 М/ф "Матч-реванш". 9.15 Х/ф "Похищение "Саваойн". (6+). 10.45 "Смех с доставкой на дом". 11.20 "Петровка, 38". 11.30 "События". 11.45 Х/ф "Дело Румянцев". 13.45 Комедия "Кошачий вальс". 14.30 "События". 14.45 Комедия "Кошачий вальс". 15.35 Х/ф "Возвращение высокого блондина". (Франция). 17.05 Х/ф "Любить и ненавидеть. Шантаж". 21.00 "Постскриптум". 22.00 "Прово знать!". 23.00 "События". 23.10 "Право голоса". 0.15 Х/ф "Ребро Адама". 1.45 Д/ф "Синдром зомби. Человек управляемый". 2.50 Д/ф "Неизвестные Михалковы". 3.40 "Истории спасения". 4.15 Д/ф "Мачли - королева тигров". (Великобритания).

СТС

6.00 М/ф "Каштанка". 9.35 Анимаци. фильм "Мухом на Луну". 11.10 Семья 3D. 12.10 Шоу Уральских пельменей. Отцы и эти. 13.35 Шоу Уральских пельменей. Эз бзд. 15.00 Рецепт на миллион. 16.00 Т/с "Два отца и два сына". 16.30 Т/с "Два отца и два сына". 18.00 Шоу Уральских пельменей. Нано-концерт, на! 19.20 Анимаци. фильм "Как приручить дракона". 21.05 Триллер "Иллюзия обмана".

23.10 Т/с "Агенты Ш.И.Т.". 1.00 Триллер "Страх". (США). 2.50 Комедия "Полицейский и малыш". (США). 4.35 М/ф "Горный мастер". 5.25 М/с "Волшебные Поппикси". (6+). 5.45 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 "Смотреть всем!" 5.40 "МАРШРУТ". Телесериал. 9.40 Премьера. "Чистая работа". 12+. 10.30 Премьера. "На 10 лет моложе". 11.00 Премьера. "Представь себе". 11.30 "Смотреть всем!" 12.30 Новости "24". 13.00 Премьера. "Военная тайна" с Игорем Прокопенко. 17.00 Премьера. "Территория зоблуждений" с Игорем Прокопенко. 19.00 "Неделя" с Марианной Максимовской. 20.15 "Энциклопедия глупости". Концерт Михаила Задорнова. 23.00 "Кино": Владимир Ильин в комедии Аллы Суриковой "ХОЧУ В ТЮРЬМУ".

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.15 М/ф. 9.35 "День ангела". 10.00 "Сейчас". 10.10-17.40 Т/с "След. Жертвоприношение". 18.30 "Сейчас". 19.00-2.10 Т/с "Десантура" 3.10 Х/ф "В поисках капитана Гранта" (12+).

КУЛЬТУРА

6.30 Канал "Евроныюз". 10.00 "Библейский сюжет". 10.35 Х/ф "Трактористы". 12.00 Юбилей Н. Касаткиной. "Большая семья". 12.55 "Прядничный домик". "Гусли звончатые". 13.20 Д/ф "Биг Сур". (США). 14.15 Д/с "Севастопольские рассказы. Путешествие в историю с Игорем Золотовициким". "Особый статус". 15.00 "Красуйся, град Петров!" Свято-Троицкая Александро-Невская лавра. 15.30 Чайковский в джазе. Сергей Жилин и "Фонграф-Симфон-Джаз". 16.30 Д/ф "Его величество конференсье. Борис Брунов". 17.10 Х/ф "О странностях любви...". 18.25 "Романтика романа". Людмила Зыкиной посвящается... 19.20 Х/ф "Хаос". (Италия - Франция). 22.30 "Белая студия". Н. Михалков. 23.15 "Роковая ночь с Александром Ф. Склярком". "Роллинг Стоунз". 0.15 Х/ф "Волга-Волга". 1.55 Д/с "Севастопольские рассказы. Путешествие в историю с Игорем Золотовициким". "Особый статус". 2.40 М/ф "Старая пластинка".

ДОМАШНИЙ

6.30 М/ф. 7.00 Жить вкусно с Джейми Оливером. 7.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. 8.00 Полезное утро. 8.35 Х/ф "Королевство Кривых Зеркал". (12+). 10.00 Т/с "Великолепный век". (Турция). 18.00 Одна за всех.

РАДИО

ИСПЕН, 2-ИЮНЬ 12.10 «Дагустан». Хабарар. 12.35 «Хважамжам». САЛАСА, 3-ИЮНЬ 12.10 «Дагустан». Хабарар. 12.30 «Карчи Дагустан». АРБЕ, 4-ИЮНЬ 12.10 «Дагустан». Хабарар. 12.30 «Девирар». ХЕМИС, 5-ИЮНЬ 12.10 «Дагустан». Хабарар. Газетин обзор 12.30 «Вахт ва жегилар». ЖУМЬЯ, 6-ИЮНЬ 12.10 «Дагустан». Хабарар. 12.30 «Исламдин сес». КИШ, 7-ИЮНЬ 10.43 «Гьафтедин нети-жар». 10.50 Концерт. ГЬЯД, 8-ИЮНЬ 10.43 «Кард». Аялар патал программа

18.05 Т/с "Она написала убийство". (США). 19.00 Т/с "Великолепный век". (Турция). 23.00 Одна за всех. 23.30 Драма "Компенсация". 1.15 Х/ф "Генрих VIII". 5.10 Тайны еды. 5.30 Жить вкусно ТВ-3 6.00 М/ф. 8.30 Х/ф "Зеленый фургон". 11.30 Т/с "Искатель". 23.00 Х/ф "После заката". 1.00 Х/ф "Лицензия на брак". 2.45 Х/ф "Зеленый фургон". 5.45 М/ф.

воскресенье, 8 июня

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

10.20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
РГВК
07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахар ва инсанар» (0+)

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Х/ф "Свадьба с приданым".
8.10 "Служу Отчизне!".
8.40 М/с "Смешарики. Пинкод".
8.55 "Здоровье".
10.00 Новости.
10.15 "Непутевые заметки". (12+).

ти - Москва". Неделя в городе.
11.00 "Вести".
11.10 "Смеяться разрешается".
12.35 Х/ф "Причал любви и надежды".
14.00 "Вести".
14.20 "Местное время. Вести - Москва".
14.30 Х/ф "Причал любви и надежды".
17.00 "Один в один".
20.00 "Вести недели".
22.00 Х/ф "Напрасная жертва".

НТВ

6.00 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
8.00 "Сегодня".
8.15 "Русское лето плюс".
8.45 "Их нравы".
9.25 "Едим дома".
10.00 "Сегодня".
10.20 "Первая передача".
10.55 "Чудо техники". (12+).

программа с Кириллом Поздняковым.
19.50 Х/ф "Мы объявляем вам войну".
23.40 Х/ф "Шоковая терапия".
1.30 "Школа злословия": "Мария Головановская".
2.20 Детектив "Дело темное".
3.05 Т/с "Зверобой".
5.00 Т/с "Москва. Три вокзала".

ТВЦ

5.05 Х/ф "Похищение "Са-войи". (6+).
6.30 М/ф: "Аленький цветочек", "Крокодил Гена".
7.30 "Фактор жизни". (6+).
8.00 Д/ф "Великие праздники. Троица". (6+).
8.25 Т/с "Мамочки".
10.20 "Барышня и кулинару". (6+).

4.40 Д/ф "Завербуй меня, если сможешь!".

СТС

6.00 М/ф "Хвосты". (6+).
11.00 Снимите это немедленно!
12.00 Шоу Уральских пельменей. Люди в белых зорплатах.
14.00 Анимаци. фильм "Как приручить дракона".
15.45 6 кадров.
16.30 6 кадров.
16.55 Шоу Уральских пельменей. На Гоа бобра не ищут!

REN TV

5.00 "Кино": Дмитрий Дюжев, Михаил Ефремов, Любовь Толкалина в комедии "СЛУШАТЕЛЬ".
6.20 "Энциклопедия глупости". Концерт Михаила Задорнова.
9.10 "NEXT-3". Телесериал.
23.30 "Репортерские истории".

3.20 "Кино": боевик "ОПАСНЫЙ ПОЛЕТ"

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 М/ф.
10.00 "Сейчас".
10.10 "Истории из будущего".
11.00-16.25 Т/с "Десантура".
17.10 "Место происшествия. О главном".
18.00 Главное "Пятый".
19.30 Х/ф "Место встречи изменить нельзя" (12+).

КУЛЬТУРА

6.30 Канал "Евроныос".
10.00 Праздники. День Святой Троицы.
10.35 Х/ф "Волга-Волга".
12.20 "Легенды мирового кино". Жерар Депардье.
12.50 Д/ф "Уроки доброты".
15.00 Концерт "Kremlin Gala".
16.50 "Искатели". "Забывший генералиссимус России".
17.35 Праздники. День Святой Троицы.
18.00 Итоговая программа "Контекст".
18.40 Х/ф "Приваловские миллионы".
21.25 "Линия жизни". А. Тител.
22.15 Опера "Война и мир".
1.50 Д/ф "Елена Блаватская". (Украина).

1.55 Д/с
2.40 М. Мусоргский. Симфоническая фантазия "Ночь на Лысой горе".
ДОМАШНИЙ
6.30 М/ф.
7.00 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
8.00 Полезное утро.
8.30 М/ф.
8.45 Х/ф "Король-Дроздобород". (12+).

23.00 Одна за всех.
23.30 Мелодрама "Кука".
1.30 Мелодрама "Любовница дьявола" (США - Великобритания).
5.10 Тайны еды.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
ТВ-3
6.00 М/ф.
8.45 Х/ф "Трест, который лопнул".
13.00 Х/ф "Вкус жизни".
15.00 Х/ф "После заката".
17.00 Х/ф "Отчаянный".
19.00 Х/ф "Солт". (США).
21.00 Х/ф "Турист". (США).
23.00 Х/ф "Ромовый дневник". (США).
1.15 Х/ф "Совокупность лжи". (США).
3.45 Х/ф "Лицензия на брак".
5.30 М/ф.

СПОРТ с 2 ПО 8 ИЮНЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

4.10 Х/ф "Обратный отсчет".
7.00 "Живое время. Панорама дня".
8.45 "24 кадра".
9.20 "Наука на колесах".
9.50 "Наука 2.0". ЕХперименты. Вездеходы.
11.25 "Моя планета". Мастер. Спасатель.
12.00 "Большой спорт".
12.20 Х/ф "Кремень".
16.05 Профессиональный бокс. Александр Поветкин (Россия) против Мануэля Чорра (Германия).

1.55 "Моя рыбкалка".
2.20 "Диалоги о рыбалке".
2.50 "Язь против еды".
3.20 "24 кадра".
3.45 "Наука на колесах".
4.15 "Рейтинг Баженова". Могло быть хуже.

СРЕДА

4.40 "Рейтинг Баженова". Человек для опытов.
5.25 Х/ф "Отдел С.С.С.Р".
7.00 "Живое время. Панорама дня".
8.45 "Диалоги о рыбалке".
9.15 "Язь против еды".
9.50 "Наука 2.0". Агрессивная среда. Пламя.
10.55 "Наука 2.0". Опыты дилетанта. Банщик.
11.25 "Моя планета". За кадром. Гватемала.
12.00 "Большой спорт".
12.20 Х/ф "Марш-бросок. Особые обстоятельства".
16.00 "Наука 2.0". Непростые вещи. Танкер.
17.35 "Большой спорт".
18.00 Х/ф "Кремень".
21.55 Большой футбол.
22.25 Футбол. Товарищеский матч. Нидерланды - Уэльс.

ВТОРНИК

4.45 "Рейтинг Баженова". Война миров.
5.25 Х/ф "Отдел С.С.С.Р".
7.00 "Живое время. Панорама дня".
8.45 "Моя рыбкалка".
9.15 "Диалоги о рыбалке".
9.50 "Наука 2.0". Непростые вещи. Автомат Калашникова.
10.20 "Наука 2.0". Непростые вещи. Соль.
11.25 "Моя планета". Страна.гу. Владимир.
12.00 "Большой спорт".
12.20 Х/ф "Обратный отсчет".
15.50 "24 кадра".
16.25 "Наука на колесах".
16.55 "Наука 2.0". ЕХперименты. Вездеходы.
18.30 "Большой спорт".
18.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. Прямая трансляция.
20.45 Х/ф "Путь".
22.45 Большой футбол.
23.50 "Наука 2.0". Непростые вещи. Автомат Калашникова.
0.20 "Наука 2.0". Непростые вещи. Соль.
0.50 "Наука 2.0". Непростые вещи. Телебашня.
1.20 "Моя планета". Страна.гу. Владимир.

0.25 "Наука 2.0". Агрессивная среда. Пламя.
1.30 "Наука 2.0". Опыты дилетанта. Банщик.
2.00 "Моя планета". За кадром. Гватемала.
2.30 "Полигон". Зубр.
3.00 "Полигон". База 201.
3.25 "Наука 2.0". Основной элемент. Вегетарианство - наше будущее?
4.55 "Рейтинг Баженова". Самые опасные животные.
5.25 Х/ф "Отдел С.С.С.Р".
7.00 "Живое время. Панорама дня".
8.45 "Полигон". Зубр.
9.15 "Полигон". База 201.
9.50 "Наука 2.0". Основной элемент. Астероиды. Космические агрессоры.
11.25 "Моя планета". Человек мира. Маврикий.
12.00 "Большой спорт".
12.20 Х/ф "Летучий отряд".
16.05 "Полигон". Зубр.
16.35 "Полигон". База 201.
17.05 "Полигон". Ключ к небу.
17.40 "Большой спорт".
18.00 Х/ф "Черные волки".
21.50 Большой футбол.
22.55 "Наука 2.0". Основной элемент. Астероиды. Космические агрессоры.

23.25 "Наука 2.0". Основной элемент. Гипноз. Развенчание мифов.
0.30 "Моя планета". Человек мира. Маврикий.
1.00 "Рейтинг Баженова". Могло быть хуже.
2.00 "Наука 2.0". Основной элемент. Наука против голода.
2.25 "Полигон". Ключ к небу.
2.55 "Полигон". Авианосец.
3.25 "Рейтинг Баженова". Могло быть хуже.

ПЯТНИЦА

4.55 "Рейтинг Баженова". Человек для опытов.
5.25 Х/ф "Отдел С.С.С.Р".
7.00 "Живое время. Панорама дня".
8.45 "Рейтинг Баженова". Могло быть хуже.
9.15 "Рейтинг Баженова". Война миров.
9.50 "Наука 2.0". Угрозы современного мира. Гнев Земли.
10.55 "Наука 2.0". На пределе.
11.25 "Моя планета". Русский след. Стамбул. Русская эмиграция 20-х годов.
12.00 "Большой спорт".
12.20 Х/ф "Летучий отряд".
16.05 "Рейтинг Баженова". Могло быть хуже.
16.35 "Рейтинг Баженова". Война миров.
17.05 "Рейтинг Баженова". Могло быть хуже.
17.40 "Большой спорт".
18.00 Х/ф "Черные волки".
21.50 Большой футбол.
22.55 Футбол. Товарищеский матч. Бразилия - Сербия. Прямая трансляция.
0.55 "Наука 2.0". Угрозы современного мира. Гнев Земли.
2.25 "Моя планета". Русский след. Стамбул. Русская эмиграция 20-х годов.
2.55 "Моя планета". Человек мира. Китай.
3.00 "Наука 2.0". Непростые вещи. Соль.
3.15 "Наука 2.0". Агрессивная среда. Пламя.
4.15 "Моя планета". Человек дождя. Абхазия.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

5.00 "Моя планета". Македония.
5.55 Волейбол. Мировая лига. США - Россия. Прямая трансляция из США.
7.45 Профессиональный бокс. Мигель Котто (Пуэрто-Рико) против Серхио Мартинеса (Аргентина). Бой за титул чемпиона мира по версии WBC.
9.40 "Большой спорт".
10.00 "Моя рыбкалка".
10.30 "Язь против еды".
11.00 "Рейтинг Баженова". Война миров.
11.30 "Своим ходом. Бразилия".
12.00 "Большой спорт".
12.20 "Планета футбола" с В. Стогниенко.
12.55 Х/ф "Черные волки".
18.30 "Большой спорт".
20.00 Х/ф "Черные волки".
21.45 Формула-1. Гран-при Канады. Прямая трансляция.
0.15 Большой футбол.
0.45 "Наука 2.0". Основной элемент. Астероиды. Космические агрессоры.
1.15 "Наука 2.0". Основной элемент. Гипноз. Развенчание мифов.
1.45 "Наука 2.0". ЕХперименты. Вездеходы.
3.10 "Моя планета". Мастер. Спасатель.

СУББОТА

5.00 "Моя планета". Максимальное приближение. Макао.
5.25 "Моя планета". Максимальное приближение. Кампания.
5.55 Волейбол. Мировая лига. США - Россия. Прямая трансляция из США.
7.45 Смешанные единоборства. Bellator. Трансляция из США.
9.35 "Большой спорт".
9.55 "Диалоги о рыбалке".
10.25 "24 кадра".

ТНТ с 2 ПО 8 ИЮНЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00 М/с "Турбо-агент Дадли".
7.30 М/с "Планета Шина". "Шин-гонцик. Шин на карантине".
7.55 М/с "Кунг-Фу панда: Удивительные легенды".
8.25 М/с "Пингвины из "Мадагаскара". "Лосось для шкипера. Высоковольтные линии".
9.00 "Дом 2. Lite".
10.30 "Битва экстрасенсов". "Шин-гонцик".
11.30 Боевик "Возвращение героя". (США).
13.30 Т/с "Универ". "Предложение".
14.00 Т/с "Универ". "Фамилия".
14.30-19.00 Т/с "СашаТаня". "Друзья-соседи".
19.30 Т/с "Интерны".
20.30 "В Москве всегда солнечно".

СРЕДА

7.00 М/с
9.00 "Дом 2. Lite".
10.30 "Битва экстрасенсов".
11.30-20.00 Т/с "Интерны".
13.30 Т/с "Универ". "Свадебное платье".
14.00 Т/с "Универ". "Свадьба Тани".
20.30 "В Москве всегда солнечно".
21.00 "Комеди Клуб в Юрмале".
22.00 "Сладкая жизнь".
23.00 "Дом 2. Город любви".
0.00 "Дом 2. После заката". Спецвключение.
0.30 "В Москве всегда солнечно".
1.00 Боевик "Беглец".
3.35 Т/с "Хор". "Сердце".
4.30 Т/с "Тайные агенты".
5.20 Т/с "Живая мишень 2".
6.10 Т/с "V-визитеры 2".

ЧЕТВЕРГ

7.00 М/с "Турбо-агент Дадли".
7.30 М/с "Планета Шина". "Промашечка вышла. Рассвет завоевателей".
7.55 М/с "Кунг-Фу панда: Удивительные легенды".
8.25 М/с "Пингвины из "Мадагаскара". "Курица-экстрасенс. Большим пальцем".
9.00 "Дом 2. Lite".
10.30 "Битва экстрасенсов".
11.30-19.00 Т/с "Реальные пацаны". "Собачка в машине".
13.30 Т/с "Универ". "Свадьба Тани".
14.00 Т/с "Универ". "Мужик в доме".
19.30 Т/с "Интерны".
20.00 Т/с "Интерны".
20.30 "В Москве всегда солнечно".
21.00 "Комеди Клуб в Юрмале".
22.00 "Сладкая жизнь".
23.00 "Дом 2. Город любви".
0.00 "Дом 2. После заката". Спецвключение.
0.30 "В Москве всегда солнечно".
1.00 Боевик "Остин Пауэрс: Шпион, который меня соблазнил". (США). (18+).
2.55 Т/с "Хор". "На моем пути".
3.45 Т/с "Тайные агенты".
4.35 Т/с "Живая мишень 2".
5.30 Т/с "V-визитеры 2".
6.20 Т/с "Саша+Маша". "Прокат".

ВТОРНИК

7.00 М/с "Турбо-агент Дадли".
7.55 М/с "Кунг-Фу панда: Удивительные легенды".
8.25 М/с "Пингвины из "Мадагаскара". "Операция "Большой синий шарик".
9.00 "Дом 2. Lite".
10.30 "Битва экстрасенсов".
11.30-19.00 Т/с "Универ". "Новая общага".
19.30 Т/с "Интерны".
20.00 Т/с "Интерны".
20.30 "В Москве всегда солнечно".
21.00 "Комеди Клуб в Юрмале".
22.00 "Сладкая жизнь".
23.00 "Дом 2. Город любви".
0.00 "Дом 2. После заката". Спецвключение.
0.30 "В Москве всегда солнечно".
1.00 Драма "Симона".
3.20 Т/с "Хор". "Учитель испанского".
4.10 Т/с "Тайные агенты".
5.05 Т/с "Живая мишень 2".
5.55 Т/с "V-визитеры 2".

ПЯТНИЦА

7.00 М/с
9.00 "Дом 2. Lite".
10.30 "Битва экстрасенсов".
11.30-19.00 Т/с "Универ". "Кузя и Бузова".
19.30 Т/с "Интерны".
20.00 "Comedy Woman".
21.00 "Комеди Клуб".
22.00 "Comedy баттл. Суперсезон".
23.00 "Дом 2. Город любви".
0.00 "Дом 2. После заката". Спецвключение.
0.30 "Не спать!". (18+).
1.30 Х/ф "Клетка 2". (США).
3.20 Т/с "Хор". "Старший брат".
4.15 Т/с "Тайные агенты".
5.05 Т/с "Живая мишень 2".
5.55 Т/с "V-визитеры 2".

СУББОТА

7.00 Т/с "Счастливы вместе". "Наставил рога - нажил врага".
8.05 М/с "Бен 10: Омниверс".
8.30 М/с "Скан-ту-гоу".
9.00 "Дом 2. Lite".
10.00 "Два с половиной повара. Открытая кухня".
10.30 "Фэшн терапия".
11.00 "Школа ремонта".
12.00 "Страна в Shore".
12.30 "Такое Кино!".
13.00 "Comedy Woman".
17.00 Т/с "Интерны".
20.00 Боевик "Армагеддон".
23.00 "Дом 2. Город любви".
0.00 "Дом 2. После заката". Спецвключение.

Программа газурайди - Насима Велибегова

Аваданламишуниз - шегьре рехъ

Алван РАМАЗАНОВА

22-майдиз Къурагъ районда рекъер тукъуьрунин къвалах ахтармишун патал РД-дин Халкъдин Собранидин Председателдин заместитель Сейфуллагъ ИСАКЪОВ, РД-дин рекъерин агентстводин руководитель Загъид ХУЧБАРОВ, РД-дин алакъадин, транспортдин ва промышленностдин рекъяй комитетдин председатель Михаил ГЪАШИМОВ, адан заместитель Агъмед ГЪАМЗАЕВ, РД-дин рекъерин агентстводин отделдин начальник Гъажибегъ ГЪАЖИБЕГОВ, "Юагропромдорстрой" ООО-дин руководитель Насир РАМАЗАНОВ квай делегация атана. Сифте "Къурагъ-Штул" рекъин участокда куьлуь муькъвер, атай селдин яд фин патал турбаяр кутунин къвалах ахтармишна.

Делегацияди асул фикир "Къасумхуьр-Къурагъ" рекъин "Штул-Къурагъ" участокда къир цунин къвалах гъикъ киле физватла, гъадаз гана.

Ахпа делегация Хлежрин хуьруьн къамал эцигнавай муькъуьз, гуьне пата авай рекъиз килигиз фена.

Гуьгъуьнлай "Къурагъ район" муниципальный тешкилатдин администрациядин къилин кабинетда

совещание киле фена. Анал З.Хучбарова алай вахтунда 6 км рекъиз къир цун планламишнавайди, жедай мумкинвилерикай менфят къачуна, Къурагъиз къван къир цун патал чалишмиш жедайди лагъана.

Ишлемишиз вахкана

ЦИЙИ ЭЦИГУНАР

Шагъабудин ШАБАТОВ

24-майдиз РД-дин здравоохраненидин министр Танка ИБРАГЪИМОВ, РД-дин зегъметдин ва яшайишдин рекъяй вилик финин министр Малик БАГЛИЕВ, Къиблепатан территориальный округда РД-дин Къилин патай тамам ихтиярар ганвай векил Мусафенди ВЕЛИМУРАДОВ, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гъамидуллагъ МЕГЪАМЕДОВ ва масабур Сулейман-Стальский райондиз мугъман хъанвай. Абуьр атуниин мурад - Герейханован хуьруьн 2-отделенида ФАП-дин, Къасумхуьрел УСЗН-дин цийи дараматар ишлемишиз вахкуниз талукъарнавай шад мярекатра иштиракун тир.

Герейханован хуьре цийи ФАП-дин дарамат ишлемишиз вахкунин мярекатда "Сулейман-Стальский район" МО-дин къил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА, райондин администрациядин къил Штибегъ МЕГЪАМЕДХАНОВА, Герейханован хуьруьн администрациядин къуллугъчийри, райондин администрациядин отделрин, управленийрин руководителри, ЦРБ-дин, ФАП-дин духтурри, медработникри, хуьруьн жемятди иштиракна.

дин къуллугъчийр халкъдиз къуллугъ тежез гзаф кевера гъатнавай. Администрациядин пуд мертебадин дараматда къуд квадратный метр алай кабинета къуд къуллугъчини ацукъайла, агъалияр къабулдай мумкинвал авачир. Яргъал хуьрерай мукъва-къилийри гъайи инвалид-набуд инсанривай хъаж хъана чпин дерди ийиз жезвачир. Заз чухсагъул лугъуз къанзава РД-дин руководстводиз, виликан министр Исмаил Эфендиевез, гилан министр Малик Баглиевез герек къадар пулдин ва тадаракрин къай-гъуйрик хъайи, къе районгъалияр ихътин вири шартлар авай дараматдин иесияр авунвай".

Чи буржи халкъдиз яшайишдин къулай шартлар тешкилуникай ибарат я, - лагъана Малик Баглиева. - Гележегда ихътин дараматар чна амай районрани эцигда. Гила багнайрикай далда къун тавуна, УСЗН-дин къуллугъчийрин буржи намуслувилелди халкъдин къуллугъда акъвазун я. Генани заз дарамат вахтунда ерилудаказ эцигайбуьуз чухсагъул лугъуз къанзава. Квехъ къвалахда агалкъунар хуьрай.

Мусафенди Велимурадова вич Сулейман-Стальский райондиз цинин йисуз пуд сеферда мугъман хъайиди малумарна: 25-нумрадин пожарный часть ачухдайла, Стлал Сулейманан 145 йисан юбилей къейддайла ва къенин къве мярекатдиз. Ада районди къачузвай камар къадимлубур тирди ва Нариман Шамсудинович киле аваз районда хъсан патахъ гзаф дегишвилер жезвайди къейдна.

Гуьгъуьнлай рахай, вичи 28 йисуз ЦРБ-дин къилин духтурвиле къвалахай, алай вахтунда пенсияда авай ветеран, РД-дин лайихлу духтур, и куьчедин агъали Мегъамед-расул Аллагъвердиева и дарамат эцигуник, куьчеда къир цуник чпин пай кутур виридаз куьчедин агъалийрин патай чухсагъул лагъана.

Лент атлайдалай гуьгъуьниз УСЗН-дин начальник Жавидин Бремова мугъманриз къенепатаз теклифна, абуьр кабинетрилай, тадаракрилай рази яз амуькна.

Вацлугъ галаз бягъсина

ХЦИ МЕСЭЛА

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Чи фикир Ахцегърин къере гьерекатдик квай гужлу техникадал желб хъана. Тежрибалу тракторист, Зегъметдин Яру Пайдахдин ордендин сагийб Абас Мегъамедов бульдозер гъаз Самур вацлугъ галаз, адан рехъ дегишариз къанз бягъсина ава. Адаз куьмек яз сад-садан гуьгъуьналлаз КамАЗ машинри зурба къванер, шим дашмишзава... "И вацлун терс къилих-хесет чидай абуьрулай гъейри и кар масадалай, бажагъат, алакьда", - фикир фена рикъяй абуьрухъ тежрибалу карчи, зегъметдин ветеран, районда мергъяматлувилин "Возрождение" фондунин председател Къардаш Мамалиевни галаз акурла.

Къейдин, гатфарихъ гъаваяр садлагъана чими хуьникди дагълар живер-маргъалар църаз, вацлар хъаж хъанва. Абуьру "Базардин къер", "Калун къер" участокра куьгъне бандар чукуьриз, чпин рехъ-гьерекат дегишарзава. Нетихада ахцегъвийрин 70 гектардив агакъна емиш багълар ва яшайишдин хейлин къвалер (анра 200-хъ галаз агъалияр яшамиз жезва) вацлу тухунин къурхулувилик акатнава. Месэла анжах вацлун рехъ дегишардай мягъкем бандар ягъуналди гъализ жеда.

Рикел алама, гъа и чкадилай - Ахцегърин виликан консервирядай заводдин къаншарда - 1996-йисан гатфариз вацлу, бандар куькварна, багълар тухванай. Гъа макъамда Ахцегъ ПМК-дин начальник Къардаш Мамалиеван регъбервилек кваз Гъурун ва Мугъулат дерейрай пар члугвадай машинраваз цлару еке къванер (чкадинбуьру "биши къванер-хъахар" лугъуда) гъана, вацлун вилик пад къунай. "Къардашан гъетер" твар акъалтай къетлен къурулуш 18 йисуз вацлун хура акъвазна.

Эгер паталай къведай куьмекал вил алаз акъвазайтла, вацлугъатта автотрассадав агакъда, - лугъуьза Къардаш Мамалиева. - Гъавилий тади гъалда чна чалай алакьдайвал адан къерехар мягъкемарзава. Сифте сад-садаз даях жедайвал еке къванер ва абуьрун вилелай къерен масса хъивегъиз, саки 200 метрдин яргъивал алай къетлен цал эцигъзава.

Къардаш Гъарунович, акъвазайвал, анжах са и къере вацлун 300 гектардин чил гва. Ахцегъ райцентрадин сергъятра лагъайтла, тахминан, агъзур гектардилар артух майданар вацлун къере къуьна. И мензилар йисалай-суз артух жезва. Куьр фикирдалди, и бедбахтвиле вилик пад гъикъ къаз жеда?

Илимдин рекъелди успатнавай цийи технологияр ишлемишдай мумкинвал хъайитла хъсан я. Тебиатдин чи шартларив къадай цийи ва умудлу технологийрикай сад 3-4 йис вилик чна райцентрадин базардин къере ишлемишай габион къайда я. Амма пулдин еке такъатрихъ галаз алакьалу тир а тегъердин бандар тукъуьрунуй, гъайиф хъи, гъелелегъ эгечлиз жезвач.

Лагъана къанда, эхиримжи йисара Ахцегъ, Рутул районрин сергъятра Самур вацлу чил-мулкар тухунин бедбахтвилер артух хуьн пешекарри Азербайжандихъ галаз сергъятдал алай СДК-дин бандунихъ галаз алакьалу ийизва. Самурдин там дигизвай яд къакъудунихъ, куьр гадариз хъаж жезвай балугърин рехъ агалунихъ (вилекар Самур вацла булдалди ерилу балугъар авай) галаз санал муькъуь-плотинади вацлун сив къуна, вацлун къерен дерезани къвердавай хъажзава.

Месэлада инсандин къайгъусузвиле, архайинвиле себелни авачиз туш. Революциядилар виликан, гуьгъуьнай колхозринни совхозрин девирда вацлун къерехриз бандар ягъунин важиблу кар чкадин гъакимрин къетлен гуьзчивилик квай. Гила анжах вацлун басрух акурла, рикел къевезва. Месэла, Ахцегърин гуьне пата "Балагъадин къер" лугъудай чка ава. Балагъади цлуд йисаралди текдаказ жерге-жерге цвелин ва маса жуьре тарар цаз, яд рагъул вахтунда ана къар ацукъариз, вацлун къеревай чил къакъуддай. 1970-1980-йисара гъа къайдада Ахцегърин совхозда машгъур багъманчи-бригадир, Социализмдин Зегъметдин Игит Саимат Ферзалиевдин регъбервилек кваз вичин ва къунши бригадайри къере цлуд гектар гегъенш там кутунвай - цацун, цвелин, къавахдин, ваклан килирин бегъем къалин там! Гъар са шейинихъ иеси, гелкъуьне къанда. Машгъур совхоз чкъана, гелкъведай кас амуьк тавур къерен там вацлу тухвана. Гила, гъайиф хъи, багъларни тухуьза.

Гурлу хъанвай вацлун вилик пад къунин месэла веревирд авун патал чна 3-апрелдиз ЧС-дин комиссиядиз эверна. Арадал атанвай гъаларикай республикадин, МЧС-дин руководствояр ва талукъ тир идараяр хабардарна. Чарасуз тир харжияр райадминистрациядин резервний фондунай ийизва. Вахтунда вилик пад къаз тахъайтла, чун тебиатдин еке бедбахтвилерал расалмиш хуьн мумкин я, - къейдзава Ахцегъ райадминистрациядин къилин заместитель Сердер Моллалиева.

Стал Сулейманан 145 йис

Кеферпатан меркездани къейдна

Низамидин КЪАИНБЕГОВ

Дагъустандин халкъдин шаир **Стал Сулейман** дидедиз хъайдалай инихъ 145 йис тамам хъуниз бахшнавай мярекатар Дагъустандиль гъейри, уьлкведин са жерге шегъеррани кыле фена. Абурун арадай яз Нева вацал алай Санкт-Петербургда.

XX асирдин Гомеран юбилейдиз талукъарнавай межлис уьлкведин кеферпатан меркездин Экономикадин госуниверситетдик акатзавай "ГУСЭ-дин институтдин" профессор **Аллагъверди МИРЗОЕВА** Стал Сулейманан уьмуьрдикай ва яратмишунрикай авур суьгъбетдилал гатлуна.

Левитан Алирзаева Ахчегърин Стал Сулейманан тварунихъ галай 1-нумрадин юкван школада келай йисар, шаирдин яратмишунриз бахшна ана кыле феи мярекатар рикел жана.

Стал Сулейманан яратмишунри чпиз авур таъсирдикай Санкт-Петербургда гъуьлерин портунин

къуллугъчи Мегъамедали Вагъабова, Афгъанистандин дяведин ветеран Мирземегъамед Мегъамедова, "Новые Коломязи" ЗАО-дин генеральный директор Зураб Шайдаева, эцигунардай тешкилатдин къуллугъчи Мирзе Мирзоева, карчияр тир Шафидин Рамалданова, Араз Къадимов, Халид Мурсалиева,

эцигунардай устлар Араз Мурадова лагъана.

Мярекатдал духтур Майнрид Абдулвагъабова, медицинадин къуллугъчи Регина Вагъабовади, жегил карчияр тир Шалбуз Шайдаевани Фарид Гъажалиева ва хейлин масабур уьлкве ва урус чаларал Стал Сулейманан ширир келна.

Шаирдин юбилейдин межлис Аслан Шерифова, Фаида Вагъабовади, Кямале Мурадовади, Фарид Мегъамедовади ва масабур тамарай манири мадни гурлу авуна.

Мярекатдин эхирдай гъар са иштиракчидиз Стал Сулейманан суьрет алаз гъазурнавай махсус календарь гана.

Чи баркаллу ватангълидин юбилейдихъ галаз алакълу яз, мукъвара Санкт-Петербургда Миллетрин квалле шегъердин администрациядин, милли культурайрин автономийрин, Санкт-Петербургда ветеранрин, яратмишунрикай авурун, жегилрин тешкилатрин велирин иштираквал аваз, литературдин чехи межлис тухудайвал я.

Дуьнья гъейран авур шаир

Роман ИСАЕВ,
"ЛГ"-дин штатдик квачир мухбир

Мукъвара Мегъарамдхуьруь райондин Филерин хуьруьн библиотекада Дагъустандин халкъдин шаир **Стал Сулейманан 145 йис** тамам хъуниз талукъарнавай мярекат кыле фена. Ана хуьруьн культурадин къуллугъчийри, муаллимри, XX асирдин Гомеран шииратдал рикел алайбуру, школада келзавай аялри иштиракна.

Межлис библиотекадин заведующий **Саида ГЪАЖИЕВАДИ** ачухна ва сифте гаф чехи шаирдин хул **Шамсият СТАЛЬСКАЯ-ДИЗ** гана:

- Гъуьрметлу юлдашар, играми балаар! Зун Стал Сулейманан чехи хва Мегъамедюсуфан руш я, - гатлуна ам суьгъбетдив. - Зи дахни ими Мусаиб Ватандин Чехи дяведа телеф хъана.

Сулейман бубадиз Дагъларин уьлкведин халкъарин патай авай гъуьрмет заз Дербентдин педучилищеда келзавай йисара чир хъана. Са сеферда заз лезги чалан муаллим, шаир Абдул Муталибова вичин патав эверна, жузуна: "Вун Стальская гъикл хъанвайди я? И тварци са вуч ятлани лугъузвайди

хъиз аквазва заз..." За муаллим зун Стал Сулейманан хул тирдан гъавурда туна. Гуьгъуьнлай ада зун вичихъ галаз республикадин меркездиз, писателрин Союздиз тухвана. Ана хейлин шаирар авай. Алирза Саидов заз жуван багъри кас къван клан хъанай. Расул Гъамзатова зун вичин кваллиз тухвана, кайванидихъ галазни танишарна, заз къиметлу пишкешарни гана. Адан дах Гъамзат Цадасани зи буба дус-

тар тир. Расул Гъамзатов гуьгъуьнлай чаз са шумуд сеферда мугъман хъанай...

Зи буба клусни дамах гвачир, зегъметдал рикел алай кесиб кас тир. Ам садахни муьгътеж хъанач, масадал пехил хъунни адаз чидачир. За Стал Сулейманан хул хъунал екедаказ дамахва, - акълаларна вичин рахунар Ш.Стальскаяди.

Мярекатдал Стал Сулейманан уьмуьрдикайни яратмишунрикай, Мусаибан шииратдикай чпин фикирар Хтун-Къазмайрин юкван школадин муаллим, шаир Аллагъар Абдулгъалимова, Филерин хуьруьн юкван школадин тарихдин муаллим Бикехалум Гъалимовади, школадин виликан директор Мегъти Мегътиева, Зариза Велибеговади, Айишат Адырагъмановади, Шуьгълени Даниловади, и царарин авторди ва хейлин масабур лагъана.

Абуру чпин рахунра Стал Сулейманан Москвада гуьмбет эцигна, адан шиират мадни дериндиз ахтармишна кланзавайди къейдна.

Стал Сулейманан неинки са лезги халкъдин, гъакли вири Дагъустандин твар машгурна. Чехи арифдар гъамишалугъ неслрин рикел куьквенвай чирагъ яз амукъда.

Стал Сулейман - мектебда

КОНКУРС

Жаклина МЕЙЛАНОВА,
Педагогикадин илимдинни ахтармишунрин институтдин къуллугъчи

Махачкъала шегъердин 1-нумрадин гимназияда и йикъара XX асирдин Гомер Стал Сулейман дидедиз хъайдалай инихъ 145 йис тамам хъуниз талукъарнавай мяре-

кат тешкилнавай. Ана жуьреба-жуьре классра келзавай аялри шаирдин шиират устадкаказ келна, адан чалариз хъенвай манияр лагъана, къуьлер авуна.

Къейд ийин хъи, мярекатда аваррин писателрин секциядин руководитель **Максуд ЗЕЙНУЛАБИДОВА**, Дагъустандин халкъдин шаир **Аминат АБДУЛМАНАПОВАДИ**, шаир, лакин писателрин секциядин руководитель **Ильяс МЕГЪАМЕДОВА**, Педагогикадин илимдин-

ни ахтармишунрин институтдин къуллугъчийр тир **Хайбулла ВАКИЛОВА**, **Низами САФРАЛИЕВА** иштиракна. Абуру Стал Сулейманан яратмишунрикай, уьмуьрдикай суьгъбетна.

Гуьгъуьнлай Стал Сулейманан шиирар Дагъустандин вири чаларал устадкаказ келунай конкурс кыле тухвана. **РУСТАМОВА Аминади** (7-класс), **ОРУЖЕВА Имината** (8-класс), **ИБРАГЪИМОВА Алинади** (5-класс), **ШАГЪБАНОВА Жозефинади** (7-класс), **ЖАРУЛЛАЕВА Аминади** (10-класс), **БАБАЕВА Аидади** (9-класс) 1,2,3-чкяр къуна.

“Дагъустан Россиядин художникрин вилералди”

ВЫСТАВКА

Гъазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай гъафтеда Москвада, Россиядин алай аямдин тарихдин госуарстводин центральный музейда “Дагъустан Россиядин художникрин вилералди” выставка ачухуниз талукъарнавай мярекат кыле фена. Ам тешкилуни теклиф гайибур Россиядин алай аямдин тарихдин госуарстводин центральный музей, Дагъустандин изобразительный искусствойрин П.С.Гъамзатовадин тварунихъ галай музей ва Махачкъала шегъердин тарихдин музей тир. Тешкилатчийрин фикирдалди, выставкадин

еке пай урусрин изобразительный искусствода Кавказдин тематиз бахшнава - экспозициядин и паюни “Дагъустан Россиядин художникрин вилералди” твар ганва. Ина XIX-XXI асирра чешнелу художникрин, чпин яратмишунра Дагъустандин кылин чкайрикой сад къазвай цудралди эсерар ава. Инге абурун авторар: **Евгений ЛАНСЕРЕ**, **Даниил ФЕДОРОВ**, **Владимир ШЛЕПНЕВ**, **Алексей АВГУСТОВИЧ**, **Владимир ГОРЧАКОВ**, **Гюлли ИРАНПУР**, **Галина КОНОПАЦКАЯ**, **Алла МАРКОВСКАЯ**, **Галина ПШЕНИЦЫНА**, **Алексей ШАРЫПОВ** ва масабур.

Выставкадин къвед лагъай пай - “Россия Дагъустандин художникрин вилералди” - Дагъустандин авторрин, чпин яратмишунра Россиядин тематиз талукъарнавай кваллахариз бахшнава. Ина машгур художникар тир **Муэтдин ЖЕМАЛАН**, **Гъажимурат АЛИХАНОВАН**, **Октай АЛИРЗАЕВАН**, **Арсен КАРДАШОВАН**, **Муса МУСАЕВАН**, **Арслангерей АКАВОВАН**, **Таймасхан МАГДИЕВАН** живописдин шиклири чка къуна. Выставкадин къетленвал мадни адакай ибарат я хъи, ина жуьреба-жуьре тематикадин ва жанрайрин яратмишунрихъ галаз саналди Дагъустандин ва Россиядин устадрин декоративно-прикладной искусстводин кваллахарни ава: кваллин аваданлух патал лазим шейэр, чуклулар, заргарри гъазурнавай безекар (гъа гысабдай яз Кубачидин заргаррин кваллахарни).

» Выставкада кваллин аваданлух патал лазим шейэр, чуклулар, заргарри гъазурнавай безекарни ава

Россиядин алай аямдин тарихдин Госуарстводин музейдин директор Сергей Архангелова къейднава: “Кавказдихъ, адан жематдихъ, уьмуьрдихъ галаз хъиз, мадни Кавказдин художникрин яратмишунрихъ галазни чи музейдин сих алакълар ава. Абуру йисаралди давам жезвай дуствилел, сад-садан гъавурда акъунин ва саналди тир яратмишунрал бинеламиш хъанва. Ихтин выставка тарихдин вакъийрал, сада-садан культурайар дериндай гысс авунал гъалтайла гъамиша итижлу я”.

Дагъустандин П.С.Гъамзатовадин тварунихъ галай изобразительный искусствойрин музейдин директор, выставкадин куратор Салигъат Гъамзатовади къейд авурвал, и дережада аваз выставка Москвада эхиримжи 50 йисуза сад лагъай сеферда кыле тухуза. Алатай йисуз Махачкъалада “Дагъустан урус художникрин вилералди” твар алаз выставка тешкилайдакай ва адан проект чехи хъууна Москвадин госмузейдиз рекъе турдакайни суьгъбетна.

Выставка ачухуниз талукъарнавай шад мярекатдин эхирдай мугъманриз манидарри, международный конкурсрин лауреатри-Селим Алагъарова ва Хиринду-Сафи Султановади манияр лагъана. Выставкади вичин кваллах 6-июлдалди давамарда.

“Чешме”

Къурагь райондин Гелхенрин хуьруьн юкьван школада ихьтин тивар алаз яратмишдай аялрин кружок кардик кваз хейлин йисар я. Адаз регьбервал и школадин муаллим, шаир Хидирнеби АГЪ-МЕДОВА гузва. Бажарагьлу аялрин яратмишунар мукьвал-мукьвал райондин “Дагьдин булах” газетда чапзава.

Къе чна Гелхенрин хуьруьн юкьван школада чирвилер къачузвай аялрин теснифар “Лезги газет” кьелзавайбурун вилик эцигзава. Буюр кьела, кьимет це!

Ви рехь къуна физ клан я

Алибеган рехь къуна Теснифна на шиирар. Муьтуйгьарна кас тефей, Шииратдин жигьарар.

Халкьдин хва яз, гьамиша Кьил виневаз къекьвена. На тарс гузвай аялрал Вун буба хьиз элкьвена.

Тварцелди хуьр хкажна, Шииралди машгьурна. Ви тежриба даях къаз, Шумуд шаир гьазурна.

Фонарди хьиз экв гана, Алем вуна куюкьурна. Гуьмбет хьтин шиирар На несилриз туюкьурна.

Гъвечи ятлан зи кьелем, Ви рехь къуна физ клан я. На гьай хьтин цийивал Шииратдиз гьиз клан я.

Лезгийт **ШАГЪПАЗОВА,** 5-классдин ученица

Художникдин шикил

Художникдин шикил хьиз, Там гуьзелдиз аквазва. Адакай гьич тух тежез, Зи рикл хура рахазва.

Художникни тлебиат - Амур сад хьиз ухшар я. Художникдин шикилар-Тлебиатдин къашар я.

Кьуд вахтунин шикилар Тлебиатдихь авазва. Амма гьардаз гьар шикил Вичин жуьре аквазва.

Карина **МАГЪМУДОВА,** 8-классдин ученица

Вахак къал ква

Тамуз фена зунни вах, Шешел сурар атлана. Сикл акуна катдайла, Алуькьай вах къацлана.

Тарнатлани вахаз зи, Кефияр лап шад хьанва. Цин хуьле ярх хьайивал, Ам кьежена яд хьанва.

Гьайиф, зи сикл къаз хьанач, Лугьуз вахак лап къал ква. Катай сиклрехь галтугиз, Адак лап пис квал ква.

Сикл катай зи гъвечи вах Зазни язух атана. Бул цуькверни атлана, Чун чи кваллиз хтана.

Инара **АДАМОВА,** 9-классдин ученица

Зун лезги я

“Яь”, “Диде”, “Бах” лугьур гафар, Низ хас ятла чир хьурай.

Эгер течир кас аватла, Вич лезги туш лугьурай.

Вичиз бегьем члал течирда, Заз “Мама” лагь, лугьузва. Лезгистанда диде амаз, Чун патарихь тухузва.

Ваз ви мама амуькрай, вах, Заз зи диде багьа я. Зун масад туш, зун лезги я, Диде жигер, гьава я.

Селимат **РАМАЗАНОВА,** 9-классдин ученица

Инсаф ая

Гишинни яз, мекьини, Агаж хьанва нуькл. Язух кьушар аквар къван, Дарих хьанва рикл.

Ваз кьушари вучзава, Кьус язух текъвез? Валай гьейри лекь ала, Абура элкьвез.

Инсаф ая, чан кьуьд, Гумир кьусни къай. Гатфар къвезва ракъар гваз,

Атлуда ви пай.

Азамат **РАМАЗАНОВ,** 9-классдин ученик

Кьуьд

Кафан галаз атана, Кьуьд дагьлариз гьахьнава. Билбил, дурна аквазмач - Кьибледихьди квахьнава.

Кас амачир куьчеда, Кьайни аяз чкланва. Дагьдай хтай бубадин Спелни плуз ккланва.

Кеф хкуда жуваз кьуьд, Тлебиатдин бахт я вун. Члада тваз тлебиат, Зулуматдин вахт я вун.

Назим **ИЛЪЯСОВ,** 10-классдин ученик

Хквезва аскер

Билет къачуз вокзалдик Къекъвезва аскер. Буржи кьилиз акьудна, Хквезва аскер.

Вилив хуьзва дидеди, Хва хкведай вахт. Идалай мад дидедиз Лагь, жедани бахт ?

Хтана хва, хуьрева, Кватл хьанва дустар. Кьуьлни мани какахьна. Лугьуз бул тостар.

Нур гуз хурал медалри, Аскер туш-аслан. Лезгинкадал зани къе Са кьуьлда хьсан.

Мурад **МАГЪМУДОВ,** 11-классдин ученик

Мегьбуба **ДЕГУЪШЕВА**

Гьалал я чи балайриз

Дидед чими, назик къужах, Гьалал я чи балайриз. Хьуьрезвай чин, риклин чирагь, Гьалал я чи балайриз.

Кьепин кьилихь атлай ахвар, Югьди-йифди авур дидар,

Дидед лагьай ширин гафар, Гьалал я чи балайриз.

Гьар веледдиз къалурай рехь, Риклерин нур, вилерин экв, Дидед хуралай хьвайи нек, Гьалал я чи балайриз.

Гьайванрикай лезги халкьдин махар

Кьуьрни Аслан

Индистан уьлкведа хьсан векь авай, инсарикай хевлет са там авай къван. Ничхирри, кватл хьана, и тама чпин кьил хуьзвай. Са аслан абурун пачагь тир, и асланди гьар са члавуз, вичиз клан хьайила, и ничхиррикай вичин хурук акаатайдал гьуьрч ийиз, недай къван. Амма гьар гьуьрч ийидайла, и асландин гьайбатрикай кичьела, гьар садан рикл аватиз, ибуруз гьич секинвал жезвачир. Са юкьуз ибур вири санал кватл хьана, меслят авуна, сада-садаз лагьана: “Стхаяр! И аслан чи пачагь я къван, адаз чакай вичиз кланди нез ихтияр ава. Акл хьайила чаз хьсан кар ам я хьби, чна чи арада чип вегьез, гьар гьидан чип акьа-

тайтла, гьам чна нубатдалди асландиз хуьрек яз ракъурда; амайбуру асландин гьайбатдикай, кичевилин хажалатдикай архайин яз, секинвилелди чпин кесибвалда”. И меслятдал ибур вири рази хьана; чпин къарар арзадалди кхьена, асландиз тамам гьуьрметдалди малумарна. Аслан и меслятдал гзаф рази хьана. Абуруз жаваб гана: “Зи метлеб анжах аз хуьрек хьун я, тахьайтла куьн зи кесиб раятар вучиз инжитмишда”. Идалай гьуьгьуниз и ничхирри чпин арада чип вегьез хьана ва нин чип акьатайтла, гьам асландиз хуьрек яз фидай къван.

Са хейлин вахт алатайла, кьуьрен тивар авай чип акьатна. И кьуьре ничхирриз лагьана: “Я стхаяр, им чиди вуч алчахвал я, жува-жув жуван ихтиярдалди асландин сиве тун. Ша чна и асландиз са амал къан, ам чна чи винелай алудин”. Кьуьре икь лагьайла, садбуру идал хьуьрена, садбуру лагьана: “Я кьей хва, вун акьван рикл авай кас яни, вавай а куц гваз аслан хьтин зурба пачагьдиз амал жедани?” Ида лагьана: “Куьн

тамаша, за асландиз вуч амал ийидатла”. Пакад юкьуз частунин хуьрекдиз кьуьр фена кланзавай, и кьуьр вахтунда фенач. И кардикай асландиз гзаф хьел атана, са тимил амай ида чпин арада авай икърар члуриз, амма ида фикир авуна, лагьана хьби, “икл тадивилелди са икърар члур авурдакай маса пачагьриз ван хьайитла, абуру зун айибда”; асланди сабур авуна.

Са вахтунда нисини жез-тежез кьуьр асландин кьилив атана, гьилер хурал эцигна, асландиз адетдалди салам гана, пачагьдиз икрам авуна. Асланди идавай ничхиррин гьал жузуна. Ада лагьана: “Пачагь вун сагьрай, ничхирри гьамиша хьиз, адетдалди захь галаз ви частунин хуьрекдиз са маса кьуьрни ракъурнай, амма са аслан дуьшуьш хьана чал, ада чавай жузуна: “Куьн гьиниз физвайбур я?”. “Чун пачагьдиз хуьрек яз физвайбур я”. Ада лагьана: “Вагь, ина залай гьейри маса пачагьни авани? И мулк зиди я, гьич садахьни жуьрет жеч зи мулкуналлай раятрик кьагьиз”. Ахпа захь галай кьуьр къуна, вичиз тухвана, амма ада ваз лагьай пис гафар вахьай кичевилляни регьуьвилляй завай ваз лугьуз жезвач”.

Кьуьре икь лагьайла, асландин чанди цай къуна. Ида кьуьр лагьана: “Вавай ам заз къалуриз жедани?”. Кьуьре жеда лагьана. И кьуьре вилик акатна, аслан са яд авай дерин фура тухвана, ада асландиз лагьана: дехьнени заз а асландихьай гзаф киче хьана, завай на зун ви хьуьчуьк къун тавуртла, и фурун сивел къвез жедач. Икь, лагьайла, асланди им вичин хьуьчуьк къуна, фурун сивел тухвана. Им хьуьчуьк кваз аслан фуруз килигайтла, фура цикай идаз кьуьр хьуьчуьк кваз вичин суьрет акуна. Ида хиял авуна хьби, анай аквазвайди вичиз хуьрек яз къвезвай кьуьр къачуна тухвай, кьуьре лагьай аслан я. Ида вичин хьуьчуьк квай кьуьр са кьерехдиз гадарна, вичи-вич и фуруз вегьена. Вегьейла, ам фура цик акатна, къена. Аслан кьейила, тама авай гьайванриз азадвал хьана.

Аялрин мецелай

Ирина **МУРАДХАНОВА**

◆ Яда Алим, ваз ви дидеди хьуьтуьлдаказ гьикл эверзава? - хабар къада кьуншиди гьевечи гададайвай.

- Дидеди заз “хва”, “зи рагьни варз”, “зи вилерин нур”... - Мад?..

- Мад, «и гьайван мад гьиниз фена?»

◆ Диде, гьевечи вахтунда ви рикле мурадар авайни?

- Гьелбетда, эхь! - Исятда авани?

- Исятда зи риклин мурадди, кьвалла в ацукьна, заз суалар гузва.

◆ Дидеди хьиз лугьузва:

- Чагьгандал кьуьгьвайтла, за ваз мороженое къачуда!

- Дахди заз кьве мороженое къачуда лагьана, эгер за чагьгандик хуькуьр тавуртла!

◆ “Виридалайни акьуллуди” переадада гайи “Газар, чичек, картоф, Лексус (машиндин марка). Ибурукай герек авачирди вуч я?” суалдиз вад лагьай классда авай гадади жаваб гана:

- Газар, чичек, картоф.

◆ Кьецихьай кьваллиз, шехьиз-шехьиз, Азиз хкведа.

- Я хва, ваз вуч хьана? - жузада дидеди.

- Дахдивай вичин тлуб клу-тади лезгун хьана.

- Бес вун вучиз шехьзава?

- Гьа арада завай хьуьруьн хьана-а-а!

Веледриз

Аслан - чи хва, Альбина - руш Гьикьван риклиз язва куьн хуш! Берекат кьвехь галаз хьурай, Уьмуьр хьуьрез-рахаз хьурай!

Чан дидедин нурлу гьетер, Акурай чаз квекай эквер. Зурба дагьдин картар хьурай, Сад Аллагьди бахтар гурай!

Хтулриз

Дидедин тивар алай Сувар, Ви гьар са югь хьурай сувар! Акьулдални, ширин мецел, Гьейран ая вуна чи эл!

Чан Амира, гьвечи хтул Ваз Аллагьди бахт гурай бул! Плинид вилер авай бике Агалкьунар хьуй вахь еке!

Секинат

Цуькверин май - гатфар бере, Тамам жезва са йис ви кье. Галаз хьурай вахь берекат Чан чи хьсан руш, Секинат!

Лезги халкьдин

мисклалар

*Чиб чилерал алайбур,
Кьакьан беден авайбур,
Туш инсанар, гьайванар,
Галайбур туш айванар,
Гвайбур туш фурс, дамахар,
Алатлани банлахар.*

*Гагь кьелечI, гагь яцIу я,
Экв хьизни вич лацу я.
Акур члавуз аялар шад жеда,
Ахпа риклел виридан гад къведа.*

*Вич циз ухшар са затI я,
КIезрийрикай азад я.
КIан хьайила, атана
Аквада чил ацIана.*

*Сад чин я, сад - астIар,
Вахтунин чиб я дустар.*

Чин гьазурайди -
Ж.ГЪАСАНОВА

Хаинвал...

Багъишиз жедай
гунагъ ятла?..Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Хаинвилелай члехи ва агур тахсиркарвал бажагъат ава. Вучиз лагъайтла а тахсиркарвал жува хкажай, жува ихтибар авур, гъамиша жуванди яз гъисабай касди ийизва.

Месела, Ватан хуьн лазим тир генерал вичел ихтибарнавай кьушунни галаз душмандин терефдал элячлун адаз багъишиз, са гъик ятла гъил къачуз жедай тахсиркарвал яни? Адалай хаталу душман жедали?..

Государстводин къилиз хкажай касди, гафар сакла лугъуз, крар душманриз кванвал ийиз хъайитла, ахътиндан гъилик квай халкъдин гъал гъихътинди жеда? Вичел ихтибарнавай государствони, адан халкъарни, девлетарни, азадвилерни, са туп-тефенни галачиз, душмандин гъиле твадачни?

И суалар буш чкадал атанвач. Гъайиф хъи, чун, виликан Советрин улкведин халкъар, гъа ихътин лап чулав хаинвилерин кърбандар хъанвайди гила са политикдивайни чунъухиз жезмач. Хаинвилерин рехъ кър регъберри алатай асирдин эхирда чи дуствилелди, сад тир къисметралди са терефдихъ еримшиз хъайи халкъар, чпин бахтатар гележег санал яратмишдай умудривай къакъудна. Советрин Союз чуклурна, санал къватлай девлетар тарашна, лап еке магърумвилериз, риклелни текъведай хътин душманвилериз рекъер ачухна.

Варшавадин Договор чуклурна, НАТО мягъкемарна; Германия сад хъуьуна, СССР клусариз элкъурна. Виридалайни намуслу, къуватлу, закондихъни гъахъунихъ инанмиш яз, вичин гъалал зегъметдалди къил хуьзвай, дунъядал Чехи Гъалибвилерин пайдах хкажай Игит халкъ виридалайни чклай, къуватсуз, гъурметсуз, хейлин ихтияррикай магърум халкъдиз элкъурна.

Ни?.. Гъа халкъдин ихтибарда, хамуна гъахъна, хаинвал авур регъберри.

Иник Н.Хрущева къил кутур "Къилдин касдиз икрамун русвагъ авунин" тапан "коммуниствални", ада майданда тур "оттепелни" (тимил чимивал) акатзава. Гъукум тамамвилелди вичин гъиле къун патал М.С.Горбачев лугъудай "демократди", гила саки тамамвилелди тайин жезвайвал, ЦРУ-дин агентдин къуллугъ тамамарна. Компартиядин ЦК-да, Верховный Советда, Гъукуматдин къиле ада акъуд тавур къуьруьк хъаначир, адаз гуя гъукумдин мумкинвилер гъакъван бес жезвачир, ада вичиз СССР-дин сад лагъай Президентдин твар къачуна. Гъа дережадиз вич хкажай вирибуруз къуьл гана, лекеламишна, сагъ беденда миллетчивилинни шовиниствилерни къиздирма туна, вири русвагъна, эхирдайни "ГКЧП" лугъудайдини майдандиз акъудна, чи общество амайдалайни къацлурна, гъукум Ельцинарни Кравчук, Шушкевичарни Шеварднадзеяр, Яковлеварни Бурбулисар хътин авантюристринни, акъалтлай алкогольклинни угърийрин гъиле туна, вич къерехдиз катна. Гъасятда адакй Сад лагъай дережадин американви, гъакъван вафалу немсни, гъатта Нобелан премиядин иесини хъана.

Ада ва адан гъилибанри авур хаинвилерин нетижаяр чна гила чи къисметдалди гъисс ийизва: Прибалтика НАТО-дин базайрин макандиз, Польша, Румыния, Чехия, Молдова, Гуржистан, амай бязи къуншиярни Россиядиз чапхунчи лугъузвайбуруз элкъвена.

Гила Украинадикай США-дизни Европада авай адан амадагриз чпин сарарин хцивал къалурдай чка хъанва. Вакъийари гъинихъ ялдатла гъелелиг тайин туш. Амма немсерин фашистривай тахъай хътин зиянар чи халкъариз гъа и "жуванбуз" лугъудай хаинри гана.

РФ-дин Госдумадин са десте депутатри М.Горбачеван кардиз суддин рекъелди килигун истемешун душъушдин кар туш. Хаинвал са члавузни садазни багъиш ийиз тежедай тахсиркарвал тирди и мисалдини субутзава.

Са хаинвилер маса хаинвилер арадал гъизва. Гуржистандин къилиз атай "Америкадин хва" Саакашвили вичин государстводик квай Къиблепатан Осетиядал армия галаз гъужумдиз фена. Къаст осетинар чилелай терг авун - геноцид тир. Украинада (Киевда) къилиз атанвай хунтади (Турчинова ва адан гъилибанри), Америкадивай пулар тлалабиз, Урусатдиз майилвалзавай пай тир Украинадин шегъеррал армиядин гъужумар тешкилун геноцид тушни? Ихътин ва маса тахсиркарвилерин тум-къил амач.

Рикел вичин вахтунда (1945-йисан 9-майдиз) члехи регъбер ва полководец И.В.Сталина лагъай гафар хквезва: "Пуд йис вилик Гитлера вири халкъариз ван къведайвал лагъанай хъи, вичин къилин макъсадрикай сад Советрин Союз чулчулук авун, адавай Кавказ, Украина, Белоруссия, Прибалтика ва маса облас-тар къакъудун я. Ада ачухдиз лагъанай: "Чна Россия тергда, адавай мад садрани къвачел къарагъ техжедайвал". Им пуд йис вилик тир. Амма Гитлеран келлегуьз мурадриз къилиз фин къисмет хъанач"...

Бес гила?..

А даяе кубъгъ хъана 70 йисни тамам тахъанмаз, чун Гитлеран гъа чулав планар саки вири къилиз акъатнавайдан шагъидар хъанва эхир?..

Нин куьмекдалди? Гъихътин къуватралди? Ихътин барбатвилер чи къилел гъиз гъик алакна?.. Анжах гъа жуван чилел члехи жез, масанай чвак хъвайи хаинрин куьмекдалди... Къеняй хун тавур цал къецедай хаз жедайди туш, лугъуда...

Гила къванни, неинки Госдумада, обществодин вири къатара Горбачевар хътинбуру тарихда рехъ гайи гъалатриз дуьз къиметар гана, дуьз нетижаяр хкуднайтла (абурек государстводин къуллугъралди алверзавай коррупционерарни, лап еке девлетар тарашна, къецепатаз акъуднавай ва гъабуруз къуллугъзавай чиновникарни ква) хаинривай садрани къил хажиз жедачир...

Горбачевар хътинбуру вири девирра хаталу я. Абурухъ я Ватан, я виждан бажагъат хъана. Абурун ватан пул ва гъакъван къацлай тварар, вахтуналди алукиз, хъуртарал гадарзавай либасар я. Бес инсанвал? Бес ватандашвилер гъисс? Бес инсаниятдин вилик жавабдарвал?.. Ихътин крариз дуьз къиметар тагайтла, чахъ тарихдин дуьз чирвилерни бажагъат жеда. Манкъуртвални гъа кардикай ибарат я...

Тарихдин гелерай

Къири Бубадин сур -
хайи хуьре

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Кавказда азадвилерин женгерин вахтунда пачагъдин кьушунриз акси экъечлай къега-лар-абрекар гъар са миллетдихъ хъана. Абурун арада чеченви Зелымхан, лезги Къири Буба, гуржи Дато Туташиа ва масабур машгур тир. «Лезги газетдин» алатай йисан 7-февралдиз акъатай 6-нумрада Къири Буба дидедиз хъайидалай инихъ тахминан 140 йис тамам хъунихъ галаз алакъалу яз **Айнуллагъ АБДУЛЛАЕВАН "Къачагъ туш, къучагъ я!.."** твар алаз гегъенш макъала чапнай. Ана Къири Бубадин уьмуьрдикай, ам ке-сибрин терефдар хъайиди субутзавай вакъийарикай, лезгийрин "Робин Гуд" къейи гъаларикай раханвай. Мадни башкъа, макъалада хайи хуьре адаз гуьмбет эцигунин меселани къарагъарнавай. Гъелелиг и месэладал клук атанвач...

Газетдин чинал макъала акъатай-далай къулухъ Айнуллагъ Абдуллаеван хва **Эльдар АБДУЛЛАЕВ** Къири Бубадин сур хайи хуьруьз хкунин кардив эгечина. Рикле къаст авай кас-дила и къвалах алакни авуна. Алатай йисан майдин вацра Къири Бубадин кларабар хкана хайи хуьре кучуд хъуьуна.

Мукъвара зун Эльдар Абдуллаев хъ галаз гуьруьшмиш хъана ва адавай сур Къиридик хкунин кардикай гегъеншдиз суьгъбет авун тлалабна.

- Къири Буба лезги халкъдин та-

Къенвай Къири Буба ва адан къве юлдаш (Алини Агъмед). Архивдай

» Сур эгъуьниз эгечайла, аникай гзаф къадар шуьшеяр ва хъенчлин къапарин клусар хкатна. Чун и кардал тажуб хъана. Сурарал алай къаравулди чаз ажайиб сир ачухна

рихда, зи фикирдалди, садрани пузмиш тежер гел тунвай къегаьл рухвайрикай сад я, - гатлунна ам суьгъбетдив. - Иллаки акъалтзавай несилдиз ватанпересвилерин тербия гуни карда ахътин рухвайрин виклгъвилер чешне жеда. Гунагъ квачир са касни авайди туш. Бязибуру жуьреба-жуьре рехнеяр кутаз Къири Бубадин къегаьлвилерални шак гъиз алахъзава. Амма гъакъикъат гъихътинди ятла, чаз тарихдай аквазва: адакай халкъди гуьзел манияр, Садко Гъажиева роман, Къази Къазиева повесть, Эседуллагъ Наврузбегова пьеса, хейлин шаирри шиирар кхъенва, кинофильмар гъазурнава. Къири Буба хъиз ке-сиб халкъдин терефдарар хъайи гъар са кас халкъдин рикле эбеди яз амуькда.

Адан сур хайи хуьруьз хкун са акъван регъят кар тушир. Хейлин идарайрай герекарар-царар гъазурна кланзавай. Гъатта санай адан кларабар вахун патал Къири Бубадин ивидин лап мукъвади гъунни истемешзавай. Шукур Аллагъдиз, чалай вири месэлаяр гъялиз алакна.

■ **Къири Бубадин сур алай чка куьне гъик тайинарна?** - жузуна за Эльдаравай.

- Къири Бубадин сур Дербентда авай машгур "Къирхляр" сурара авайди чаз

шегъердин талукъ идарайрай чизвай. Сурарал къаравул яз яшлу са азербайжанви алай. Ада чаз Къири Бубадин сур алай чка вичиз, вичин бубади къалурна, чиде лагъана (адан бубадини и сурарал къаравулвиле къвалахнай). Гъакъикъатдани, къаравулди къалураи чкани документра къейднавай чка сад тир. Идалай гъейри, шегъерда яшмиш жезвай хейлин яшлу ксарини Къири Бубадин сур "Къирхлярда" авайди тести-къарна.

Сур эгъуьниз эгечайла, аникай гзаф къадар шуьшеяр ва хъенчлин къапарин клусар хкатна. Чун и кардал тажуб хъана. Сурарал алай къаравулди чаз ажайиб сир ачухна. Адан гафарай малум хъайивал, Къири Бубадин сурал XX асирдин эвел къилий, эркек аялрикай кичи хкудун патал, чувудар, къажарар къведалдай. Мадни башкъа, кичи хкудун патал абур сурун къванчихъ я

шуьшедин, я хъенчлин къапар хун лазим тир. Сур эгъуьндайла хкатай къван шуьшеярни хъенчлин къапарин клусар гъисаба къуртла, са вахтара Къири Бубадин сур хейлин инсанар къвез-хъфей зиярат хъанай. Сур эгъуьнна акъалтларайла, чаз Къири Бубадин мейит мусурманрин адетралди, лакъанда тун тавуна, кучуднавайди раиж хъана. Яни, мейитдин винелай накъвар вегъенвай.

Ам кучудадалай къулухъ тахминан саки асирдилай артух вахт алатнава. Алимри къейдзавайвал, икъван вахтунда мейитдин хейлин кларабарни

кълун мумкин я. Эгер мейит лакъанда тунвайтла, кларабар вири сагъдиз амуькда. Гъакъикъатдани, Къири Бубадин бязи кларабар къланвай.

Англиядин "Стар" газетди "Кавказдин хроникада" ихътин гафар кхъенва: "**Император II Николая Кавказда виридалайни еке къалабулух кутазвай лезги Буба къун паталди члехи шабагъ (награда) тайинарнава**". 1905-йисуз Дербентдин гарнизондин къуд пост чулурнай, цудралди аскерин чандиз къастна. Ихътин крарикай II Николаяз хабар хъайила, ада са вацран къене Къири Буба къуна ва адан къил атлана, Петербургдиз гъун буйругънай. Дагъустандин генерал-губернатор **ГЕРЕВЕКОДИ** Къири Буба яна къейи касдиз 10 агъзур манатдин къадарда аваз пулдин пишкеш гун хиве къунай. И делилрал асаслу яз чавай лугъуз жеда хъи, мумкин я, Къири Буба къейила, пачагъдин буйругъ къилиз акъудун патал, адан къил атлана, Петербургдизни хутахун.

Кларабар Къирийрин хуьруьн сурара кучуд хъуьунва. Мукъвара адан сурал гуьмбетни эцигиз кланзава. Гуьмбет ачухдай юкъуз "Хуьруьн югъ" лишандик кваз къилдин мярекат тухудай ниятни ава.

Гьелелиг гафар яз ама...

ХЦИ МЕСЭЛА

Мегьамед ИБРАГЪИМОВ

ДАГЪУСТАНДИН халкьарин чалариз талукь закон кьабулунин жигьетдай сифте яз икхитал РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован, республикадин Гьукуматдин членрин, Дагьларин улкьведин алимрин иштираквал аваз, 2014-йисан 28-январдиз РАН-дин ДНЦ-да кьиле феи илимдин советдин заседанидал куднай. А члавуз республикадин регьберди вичин рахунра иллаки шегьбердин чкада авай жегьлар, хайи члал рикелай алудуналди, чпин дувулривай яргьа жезвайди ва цийи законди хайи члалар чирунин кваллах неинки шегьерра, гьакл районрани вилик тухуз куьмекдайди кьейднай. Заседанидин кваллахдин негьажар кьадайла Р. Абдулатипова Дагьустандин халкьарин чаларин гьакьиндай махсус комиссия тешкилдайкадай хабар ганай. Амма гьелелиг хайи члалариз талукь закондин проектдихь галаз алакьвалу яз гьугьуйнлай кьиле тухвай серенжемрикай СМИ-ра малуматар авач.

Проект умьурдиз кечирмишунин кваллах гьи дережада ава? Хайи члалар хуьн ва вилик тухун патал и закон гьихтин паярикай ибарат хьана кьанда? Месэладал клукл мус кьведа? 23-майдиз Махачкьалада Дуствилин квалле "Дагьустандин халкьарин чалариз талукь закон" лишандик кваз кьиле феи элкьвей столдин кваллахда и ва хейлин маса суалар веревирдна. Мяркат РД-дин Общественный палатади, "Лезгийар" твар алай этнокультурный объединениди ва Кеферпатан Кавказдин Исламдин ахтармишунрин Центради тешкилнавай.

Ам РД-дин Общественный палатадин член **Вагьаб КьАЗИБЕГОВА** кьиле тухвана.

Хайи члалар вилик тухунин месэладихь галаз алакьвалу яз чпин фикирар ДГУ-дин Дагьустандин чаларин кафедрадин заведующий **Светлана СУЛЕЙМАНОВАДИ**, тарихдин илимрин кандидат, профессор **Тимур АЙТБЕРОВА**, РАН-

Хайи члаларин гележег веревирдзава

дин ДНЦ-дин ИИАЭ-дин социологиядин отделдин заведующий **Загьид АБДУЛАГОВА**, РД-дин печатдинни информациядин министрдин советник **Мегьамед МЕГЬАМЕДОВА**, ногьай халкьдин "Бирлик" твар алай общественный тешкилатдин руководитель **Янгурчибег АДЖИЕВА**, "Лезгийар" этнокультурный объединенидин сопредседатель **Энвер АБДУЛЛАЕВА**, "Чамалал" обществодин викал **Мегьамед МЕГЬАМЕДОВА**, писатель, публицист **Саид НИНАЛЛОВА**, "Дагьустан" ГТРК-дин агьул члалал кьиле физвай вещанидин кьилин редактор **Гьажикьурбан АЛХАСОВА** ва масабур раижна. Чпин рахунра абур Дагьустандин члалар вилик тухун патал гьукуматдин махсус программа чарасуз тирди, члаларин гьакьиндай кьабулзавай закондин важибувал кьейдна.

"Закондин проект чна кафедрада веревирднай ва чахь гьихтин фикир аватла кьеней", - лагьана С. Сулеймановади. - Амма гьугьуйнлай проектдин кьисмет гьихтиндай хьанатла, чаз малум туш. Гьар са члаллах кьинар жедайдак за еке умудар кутазва. Гьар са касди эвелни-эвел хайи члал хвена кьанда. Хизанда дидед члалал рахунихь и жигьетдай еке метлеб ава. Жув члаларал машгьул алим яз, зун мукьвал-мукьвал Дагьустандин милли члалар ахтармишзавай кваллахрихь галаз таниш жезва. Лугьун лазим я, хейлин кваллахра гьалатлар тазва, чпихь тамам я пешекарвал, я тежриба авачир "тупал" алмри члал

лан илимдал субут тавунвай хьуси фикирар, яржар илитлзава. И кардиз рехь гана виже кьведач, - акьалтларна вичин сугьбет алимди.

РД-дин печатдинни информациядин министрдин советник Мегьамед Мегьамедова Дагьустан хуьн патал хайи члаларин кьайгьу члугуна кланзавайди кьейдна: - Кьечна я чарарал алачир, я санани авачир закон веревирдзава. Чи виридан кьилин макьсад Дагьустандин члаларин жигьетдай авай ихьтин гьалар тухькьуйруникай ибарат я, - лагьана ада.

ДГУ-дин профессор Тимур Айтберован фикирдалди, района кьиле тухузвай официальный мяркатар гьам урус, гьамни хайи члаларал кьиле тухвайтла хьсан я. И карди Дагьустандин халкьарин члалар вилик финиз таьсирда.

Элкьей столдин иштиракчийри закондик кутун патал хейлин теклифар гана: юкьван школайра дидед члалан сятер артухарун, шегьерра хайи члалар чирдай гьяд икьан школар тешкилун, хайи члаларал акьалтзавай несилдин фикир желб авун патал школайра дидед члалан тарсар тухузвай, милли члаларал акьалтзавай газетра, журналра, радиотелевиденида кваллахзавай пешекарриз лайихлу мажир тайинарун, школайра, колледжра, вузра дидед члаларай тарсар гузвай пешекаррин чирвилерин ери ахтармишун... Абурукай виридалайни важибу теклифар закон кьабулдайла менфят кьачун патал талукь кьурулушдив агьакьардайвал я.

ЕГЭ-дин гьакьиндай

ЭЛКЪВЕЙ СТОЛ

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

И ЙИКЪАРА республикадин образованидин, илимдин ва жегьилриз талукь политикадин рекьай министерствова ЕГЭ-диз гьазурвал акунин месэлайрай СМИ-рин векилрихь галаз элкьвей стол кьиле тухвана. Мяркат ачухуналди, министрдин сад лагьай заместитель **Ширали АЛИЕВА** кьейд авурвал, Государстводин сад тир экзамен тухунихь Дагьустандин образованидин дел вилик финин карда кьетлен метлеб ава.

Технический вири месэлар гьалнава. "Ростелеком" ОАО-ди экзаменар вахкудай пункттарин гьар са аудиторияда кьве видеокamera зцигна куьтягнава. Видеокameraйрай онлайн ва офлайн кьайдайра экзамен гьикл кьиле физватла кьалурда. А записар пуд

вацран кьене хуьда, министрстводин руководителри республикадин вири муниципалитетра педагогикадин активрихь, дидебубайрин комитетрихь галаз терефкарвал авачир ЕГЭ тешкилунин ва тухунин гьакьиндай гьуруьшмишвилер кьиле тухвана. Министрдин заместителдин гафаралди, алай йисуз Дагьустанда санлай 26 агьзурни 120 выпускник ава. Абуру 119 пунктуна экзаменар вахкуда. ЕГЭ тухунин кьайдайрикай рахадайла, Ш.Алиева цинин йисан цийивилерикайни лагьана - экзамендиз фидай чкадал металлдин шей гвани, гвачни ахтармишдай рамка жедда, мобильный телефонар ишлемишун неинки выпускникриз, гьаклни муаллимризни, гьузчивалзавайбурузни кьадагьа авунва. Эгер экзаменда телефон гвай ученик малум хьайитла, ам экзамендай акьудда, кьвед лагьай сеферда вахкудай ихтияррикай магьрумда.

Министрдин заместителди кьейд авурвал, "ЕГЭ-туризм" тахьунин месэлайрай чьехи кваллах тухванва. 2013-йисуз республикадиз маса субъектрай экзаменар вахуз 900 "ЕГЭ-турист" атанвай. Министерстводи вахтунда кьабулай серенжемрин негьажара 2014-йисуз республикадиз масанрай анжах 18 выпускник атанва.

Республикада санай-саниз хьфизвайбуру патални клеви серенжемар кьабулнава.

Махачкьаладай дагьлух муниципалитетриз хьфей саки 900 кас элкьвена хтанва. Махачкьалада абур патал алава пуд пункт ачухнава.

Мяркатдин эхирдай Ш.Алиева регионда 2014-йисан ЕГЭ-дин месэлар анжах дуьзгьунбуру яз гьалдайдахь умудлу тирди лагьана. Гьахьлу ЕГЭ тухуни Дагьустандин авторитет кьаждда, - алава хьувуна ада.

Дагьвидин эдеб

МАРИФАТДИН ТЕМАЙРАЙ

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

ДАГЪУСТАН - им гзаф миллетрин арайра эдебиятдинни марифатдин надир алакьаяр авай, асирралди руьгьдин девлетлу ирс, акьалтзавай несилриз чирвилерни тербия гудай тежриба кьватнавай гуьзел макан я. Дагьвидин эдебдинни ахлакьдин асул лишанар намус-ягь, лайихлувал, жуьртлувал я.

ДИШЕГЪЛИДИЗ ГЪУЪРМЕТ. Ида сифтени-сифте дидедиз авай, гьаклни санлай дишегьлийриз авай гьуьрметлувал кьалурзава. Гьар са итимди рушан ва я дишегьлидин тлалабун кьилиз акьудун вичин намусдин кар яз кьазва. Дишегьли алай чкадал гапур, тур кьакьарай акьудун ва я ам акурвалди кьакьара хтун тавун чьехи айиб яз гьисабзавай. Итимди, гьуьлуь дишегьлидал гьил жьажунни чьехи айиб авай кар тир. Дидедин, папан ва я вахан намусдик кьладай темягь кар авун - им дагьвидин итимвал агьузарзавай виридалайни аллах кар яз гьисабзавай. Кьиникьин дуьшуйшра кьанлуди кьейи касдин багьрийрив жермедай пул, мал-девлет вахкудай, амма дишегьлидин намусдик кьладай кардин эхир ивиар экьичуналди акьалтлдай.

Гена хьсан хьана, гила ахьтин крар суд-дувандал, закондин бинедаллаз гьалзава.

ИТИМДИН ГАФ. Дагьвидин гафунихь акьалтлай чьехи кьимет авай. Намуслу итим гайи гаф, хиве кьур кар кьилиз акьудиз алахьдай. Гайи гаф кьилиз акьудун, адан михьивал хуьни халкьдин хьсан адетрин кьайдаяр арадални гьана. Тапарар, хаинвал авурла, иллаки мукьва-кьилийриз, лап чьехи жаза гудай.

ИТИМДИН ЛАЙИХЛУВАЛ. Ата-бубайрин девирдин обществодин шартлара гьевчи месэларни итимири гьалзавай. Бубадин гаф, адан кьарар хизанда авайбуру патал кьанун тир, ам веревирд хьувунин лазимвал авачир. Гьевчи стхад са рахунни алачиз чьехибуруз яб гудай. Итим хизандин кьил тир, дишегьлиди адан гафунал гаф эцигдачир, иллаки инсанар алай чкадал. Ихьтин кар авурла, ада гьуьл, вичи-вични, хизанни агьузарай мисал жезвай.

Камаллу дишегьли вичин гьуьл масабурун вилик жьажиз чалишмиш жедай, кьал алай месэлар квалле гьалдай. Исятда гзаф хизанра гьуьл вине кьазва лугьуз жедач. Са бязи папариз, гьуьлуь тимили кьазанмишзава лугьуз, ам гьич инсан язни акьазвач.

ДИШЕГЪЛИДИН ЧКА. Дишегьлидиз обществова вичин роль ва чка гьаммиш чир хьун лазим тир. Дишегьли виридалайни вилик паб ва диде, кваллин кайвани я эхир. Виликрай дишегьлидиз итимдин ихтилатдик кьаришмиш жедай, итимрихь галаз санал суфрадихь ацукьдай, са кьадар пак чкайриз фидай ихтияр авачир. Амма и крарихь галаз санал, дишегьлидиз кьул, квал хуьзвай кас яз, чьехи гьуьрмет авай, ам гзаф сейлини тир. Чьехи хизанра дишегьлийри (кьари, свас, рушар) чьехивилиз ва дережадиз килигна, кваллин кваллахар пайдай ва абур анжах дишегьлидиз талукь крарал машгьул жедай: хуьрек гьазурунал, пек-партал чухьунал, аялар тербиялашунал... И крарик кьаришмиш хьайи итимдин тварцел леке кьведай. Месела, Н.хуьре са итимди хьрак фу чраз физвай папан чанахда авай кваллакар гьисабиз хьана. Адал "кваллакар гьисабдайди" твар акьалтнавай.

РУШАРИН НАМУСЛУВАЛ, АКЪУЛЛУВАЛ. Рушар, гадайрилай тафаватлу яз, дамах гвачиз, сабурулувал хуьз, эдебдин, ахлакьдин жигьетдай михь яз, назиквал кваз тербиялашмишдай. Кьини руша, гададиз виликамаз гьуруьшмишвилер тайинардачир. Жегьилар анжах мехьерар, суварар кьиле тухузвай чкайра чеб-чпихь галаз таниш жедай, рахадай.

ИТИМРИНИ ДИШЕГЪЛИЙРИН АЛАКЪАЯР. Инсанар алай чкадал итимрин ва дишегьлийрин алакьайра сада-садалай вич вине такьун, туьнт тахьун, сабурулувал хуьн кьилин везифайрикай яз гьисабзавай. Жуван папакьай рахун, иллаки адан тариф авун эсиллагь кутуг тавунвай кар я. Кьерехдин ксар алай чкадал гьуьлуьни папа сада-садаз хушвили, рафтарвили гафар лугьун кутуг тавур шитвал, ахлакьсузвал я. Туьн незвай суфрадихь мугьманривай кваллин кайванидин тариф ийиз, адан гьакьиндай баркалпадин гафар лугьуз жедда. Кьилин иесиди лагьайтла, садрани и кар авун герек туш. Башкьа яз, ам, масабур кьадарсуз тариф тавун патал, абур сабурулу ийиз чалишмиш хьун лазим я. Инсанар алай чкадал гьуьлуьни папан арада кьал алай рахунар, аялриз экуьгьун эдебсуз кар я.

* * *

Гзаф миллетар санал яшамш хьунин негьажара Кавказдин халкьарин культурайри, адетри сада-садаз таьсирна, сада-сад девлетлу авуна. Халкьарин арада ислягьвал, садвал мягькемарунин карда дагьвийрин эдебдин, ахлакьдин надирлувилини роль лап важибулуди хьана.

ЖЕГЪИЛРИЗ ХИЙИРЛУ СА ШУМУД МЕСЛЯТ

1. Мугьмандиз феиля, кьвачер ракарин патав михьда, кьилелай дегьлидиз гьахьайла хтлунда. 2. Кьвализ гьахьайла, теклифдин гаф лугьудалди, итимди кьилел алай шей хтлунна, гьиле кьуна кьанда. Кьвале кас авачиз хьайитла, иеси кьвачел акьвазна гуьзлемишда. 3. Таниш кас дуьшуйш хьайила, кьез пенжекдин хев ва я галстук кьайдадик квачиз акуртла, ам тухькьуйрун патал а касдивай ихтияр кьачуна кьанда, кьайдадик квачир чка кьалурун мадни хьсан я. 4. Кафедиз гьахьайла, ваз столдихь ацукьнавай дуьст акуртла, яргьалай секиндив кьил агьузна салам це. Столдихь ацукьнавайда, кьарагь тавуна, кьилин ишарадалди, юкьван тарни са тимили агьузна, салам кьада. 5. Эгер куь таниш маса ксар галаз столдихь ацукьнаваз хьайитла, адавай, гьатта кафедра чка авачиз хьайитлани, столдихь ацукьдай ихтияр авани лагьана хабар кьуна виже кьведач. Таниш кас столдин патав акьвазайтла, столдихь ацукьнавайди, кьвачел кьарагьна, адахь галаз рахун лазим я.

Агъалийрин къуллугъда

Шагъабудин ШАБАТОВ

Чи уьлкведа, иллаки эхиримжи йисара, дидедал ва аялвал хуьниз, етим, гъвечи ч'авадай начагъ аялрин, т'имил таъмин тир, гзаф аялар авай хизанрин гъакъиндай къайгъударвал авунин месэлайриз, малум тирвал, къвердавай артух фикир гузва. И жигъетдай Сулейман-Стальский районда кардик квай агъалийриз яшайишдин рекъай къуллугъдай (УСЗН-дин) управленидин къуллугъчийрихъ агалкъунар, къвалахда аквадай хътин дегишвилер хъанвайди ачухдиз аквазва.

И йикъара зун и идарадин начальник **Жавидин БРЕМОВИЧ БРЕМОВАХЪ** галаз гуьрушмиш хъана ва адавай чпин везифайрикай суьгъбет авун т'алабна.

- Районда агъалийриз яшайишдин рекъай къуллугъдай центрадиз регъбервал гун зал тапшурмишуну зи жавабдарвал хейлин артухарна. Жувни кесиб хизандай тирвилей за, дат'ана жувалай вил веъез, яшайишдин шарт'ар къулайзавачир инсанрикай фикирзавайди я. Гьукуматди тайинарнавай гъар жуьредин къезилвилер - пулдин такъатар абурал вахтунда агакъарун за зи намусдин кар яз гьисабзава, - суьгъбетзава Ж.Бремова. - Чи управленида 35 касди зегъмет ч'угвазва. Абур вири чпихъ махсус чирвилер ва гзаф йисарин тежриба авай, къвалахда гьилле авуниз рехъ тагузвай халисан вафалу пешекарар я. Абуру райондин саки 25 агъзур агъалидиз къуллугъзава. Районда 16 поселение, 41 хуьр ава. Саки 60 агъзур агъали яшамаш жезва. Чехи къайгъуяр, яшайишдин жигъетдай чехи игътияжарни ава.

УСЗН-дин ц'ийн дарамат

УСЗН-да бухгалтерия ва 4 отдел кардик ква. Гъар са отдел чпин асул везифайрал машгъул я. Месела, пособияр тайинардай (Назим Миримов), ветеранрин (Ислам Нежведилов), социальный жигъетдай куьмек гудай (Артур Межидов), хизанринни аялрин къайгъударвал ийидай (Шамсият Магъмудова).

Чи учетда ВОВ-дин кьве иштиракчи ава. Зегъметдин ветеранрин къадар 2560 касдив агакънава.

Абуруз гъар садаз гъар вацра 487 манатдин къадарда аваз пул гузва. ВОВ-дин, зегъметдин фронтдин ветеранар ва гъакъни реабилитироватнавайбуру 2000 кас ава. ВОВ-дин ветеранриз гъар садаз гъар вацра 2000, зегъметдин фронтдин иштиракчий-

КУЪРУЪ КЪЕЙД.

Жавидин БРЕМОВ 1976-йисуз Сулейман-Стальский райондин Экенрин хуьре, К'варчагъ дередда хъыз, райондани гьуьрмет авай уьткъем, жумарт хва Бреман хизанда дидедал хъана.

Хайи хуьре сифтегъан, Нуьц'уьгъа юкъван школа акъалт'арай ам Ставрополдин госуниверситетдин экономический факультетдик экеч'ина. Анаг агалкъунарлди куьтягъай жегъыл пешекарди саки 9 йисуз Ставрополь шегъерда жуьреба-жуьре къвалахар авуна.

Патарал гъикъван жезде лагъана, ам багъри ерийрал хтана. Сифтедай адал райадминистрацияда счетный палатада старший инспекторвилин къуллугъ гана, 2007-йисуз УСЗН-дин начальнивилин къуллугъдай тайинарна. Хизанда авай кьве веледди (задани руш) мектебда к'елзва.

риз 720, реабилитироватнавайбуруз 960 манат тайинарнавай пул вахтунда гузва. Хусуи машинар пуд инвалиддиз ава, абуров чна гъар вацра лазим тир къадар кудай ва ягъламышдай шейэр къачун патал пул агакъарзава.

Инвалид аялар авай 660 хизан ава. Чна гъакъни 1947 муаллимдиз, медицинадин 430, 291 культсоцработникдиз коммунальный жигъетдай къуллугъзава.

Гзаф аялар авай 1707 хизан ава (пуд, адалай гзаф аялар авайбуру гзаф аялар авай хизан-

хайила, гъуьл армиядай хкведдалди гъар вацра 9326 манат, ам хтайла, вирибуруз хъыз, аялдин йисни зур жедалди 2576 манат, къвед лагъай аял хъайила, адан йисни зур тамам жедалди 5153 манат гузва.

112 манат тайинарнавай аялрин къадар 12300-дав агакънава.

Пулар гудай вахт хъайила чна чкадин телевиденидай, флан вахтунда пулар гузва лагъана, агъалияр хабардарзава. И карди абур артухан инжиклувилерикай азадзава.

Гзаф инсанар мукъвал-мукъвал чи патав чпиз зегъметдин ветеранвал тайинарун патал къезва. Мумкинвилай менфят къачуналди, заз мад сеферда тикрар хъийиз къанзава: 50-60 йисан стаж аваз хъайит'ани, РФ-дин Гьукуматдин наградаяр авач'ла, ам тайинарзавач.

Дагъустандин наградаяр гьисаба къазвач. Къарар гъахтинди я.

Райцентрадивай яргъа авай хуьрерин агъалийриз къуллугъ авунин мураддалди чи работникар анриз чкайрал фин тешкилзава, абур яшлу ва набут инсанриз, гзаф аялар авай ва гъакъни т'имил таъмин тир хизанриз къуллугъзава. Гьелбетда, чи т'вар-ц'ихъ хуш келимаярни лугъузва.

Чна гъакъни райадминистрациядихъ, хуьрерин поселенийрин кылерихъ, агъсакъларин, общественный, ВОВ-динни зегъметцияр тайинарнавай вахтунда чи идарадал агакъарзава, чна абур веревирдзава, хуьрерин почтайрай абур иесийрал вахт-вахтунда агакъарзава.

Аялриз пособияр тайинардайла, ихътин къайда ава: эгер и хизанда гъар са касдал яшайишда агъа къан 6791 манат гьалт тийиз хъайит'ла, гъар са аялдиз 112 манат, бубаяр авачирбуруз 224 манат, армияда срочный къуллугъда авай аскердин паб къачел залан ят'ла, садра санал 21760 манат, аял

къайдайрихъ, ийизвай къуллугърихъ галаз танишарун, уьлкведин, республикадин законрикай хабардар авун я. Ихътин мярекатриз, виликамаз хабардар авурла, хуьрерай гзаф инсанар къезва. Чна абурохъ галаз суьгъбетар, элкъвейе столар тешкилзава, гъарда вичин фикирар лугъузва. Чаз и кардикай къвалахда еке куьмек жезва.

Исятда чун ц'ийи дараматдиз экъеч'нава. Тахъайт'ла, администрациядин дараматдин 2-3 мертебайра, дарискъл кабинетра къвалах лазим тир къайдада тешкилиз жезвачир. Къезвай инсанриз къулайвилер авачир. Ят'ани атай агъалияр, нарази яз, къулхуьди элкъвена хъфей дуьшуьшар малум туш.

Гила ц'ийи дараматда чи къуллугъчийриз къвалахиз къулай хъанва. Вири отделекар, кабинетар алай аямдин истемешунрихъ галаз къадай жуьреда лазим тир ортехникадалди таъмин я, кабинетарни фирягъ я.

Регистрационный ч'ехи зал агъалийрин къуллугъда акъвазнава. Са инжиклувални авачиз, атай касдивай вичин дерди са шумуд декъикада тамамарна хъфиз жезва. И залда гъар юкъуз гъар са отделедай кьве-къве касди атай агъалияр къабулзава. Лазим арзаяр ац'урдай чешнеяр вилик ква, цларал гуьрчег рамкайра аваз вири жуьредин информация ала. Архивдин документар хуьзвай махсус къвале абур яргъл йисара саламатдиз хуьдай шарт'ар тешкилнава. Анай справка лазим хъайи кас са шумуд декъикада рази авуна рахкурзава.

- Ц'ийи дарамат эцигиз ни куьмекна?

- Чун авай четин гъалдикай муниципальный райондин кыл Нариман Шамсудиновичаз хабар авай. Ада чаз райондин центрадал алай виликан гъамамрин кьве мертебадин куьгъне къвалер теклифна. Фагум-фикир авурла, лап хъсан меслят яз акуна чаз. Чна разивал гана, такъатар жагъурна. Чи министерстводини ваъ лагъанач. Ингъе кье и гуьзел дарамат арадал атана. Чунни азабдикай хкатна, райондин агъалийризни къулай хъана.

Нариман Шамсудиновичаз, администрациядиз вири патарихъай агъалийриз яшайишдин жигъетдай къуллугъ авунин карда чпелай алакьдай вири куьмекар гунай чухсагъул лугъуз къанзава.

Коллективда хъыз, Ж.Бремоваз халкъдин арадани гьуьрмет ава. К'варчагъ дередин агъалийри адан инсанвиллиз, намуслувиллиз к'имет гузва. Адаз гъатта шиирарни бахшанава.

Ингъе са шумуд ц'лар:
*Яшариз вун ят'ан гъвечли,
К'валахдал вун ала ч'ехи.
Къеневай рик'л ипек михъи,
Чан дидейрин хва Жавидин.*

*Вун районда я чи абур,
Гьуьрметлу я, хадач хатур.
Агъалийриз гузай сабур,
Чи дередин хва Жавидин...*

*Къачудай кас туш
туьгъметар,
"Вад" я гъамиша к'иметар.
Зайнаб халади и куплетар
Багъишзава ваз, Жавидин.*

Куьне п'ап'рус ч'угвазмани?

Патимат ОМАРОВА,
РД-дин "Республикадин сагъламвиллин центр" ГБУ-дин духтур

Дуьньяда кьве юг п'ап'русдихъ галаз женг ч'угуниз талуькарнава.

Виридуьньяда тенбек галачир югъ **31-майдиз**, п'ап'русдикай отказ ийидай Международной югъни гъар йисуз ноябрдин вацран пуд лагъай хемис юкъуз къейдзава.

2013-йисан 1-июндилай тенбекдин гумадикай агъалийрин сагъламвал хуьдай, общественный чкайра п'ап'рус ч'угун, тенбек реклама авун ва гъакъни аялар тенбек ишлемишуниз желб авун къадагъа ийизвай 15-нумрадин Федеральный закон кардик акатна.

И законди общество кьве патал пайна. Садбуруз михъи гъавадикай менфят къачуз къанзава, масадбуру чпин аздавал сергъятламышнавайди яз гьисабзава. Гъайиф хъи, Федеральный закон кардик акайдалай инихъ са дегишвални хъанач. Агъалийри, гъамиша хъыз, гьукуматдин идарайра, инсанар къват' хъанвай чкайра, общественный транспортда п'ап'русар ч'угвазма. П'ап'русар яш бегъем тахъанвай аялриз ачухдаказ маса гун давам жезва, гъич санални п'ап'рус ч'угун къадагъа ийизвай знакар алач. И карди махачкъалавияр ц'ийи уьмуьрдиз тамамвилелди гъазур туширди субутзава.

Россиядин Президентди ва Гьукуматди "Сагълам Россия" т'вар алай ч'ехи программа къабулна, адан сергъятра аваз Россияда "Сагъламвиллин центраяр" кардик кутуна. Абурун кылин везифайрикай сад, агъалияр п'ап'русдикай авай зияндикай хабардар авун, п'ап'рус ч'угуникай отказ авунин делилар гъун я.

Центрайрин духтурри гъар йисуз вузра, сузра Виридуьньядин тенбек галачир йикъаз талуькарнавай, п'ап'русдикай авай зияндикай лекцияр, суьгъбетар кыле тухузва. Им т'имил я.

Республикада гъял тавунавай ихътин месэляни ава: сагъламвиллин кабинета пропагандадин къвалах кардик кутунвач, гзаф вахтара сагъардай идарайра кабинетар чеб авач. Сагълам уьмуьр гъар юкъуз пропаганда авун лазим я.

Гъа са вахтунда тенбекдин компанияри чпин продукция маса гун патал вири жуьрейрин амалдар серенжемар къабулзава.

Гъавилай госуларстводи вичин граждана хуьнин ва абурун сагъламвиллин гъакъиндай къайгъударвал ч'угун гъакъикъатдани важиблу я.

П'ап'рус гадариз къанзавайбурувай сагъламвиллин центрайриз фена, пулсуздаказ аппаратдал тестирувание тухвана, никотиндильай аслувиллин дережа чириз ва п'ап'русдикай отказ авун патал куьмек къачуз жеда.

Сагъламвиллин центрадин адрес:
Махачкъала шегъер, Шихсаидован пер. 2, къвал 12 б. Тел: 51-61-70.

Эхиримжи зенг

Махачкьала

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Россиядин школьник патал виридалайни яргалди гузлемишзавай суваррикай сад эхиримжи зенг я. Ингье гьа югъни атана. ИкI, 23-майдиз вири Россияда хьиз, Дагъустандани 26 агъзурдалай виниз школьникриз эхиримжи зенгинин ван хьана.

Республикадин образованидин, илимдин ва жегьилриз талукь политикадин рекъай министрдин гафаралди, Дагъустанда 2013-2014-келунин йисуз 366 агъзурни 352 ученикди чирвилер къачуна, абурукай 26 агъзурни 120 ученик 11-классрин выпускникар я.

Республикадин образованидин вири идарайра 23-майдиз суварин мярекатар киле фена. Гьа жергедай яз Махачкьаладин юкъван 29-нумрадин школадани. Ина 11-классрин 66 выпускник, 9-классрин 104 ученик патал эхиримжи зенгини ванна. Сад лагъай классрин аялрин гьилер къунвай выпускникар майдандиз экъечунилай шадвилер башламишна. Жаванриз хуш сефердин келимар школадин директор **Мустафа**

Шикл ягъайди - Гь. ИСАЕВА

МЕГЪАМЕДОВА лагъана. Линейкадал келунра тафаватлу хьайи выпускникрин тварар къуна ва абуруз грамотаяр гана.

* * *

вахкуниз гъазур я, районда кардик квай пуд пунктуна вири жуьрейрин шартлар тешкилнава, я аялар, я диде бубаяр патал са къурхулувални авач, хьсан нетижаяр жедайдак умудар кутунва.

- Шад жедай кар ам я хьи, - лагъана РУОдин начальникди, - алатай йисарив геъкигайла, къведай келунин йисуз школадиз сифте физвай аялрин къадар школа куътягъзавайбурулай са шумуд цудан артух хьанва. Ида жегьилар патарилай хуьрериз хквезвайдан гьакъиндай шагьидвал ийизва.

* * *

ЕГЭ-дин низам-къайда мягкемарнавай алай вахтунда. И уламдай абурувай лайхлувилелди экъечлиз жеридак чна умуд куътава.

Чна Ахцегьрин 1-нумрадин СтIал Сулейманан тварунихъ галай мектебдин эхиримжи зенгинин суварик иштиракна. Аялар ва абурун диде-бубаярни муаллимар тебрикуналди, ам школадин завуч-тешкилатчи **Вагъаб САИДОВА** ачухна ва ада килени тухвана. Микрофондихъай школадин цийи директор **Сафинат МАМАЕВАДИ**, Ахцегь райадминистрациядин килин заместитель **Алмас ШУАЕВА**, муаллимар тир **Ханагъа ГЪАЖИЕВАДИ**, **Заида АГЪМЕДОВАДИ**, **Саняат МЕГЪАМЕДОВАДИ** ва масабур школа акъалтларзавай жегьилриз чехи, кылди уьмуьрдиз рекъе твадай хуш насигьатрин келимар авуна. Выпускникрин патай муаллимриз чухсагъулдин гафар 11-класс акъалтларзавай **Тамерлан АСВАРОВАНИ Садиллагъ ЗУГЪРБОВА** лагъана. Ахпа школадин гьевескар

Къасумхуьр

Шагъабудин ШАБАТОВ

Уьлкведа виринра хьиз Сулейман-Стальский райондин школайрани 23-майдиз эхиримжи зенг шад гьалара киле фена.

Малум хьайивал, цинин йисуз 680 аялди цусад, 673-дани кIуд лагъай классар акъалтларзава. РУО-дин начальник **Жабраил АСЛАНОВА** лагъайвал, аялар ЕГЭ

* * *

Ахцегь

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Эхиримжи зенгинин сувар школа акъалтларзавай жегьилринни сифте яз партайрихъ ацукъай аялрин уьмуьрда рикел аламукъдай лишанлу вакъия я. 23-майдиз, вири уьлкведа хьиз, и сувар Ахцегь райондин школайрани гурлудаказ къейдна.

Эхиримжи зенгинин шад мярекатрив, адет тирвал, митингдилай эгечна. Мугьманри, школайрин администрацияри, муаллимри, школа акъалтларзавай жегьилри ва абурун диде-бубайри тебрикринни чухсагъулрин хуш келимар лагъана, цавуз шарар ахъайна, сада-сада цуькверни рикел аламукъдай пишкешар гана, мани-макъамрин концертар хьана. Эхиримжи зенг ягъун сифте яз школайриз атанвай бицекрал тапшурмишна.

Ахцегь райондай 345 жегьилди мектеб акъалтларзава. Чехи пай аялрин вилик яргалди гузетай пуд вацран гатун каникулар кватIа, выпускникар патал эхиримжи зенг - им имтигъанар вахкунив эгечIзавай виридалайни четин ва жавабдар улам я, иллаки

гъевечи артистри халкъдин милли ва ватанпересвилин маниралдини къуьлралди кватI хьанвайбурун гуьгуьлар шадарна. Шадвилин сувар жегьилрин итижлу гуьруьшралдини райцентрадин тамашуниз лайхлу чкайра къекъуьналди давам хьана.

Славян халкъарин сувар

Гъазурайди - Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Алатай гьафтеда Къизляр райондин Аверьяновка хуьруьн адетдин культурадин Центрада Славян халкъарин хьинрин ва культурадин йикъан сергьятра аваз республикадин "Русь народная" сувар киле тухвана, - хабар гузва "Дагъустан" РИА-ди.

Мярекат урус чIалал рахазвай агъалирин месэлайрин рекъай РД-дин Гьукуматдин комиссияди, Дагъустандин культурадин министерстводин республикадин халкъарин яратмишунрин кIвали, "Къизляр район" МО-дин администрацияди, культурадин управлениди тешкилнавайди тир. Суварик Къизляр шегьердай, Къизляр ва Тарумовка районрай яратмишунрин коллективри ва манидарри иштиракна.

Абуру культурадин работникар, Аверьяновка хуьруьн агъалияр, школьникар ва мугьманар кIватI хьанвай майданрал 300 касдилай виниз тамашачийриз чпин алакьунар къалурна. Суварин программадик урус, украин халкъарин, казакрин манияр, къуьлер, музыкадин алатрал тамарзавай макъамар квай. Концертда вишехъ агакъна артистри иштиракна. Абурун арада казакрин маниярин терский госансамбль, урус халкъдин маниярин "Яблонька", музыкадин алатрин "Споллох", "Рыбачка", вокальный "Южаночка", хореографиядин "Салам", тIурадин "Калинка" ва маса ансамблар, Аверьяновка хуьруьн школьникар, халкъдин манияр тамарзавай Жанна Алиева, Наталья

Османова, Наталья Къурбанова, Альбина Магомаалиева, Владимир Чумаченко ва масабур авай.

Тамашачийри гьар са артист сегьнедиз экъечлун гурлу капаралди къаршиламишзавай, рикI алай манияр ядайла, зил къазвай.

Шад манийри, хореографиядин гуьзел нумрайри, урус халкъдин музыкадин алатрин макъамри, артистрал алай къешенг пек-парталди гьар са тамашачидив вич чIехи урус халкъдин культурадин ирсинин ва славян халкъарин алемдин пай тирди гьисс ийиз тазвай.

Славян халкъарин азбукадин (кхьинрин) ва культурадин югъ, адет яз, славянрин уьлквейра, гьакI Россиядани 24-майдиз къейдзава. И юкъуз пак стхаяр тир Кирилл ва Мефодий рикел хкизва. Дегъ девирдин Солун шегьерэгълийар тир абуру славянрин азбука туькIурна, Инжил, православный хашпарайри диндиз къуллугъ авунин ктабарни грек чIалай славян чIалаз таржума авуна. ИкI, славянри Халикъдиз къуллугъун кардик кутуна, гьакI славянриз хуси алфавитни пайда хьана. "Солундин стхайри" туькIуьрай кхьинар урус литература ва ктабар акъудунин кIвалах вилик финин асул диб хьана. Славян халкъарин кхьинрин ва культурадин югъ вичин мана-метлебдал гьалтайла - им государстводинни клисайрин саналди тир тек са сувар я. И юкъуз, адет яз, общественностдин ва гьукуматдин организайрини хашпарайрин клисайри санал жуьреба-жуьре мярекатар тухузва: илимдин конференцияр, выставкаяр, концертар, ибадатханайра диндиз талукь мярекатар.

"Ялахъ - яйлахрин меркез..."

ЦИЙИ КТАБАР

Жамиля ГЪАСАНОВА

И МУКЪВАРА "Мавел" чапханада лезгийрин тIвар-ван авай писатель, журналист, публицист **Казим КАЗИМОВАН** "Ялахъ - яйлахрин меркез ва адан нурлу гьетер" тIвар алай ктаб чапдай акъатнава. Ктаб Ахцегь райондин къадим ва дагълух хуьрерикай сад тир Ялахърин хуьруьн тарихдиз бахшнава. Ктабдин сифте чинра хуьруьз авторди къенвай "Яйлахри акъудайла цуьк..." кил ганвай шир кIелайла, чаз и хуьруьн гуьзел тIебиат ва адан баркаллу агъалияр акъазва:

...Ажеб хуш я ви тIебиат,
Нефес къачуз гьакъван регъят,
Гьар са карда ийиз къенят,
Гьалалдин фу нез, Ялахъар.

Ви булахрин аваздин сес
Хьайла, гьейран жедачни бес?!
Дагълар вуча акъван серес?!
Яйлахрин меркез, Ялахъар.

Гьажи Ибрагьим эфенди,
Девирдин хва, дамах я ви,
Уьтквем, баркаллу гьар са хци,
Ви пак тIвар хуьз жез, Ялахъар...

Алай вахтунда лезги хуьрериз бахшнавай гъаф къадар ктабар чапдай акъатзава. Са патахъай, им хьсан кар я, гьикI хьи, ктабар гъазурзавай ксарихъ, ихътин баркаллу кар гьиле къадалди, тарихдин рекъай алимрихъ, этнографрихъ, я туш хьи, гьатта чпин хайи хуьре тарих хьсандиз чидай ксарихъ, муаллимрихъ галаз меслятна, кыл-кылел алай, тарихдин гьакъикъатдив къазвай материалрив ацанвай, тамам ктабар кхьиз жезвач.

Казим Казимован хайи хуьруьн тарихдиз бахшнавай ктабдин сифте чинар ачу-

Казим Казимов

ЯЛАХЪ - ЯЙЛАХРИН
МЕРКЕЗ
ВА АДАН НУРЛУ ГЪЕТЕР

хайла, чаз авторди адал беъеман кIвалах тухванвайди акъазва. Идалай гьейри, ада ктаб публицистдиз, журналистдиз хас тегьерда, тарихчийриз хас тир илимдин гуьтлуь сергьятра тунвай кIалубдивай яръа хьана, очеркринни веревирдерин тегьерда гъазурнава. Яни авторди гьатта ктабдин тIварцIайни - "Ялахъ - яйлахрин меркез ва адан нурлу гьетер" - чаз къалурзава, ктабдин асул макъсад неинки тарихдикай рахун, гьакIни и хуьряй акъатай баркаллу инсанарни раиж авун я.

Ктаб тарихдин сифте паюнилай ала-тайла, са шумуд килиз пайнава: "Ажайиб къисметрин инсанар", "Чи уьмуьрдин рехъ экуь авурбур", "Заз уьмуьр гайи, уьмуьрдин рехъ ишигълаван авур гьетер". И килери чпи лугъуьза гьар са макъалада, очеркда никай ва квекай ихтилат физватIа. К.Казимован хайи хуьруьз бахшнавай ктабда неинки автордин вичин публицистикадин эсерар, гьакIни лезгийрин тIвар-ван авай журналистри, писателри Ялахърин хуьруькай и хуьруьн-вийрин баркаллу крарикай къенвай макъалаяр, бахшбандер гьатнава.

Идалайни гьейри, авторди ктаб вичин ва хуьруьнвийрин хуси архиврай къачунвай итижлу шикилралдини чIагурнава.

Россиядин команда - дуньядин чемпион

ХОККЕЙ

Гъазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И йикъара миллионралди тамашачияр телевизорра Белоруссиядин меркезда, "Минск - Арена" культурадин спортдин еке комплексда, хоккейдай киле феи дуньядин 78 лагай чемпионатдиз килигна. Шадвилелди кьейд ийиз кланзава хьи, Россиядин хянавай командади и чемпионатда киле тухвай вири цуд кьугъунани инанмишвилелди гъалибвал къазанмишна. Финляндиядин хянавай командадихъ галаз хъайи финалдин кьугъуна чи уьлкведин командади 5:2 гьисабдалди, уьзгъвилелди чеб алай вахтунда чилин шардал виридалайни хъсан хоккеистар тирди субутна. Чемпионатдин финалдиз тамашавайбурун арада пуд президентни авай: Владимир Путин, Александр Лукашенко (Белоруссия) ва Эмомали Рахмон (Тажикистан).

Буьруьнждин медалдизни Швециядин хянавай команда (адаз Чехиядин команда кумукъна) лайихлу хъана.

РИКЕЛ ХКИН: Россиядин хянавай команда финалда килин тренер галачиз кьугъунавай. Ярумчух финалдин кьугъуна чи командадин килин тренер Олег Знарок жавабдарвиллиз члугунин лишан яз дисквалифицироватнавай. Швециядин командадихъ галаз кьугъуна ада вич тубъунал кван ацанвайди къалурзавай ишара авунай.

Официальный касди авур ихътин ишарадиз, гъакни пис рахунриз талукъ яз ИИХФ-ди (муркдадал хоккей кьугъунавай международный федерация) къабулнавай къанунар ава: гуьгъуьни кьугъуна иштиракдай ихтияр гузвач. Килин тренер галачиз кьугъун команда патал еке имтигъан тиртлани, командади усалвал къалурнач, къарши яз, и имтигъан хъсан нетижа аваз вахкана, тамашачиризи яргалди риклера амукъдай кьугъун багъишна.

Алай йисан февралдин вацра хоккейдихъ галаз алакълу яз чи риклер перишан хъайидакайни и йикъара лап мукъвал-мукъвал рахана. Олимпиададин кьугъунра чи хоккеистривай са акъван хъсандаказ кьугъун киле тухуз хъаначир эхир. Дуньядин чемпионатда ихътин зурба агалкъун къазанмишун - им чи уьлкведин хянавай командади къисас вахчуна лагай члални я. ИкI, Олимпиададин кьугъунрилай гуьгъуьниз килин тренерни дегишарнай. Олег Знарок Россиядин хянавай командадин киле акъвазай члавуз дуньядин чемпионат башламишдалди тамам са варз тир амайди. Хъсан тежриба авай тренердиз аквадай нетижайрив-мураддив агакъун патал са акъван гзаф вахт герек атанач. Командадик квай хоккеистарни рикI гваз тренировкайрив эгечлайдал са шакни алач.

Финалдин кьугъун лап кьизгъндаказ киле фидайди ам башламишай гъа сифтегъан декъикъайра акъвазай: сад лагай паюнин кьуд декъикъада кьве командадайни гъар садай кьве хоккеист акъуднавай, кьугъунин гъар са гъвечи пай куклунралди-кульбу къалралди акъалтзавай. Анжах сифтегъан паюнин са пай вахт феиляла, чи команда хъсан кьугъвазвайди, гъужумарни чи хоккеистри гзаф тешкилзавайди къатлиз жезвай. 11-декъикъа. Сергей Широкова сад лагай шайба Финляндиядин хянавай командадин варариз яна. Ахпа чи командадин варар кьве сеферда хаталувилик акатна: 20 ва 27-декъикъайра. Гена хъсан хъана и перишан легъезяр фад алатна. 28-декъикъада чна финнрив агакъарна: Александр Овечкин уstadвиллин нетижада гьисаб 2:2 хъана. Гуьгъуьнлай лагайтIа, Евгений Малкин (36-декъикъа), Данис Зарипов (45-декъикъа) ва Виктор Тихонов (56-декъикъа) тафаватлу хъана.

Финалдин кьугъун акъалтIайдалай кьулукъ Россиядин Президент Владимир Путина чи командадиз и еке агалкъун риклин сидкьидай тебрикна.

- Квез лап итижлу ва нетижалу кьугъунавай чухсагъул. Чавай чахъ акъалтIай хъсан, бажарагълу, килих авай команда хъунал дамах ийиз жеда. Им лап вижевай кар я... Куьне миллионралди инсанар шадарна. Квез аферин, чухсагъул, - лагъана госуударстводин кьили.

Чи уьлкведин хянавай команда гила 5 лагай сеферда дуньядин чемпионвиллин тIварциз лайихлу хъанва. Мубаракрай!

Али Алиеван турнир

АЗАДДАКАЗ КЪУРШАХАР КЪУН

ЧИ КОРР.

И ЙИКЪАРА Каспийскда, Али Алиеван тIварунихъ галай Спортдин дворецда, азаддаказ кьуршахар кьунавай 9 сеферда СССР-дин чемпион, 5 сеферда Европадайн ва дуньядин чемпион, Советрин Союздин спортдин мастер Али Алиеван гуьрметдай азаддаказ кьуршахар кьунавай 45 лагай международный турнир киле тухвана. Ам ачухуниз талукъарнавай мярекатда РД-дин физический культурадин ва спортдин министр Мегъамед Мегъамедов, РФ-дин лайихлу тренер Шамил Невредин, Гуниб райондин кыл Пахрудин Мегъамедов, Али Алиеван хва Зуркарнай Алиев, ФИЛА-дин делегат Эдит Доша ва масабур рахана. Абуру Дагъустандин тIвар гуьндурь дережайриз акъудай А.Алиеван уьмуьрдинни спортдин рехъ куьрелди рикел хкана, акъалтзавай несиладиз ам чешне тирди кьейдна.

Турнирдин сергъятра аваз спортдин международный акъажунра - алатай йисуз Казанда киле феи Виридуьньядин Универсиадада ва са тIмил вахт идалай вилик азаддаказ кьуршахар кьунавай хъайи Европадайн чемпионатда хъсан нетижаяр къазанмишай боксерарни кьуршахар къадайбур шад галара къабулна. РД-дин Гьукматдин Председатель Абдусамад Гьамидова са жерге спортсменрив, гъа гьисабдай яз Мегъамед Къурбаналиев, Беххан Гойгереева, Абдулрашид Садулаев, Абдусалам Гьадисова, На-

Дагъустанвиди гъалибвал къазанмишнавай вахт

риман Исрапилова, Шамил Кудиямегъамедов, гъакни абурун тренерар тир Шамил Рашидов, Алхазур Минатулаев, Шамил Омаров, Иманмурза Алиев, Зубер Жафаров, Агъмед Жанаван РФ-дин Президент Владимир Путинан къл алай гуьрметдин грамотаяр вахкана.

Яргал йисара физический культура ва спорт вилик тухунай члугур зегъметдай, гъакI 65 йисан юбилейдихъ галаз алакълу яз РД-дин спортдин акъажунрин федерациядин генеральный секретарь, ФИЛА-дин международный категориядин судья Абшин Абшинов Россиядин спортдин акъажунрин федерациядин патай Чухсагълдин чар вахкана.

Турнир кьве юкъуз давам хъана. Ана мукъвал ва яргал тир къецепатан уьлквейрай атанвай, гъакI Россиядин ва кылди Дагъустандин командайрик кваз 200-дав

агакъна спортсменри гъасиррал чпин гъунарар къалурна.

Тариф авун туш, Дагъустандин спортсменри чпихъ азаддаказ кьуршахар кьунавай акъалтIай хъсан гъазурвал ва бажарагъ авайди турнирдин сад лагай юкъуз къизилдин пуд медал къазанмишуналди субутна. ИкI, вири санлай чи республикадин спортсменри мумкин тир къизилдин 8 медалдикай 7 къазанмишна. Ингъе 1-чкайриз лайихлу хъайи спортсменар-дагъустанвияр: Артём Гебеков (57 кг-дал къведалди), Агъмед Чакаев (65 кг-дал къведалди), Камал Маликов (74 кг-дал къведалди), Муршид Муталимов (61 кг-дал къведалди), Жалалудин Къурбаналиев (70 кг-дал къведалди), Альберт Саритов (86 кг-дал къведалди) ва Али Исаев (125 кг-дал къведалди). Къизилдин медалдиз Россиядин хянавай командадай тир Юрий Белонский (97 кг-дал къведалди) лайихлу хъана.

Шад галара тебрикна

ДЖИУ-ДЖИТСУ

Дагъви ШЕРИФ

И МУКЪВАРА Арабрин Сад хъанвай Эмиратрин меркез Абу-Дабида джиу-джитсудай жаванрин арада дуньядин кIвенкIвечивилин тIвар къазанмишна Дагъустандиз хтай фияви Артур АГЪАШИРИНОВ къаршиламишун, жегилдин руьгъ мадни кжажун патал Махачкъалада "Шагъ-Дагъ" ресторанда адан мукъва-кьилияр, хуьруьнвиар кIватI хъанвай.

Эхиримжи вахтара Ахцегъ райондин Фиярин хуьруьн къаюмвиллин советди киле Идаят Насиров аваз хуьруьнэгълияр садзавай, кIватIзавай гзаф мярекатар тешкилзава. И сеферда жегил пагъливан къаршиламишуниз талукъ яз фиывияр ва абурун ярар-дустар кIватI хъуни неинки Артур Агъаширинов, гъакI вири жегилрик руьгъ кутуна.

Мярекатда иштиракиз Ахцегъ райондин муниципальный тешкилатдин векил Сердер Моллалиев, агъсакъл, Дагъустандинни Азербайжандин дуствилин тешкилатдин кыл Абдукафар Агъмедов, Фиярин хуьруьн кыл Явер Рашидов, Артура кIелзавай Махачкъаладин 27-нумрадин школадин директор, адан классдин руководитель ва гзаф масабур атанвай.

Мярекат Идаят Насирова киле тухвана. Анал рахай Сердер Моллалиева райондин кыл Осман Аб-

Жегил пагъливан багърийрин ва мукъва-кьилирин арада

дулкеримован ва вири районэгълийрин патай Агъашириноврин хизан, хайи район ва республика машгъур ийиз алахънавай Артур тебрикна.

- Артур хътин жегилар школайра, ясли-бахчайра чешне яз къалурна кланда. Гъеле жаван яз, вичин рикле авай къаст килиз акъудзавай чи балаяр, гъакъикъатдани виридан дамах я, - лагъана ада. - Чна райондин патай адаз "Шарвилли" эпосдин суварик теклифзава. Пагъливан райондиз хтай члавуз адахъ галаз жегилрин арада гуьруьшар тешкилда. Къуй вичихъ мадни еке агалкъунар хъурай!

Артур - дуньядин чемпионвиллин тIвар къазанмишнавай пагъливан - лагайтIа, дамахар гвачир, секин аял я. Вирида вичин тIварцихъ хуш келимаяр, тебрикдин гафар

лагъайла, регъуь жезвай ада, кьунвай рехъ давамарда, вичиз и мярекатдал гайи тербиядин келимайрал амалда лагъана хиве кьуна.

Микрофондихъ атай Фиярин хуьруьн кавха Явер Рашидован авур ихтилатрилай гуьгъуьниз адаз вичи тубъуьрнавай, лезгийрин къадим нехишар алай еке гапур багъишна.

Фияви машгъур устлар Гуьлугълан Мамедьярова кIватI хъанвай-бурухъ, пагъливандихъ элкъвена авур ихтилатрилай гуьгъуьниз адаз вичи тубъуьрнавай, лезгийрин къадим нехишар алай еке гапур багъишна.

Мярекат яргалди давам хъана. Атанвайбурун риклер Ашукъ Ширинан рухвайри-ашукъри - Айдуна, Рамазана ва Самсара лезги халкъдин къадим авазралди шадарна.

Хкечиз кланзава

Украинади Аслу тушир Государствойрин Содружестводикай (СНГ) хкечунин кваллах башламишзава. Идан гьакьиндай 26-майдиз уьлкведин милли хатасузвили ва оборонадин Советдин (СНБО) секретарь Андрей Парубиян гафарал асаслу хьана, "Укринформди" хабар гана.

"СНБО-дал неинки СНГ-да председателвал авунин кваллах акъвазарунин, гьакьини СНГ-дикай хкечунин кваллахни башламишунин гьакьиндай кьарар къабулна", - малумарна Парубия.

Ада гьакьини хабар гайивал, Украинадин территориядал Украинадин армиядин ва уьлкведин хатасузвал хуьн заминламишзавай союзникрин саналди тир ученияр кьиле фида. Талуьк тир план Украинадин властри мукьвал вахтунда туькьурун планламишнава. Парубиян гафаралди, Украинадин ислягьвал хуьн заминламишзавай уьлквейриз эвер гун гьазурнава.

19-мартдиз Украинади СНГ-да председателвал авуникай кьил къакьуддай кьарар къабулна. Украинадин МИД-дин малуматда лугьузвайвал, СНГ-ди уьлквейрин - иштиракчийрин арада авай чуьруькрин гьалар кьай-дадиз хьунин жигьетдай вичин везифаяр тамарзавач ва ам "кьилдин членрин, гьа гьисабдай яз Россиядин Федерациядин интересар кьилиз акьуддай такьатдиз элкьвенва". Апрельдиз Белоруссияди Украинадин чкадал СНГ-да председателвал авун вичин хивез къачуз гьазур тирдан гьакьиндай малумарна, хабар гана "Цийивилер" РИА-ди.

Машин

гранатометдай яна

Вичи-вич малумарнавай Донецкдин халкьдин республикадин (ДНР) хирер хьанвай ополченцияр авай "Восток" батальондин пар члугвадай машин Донецкда танкариз акси гьилин гранатометдай яна. Виликамаз авай делилрал асаслу яз, 35 кас телеф хьана, кхьизва Донбассдин "халкьдин губернатор" Павел Губарева вичин Facebookдин чина.

Адан гафаралди, медицинадин рекьйя куьмек тлалабунин лишан - пайдах алай пар члугвадай машин "Точмаш" заводдин патав яна. "Виликамаз кьунвай делилрал асаслу яз, 35 кас телеф, 15-дални хирер хьана", - хабар гана Губарева. Ада гьакьини Путиловский муькьвел женг кьиле физвайдакай, Украинадин кьушунри минометрай язавайдакайни кхьена. "Граждан агьалийрин арада гзаф къадар кьурбандар хьанва", - алава хьувуна ада.

Са тимил вахт идалай вилик Донецкдин Киевский проспекта инсанар авай "КамАЗ" машин ярх хьана. Идан гьакьиндай и кардин шагьидар хьайибур "Остров" информационный агентстводиз хабар гана. Пар члугвадай машин аэропорт галай патахъай атана. Машиндиз кьуд патахъай гуьлле гузвай. "Акьвадай гьаларай, ана авай инсанар вири

телеф хьана", - лагьана агентстводин суьгьбетчиди.

"Россия-24" телеканалди вичин нубатдай яз Донецкда пар члугвадай машин ракетадай ягьуниқди 30 касдив агакьна телеф хьана, - лагьана хабар гана.

"Цийивилер" РИА-дин делилралди, ше-гьердин аэропортуна юкьуз хьайи женгинилай гуьгьуьниз ополченцияри Украинадин авиациядин ягьунар себеб яз, ше-гьердин кьенепатаз кьван кьулухь члугуна. Милли гвардиядин дестейри Киевский проспектадай Донецкдин центр галай терефдихь гьерекатна. Ополченцияри абурун рехь пуд "КамАЗ" эцигна кьевирна. Ахпа сада-садаз гуьлле гуз башламишна.

Гьа са вахтунда, InfoResistди Украинадин кьуватдихь галаз алакьалу кьурулушрин чешмедал асаслу хьана хабар гайивал, 26-майдиз Донбассда террориствиле акси серенжем кьиле тухудай вахтунда вишелей виниз ополченцияр яна кьена. Чешмеди кьей-дзавайвал, гьеле гегьенш майданра гьужумар авуникай ихтилат физвач.

Россиядин кьецепатан крарин министрстводи виликрай Украинадиз кьуватдин серенжемар акъвазаруниз эвер гана. "Москвади ОБСЕ-дивай Донецкдин кьерехра хьайи акьунрин гьакьиндай дуьз делилар гун гуьзлемишзава", - лугьузва министрстводин сайтдин малуматда.

Саакашвилидихь

галаз алакьа

тахьун меслятзава

Гуржистандин премьер-министр Ираклий Гарибашвилиди Украинадин хьанавай президент Петр Порошенкокодиз Гуржистандин виликан президент Михаил Саакашвилидивай жезмай кьван яргьа хьун меслятзава. Идан гьакьиндай "Интерфаксди" хабар гузва.

"Заз алай вахтунда Украинадин халкьдихь ислягьвал ва уьлкведа дурумлу гьалар хьана кланзава, Украинадин цийи президентдиз зи сифте меслят Саакашвилидихь галаз алакьалу тахьун я", - лагьана Украинада хьайи президентдин сечкийрин гьахь-гьисабриз баянар гудайла Гарибашвилиди.

Виликрай "УДАР" партиядин регьбер Виталий Кличкоди Саакашвили Порошенкодин советник хьун мумкин я лагьана хабар гана. "Гуржистан чун патал чешне я. И кардиз талуьк яз зун хейлин ксарихь галаз рахана, гьакь Саакашвилидихь галазни - ада вичин куьмек теклифна", - лагьана Кличкоди. Адан гафаралди, Порошенкодин командадиз Гуржистандин экономикадин виликан министр Каха Бендукидзе атун мумкин я.

И кардихь галаз алакьалу яз Россиядин МИД-дин кьил Сергей Лаврова кьейд авурвал, Порошенкодин команда туькьурдай вахтунда адак Саакашвили кутун лазим туш. "За фикирзавайвал, чи уьлквейрин алакьайра адакай, яни Саакашвилидикай, арачи авун виже кьведач.

Вичин кьуллугьдал

тада

Украинадин цийи хьанавай президент, миллиардер Петр Порошенкоди Арсений Яценюк премьер-министрдин кьуллугьдал тада. Идан гьакьиндай РБК-Украинади хабар гузва.

"Украинадин конституциядал асаслу яз, президентдин сечкийри премьер-министр отставкадиз ракъурун кьалурнавач. За гьисабзавайвал, Арсений Петрович алай девир-

да премьер-министрдин кьуллугьдал хьун Украина патал еке агалкьун я", - малумарна Порошенкоди вичин штабда брифингдал.

Политикиди кьейд авурвал, Яценюка международный куьмек тешкилун патал кьетли серенжемар кьиле тухвана. Кьилди кьачуртла, ада Международной валютный фондунивай кредит кьачуна, ассоциациядин гьакьиндай икьардал кьул члугуна ва Европачин Советди тереф хуьн таъминарна. "Захь Арсений Петровичан кваллахдила са гьикь ятлани наразивалдай себебар авач", алава хьувуна Порошенкоди. Гьукуматдиз ва премьер-министрдин талуьк яз вичин планар политикди гьеле сечкир жедалди малумарнай. 23-майдиз Украинадин телеканалрикай садан эфирдай ада кьейд авурвал, министрдин кабинет туькьурдайла гьукуматдин командадин хейлин пай дегишарун лазим я. Амма Порошенкоди вич Арсений Яценюкахь галаз санал кваллахиз гьазур тирди кьейдна.

Яценюкан гьукумат, эгер вичикай президент хьайитла, отставкадиз тефидайдан гьакьиндай Порошенкоди гьеле мартдин эхирра лагьанай.

Рушар авай чка

малум хьанва

Нигериядин яракьлу кьуватриз школада клелзавай рушар чуьнуьхнавай чка малум хьанва. Идан гьакьиндай BBC News-ди 26-майдиз уьлкведин оборонадин штабдин начальник Алекс Бадехан гафарал асаслу хьана хабар гана. Ада им "диде-бубаяр патал хьсан хабар я", - лагьана, амма кьунвай рушар авай тайин чка лугьуникай кьил къакьудна.

Гьакь ятлани властри гьелелиг рушар кьутармишун патал са гьихьтин ятлани серенжемар къабулзавач, гьикь лагьайтла абур азад хьийидай серенжем кьиле тухудай вахтунда боевикри залуквиле кьунвайбуру яна кьинькин кьурхулувал ава, лагьана Бадеха.

Террориствиле "Боко Харам" тешкилатди 14-апрелдиз Шибок ше-гьерда школада клелзавай рушарал гьужумна. А члавуз боевикри 276 руш чуьнуьхна. Террористри абур лувкилиз гуда лагьана кьурхуьр гана. Тешкилатдин регьберди малумарзавайвал, рушари клелун ваь, абур гьуьлуьз фин лазим я.

26-майдиз малум хьайивал, чуьнуьхнавай 50 руш "Боко Харамдин" дуьстагьра авай виш касдихь галаз дегишарунин савда лап мукьвал хьанвай, амма Нигериядин гьукуматди и кар кьилиз акьуднач. Себебрин гьакьиндай хабар гузвач. И карни президент Гуд-

Рекьем

• 2014-йисан 1-апрелдин делилралди, Россиядин уголовно-исполнительный идарайра **674900** кас ацукьнава, абурукай **55300** кас дишегьлийр я. Дишегьлийрин колонийра **665** аял яшамеш жезвай **13** квал ава.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 34,26 манат,
1 евро - 46,77 манат,

кьизил (1 гр) - 1413,08 манат,
гимииш (1 гр) - 21,39 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гьазурайди - Шагьисмаил ГЬАЖИМИРЗОВ

лак Джонатан регионда арадал атанвай четивилериз талуькарна Парижда кьиле фейи конференциядилай гуьгьуьниз ватандиз хтайла арадал атана.

Виридалайни залан

инсан кьена

2007-йисуз дуьньяда виридалайни залан инсан яз гьисабай мексиканви Мануэль Урибе 26-майдиз 48 йисан яшда аваз кьена, хабар гузва Ассошиэйтед Пресс агентстводи.

Урибе Монтеррей ше-гьердин больницада 2-майдиз рикин аритмиядикди кьена, ам иниз крандал кхажна гьайиди тир. Духтурри гьеле кьиникьин себеб тайинарнавач, амма малум я хьи, мексиканвидин рикл ва чулав лекь тлазвай.

2001-йисуз заланвал 597 килограммдивагакьайла, адавай мад меселай юзаз хьхьанач. 2007-йисуз адан заланвал 560 килограм-

мдиз барабар тир. Диетади ва духтуррин куьмекди 2008-йисуз ам 360 килограммдал кьведалди яхунарна. Рекьидай вахтунда адай 394 килограмм кьезвай.

Исятда планетадал яшамеш жезвай инсанрикай виридалайни заланди Саудовский Аравиядин агьали Халид бин Мохсен Шаари яз гьисабзава. Адан заланвал 610 килограммдиз барабар я.

Кьурулуш

дегишариз

чалишмиш хьана

27-майдиз йифен сятдин 11-даз Абхазиядин оппозицияди президентдин администрациядин дарамат кьуна. Оппозициядин регьберрикай сад тир Рауль Хаджимбади малумаривал, оппозиционерри республика идара авун чпин гьилиз къачуда.

Абхазиядин оппозиция республикадин кардик квай президент Александр Анкваба уьлкве идара ийизвай гьалдал рази туш. Виридалайни ажуьгь кутазвай крайикай сад им рагьакьечьдай патан Абхазиядин агьалийриз паспорттар гун я: инсанриз Абхазиядин паспорттар гузва, кваллахиз лагьайтла абур Гуржистандиз физва. Идалайни гьейри, оппозицияди Абхазияда власть законсуздаказ гужалди кьачурди я лугьузва.

Кьейд ийин хьи, республикадин президент Александр Анкваб вич митингдиз экъечнавайбуру дараматдиз гьахьайла анай катна. Гьа са вахтунда адан пресс-секретарди малумаривал, президентди "уьлкведа авай гьалдал гуьзчивалзава".

Гьахь лагьайтла, Анквабан тереф кьуватдин ведомствойри хвена. Абхазиядин хатасузвили Советдин секретарь Нугзар Ашубади оппозициядин гьерекатар государстводин кьурулуш дегишариз чалишмиш хьун я лагьана, кье лагьайтла, СМИ-ра Абхазиядин кьуват гьиле авай ведомствойри саналди тир малумат пайда хьанва. Ана оппозициядивай власть патал конституциядин кьайдада женг члугун тлалабзава.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ
Тел/Факс (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К.М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГЪИМОВ

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.00

Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин куьче, 6

Тираж 9761

Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуничайрин хиле закондательстводал амал авунал гуьзчинвал авунин ва культурадин ирс хуьнин режяй РФ-дин Федеральний къуллугдин Къиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувуна.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
Штердин проспекти, 61,
7-мертеба.

Гь - И лишандик квай материалар гъакъсидихъ чапзавайбуур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
БИК - 048209001
ИНН - 0562043725
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь Мубаракрай!

Чи твар-ван авай алим, педагог, филологиядин илимрин доктор, профессор, РД-дин лайихлу муаллим, общественно-политический деятель, РФ-дин писателрин Союздин член, Лезги писателрин Союздин бине кутурди ва адаз саки 20 йисуз режьбервал авурди тир Къурбан Халикович АКИМОВАХЪ

И йикъара санлай кьве шадвал хъанва: сад лагъайди, ада республикадин А.Тахо-Годидин тварунихъ галай Педагогикадин илимдинни ахтармишунардой институтда кваллахиз 50 йис (зур асир!) тамам хъанва; кьвед лагъайди, и вакъиа лишанла-мишзавайди хъиз, кваллиз нубатдин неве - хва атанва!

Ви шадвилер мад пара хъуй, эй азиз!
Муштулухрин шад гара хъуй, эй азиз!
Крар пара я вал рикъай дамахдай,
Миллетдин руьгь сагъариз хун! кваллахда!
Къимет гъуз жесек ви меснифриз - тарихриз,
Ахътин къисмет жесек анжах Арифриз!

ВИ РУЬГЪДИН СТХАЯР - МЕРД АЛИ, АРБЕН, САЛАХЪ, АЛИБЕГ, РАЖАБ ВА МАСАБУР.

Хабар це

КВЕВ "ЛЕЗГИ ГАЗЕТ" МУС АХГАКЪЗАВА?

Хемисдиз, жъумьядиз, кишдиз, гъяддиз, ислендиз, саласадиз, арбедиз? -

Шегьер, район, хур къалур -

Жуван твар, фамилияни -

Талабзава атлана редакциядиз рахкурун.

ГБОУ СПО РД

«КАСПИЙСКОЕ МЕДИЦИНСКОЕ УЧИЛИЩЕ ИМ. А. АЛИЕВА»

ЛИЦЕНЗИЯ № 7098 ОТ 01.07.2013 г.

СВИДЕТЕЛЬСТВО О ГОСУДАРСТВЕННОЙ АККРЕДИТАЦИИ

от 30.05.2012 г. № 5293

г. Каспийск, ул. Азиза Алиева, 4

тел. (87246) 5-22-44

официальный сайт: www.kmu1955.ru

Перечень специальностей:

- 310201 «Лечебное дело» на базе среднего общего образования (11 классов), очная форма обучения, повышенный уровень образования со сроком обучения 3г. 10 мес.
- 310202 «Акушерское дело» на базе среднего общего образования (11 классов), базовый уровень, очная форма обучения, срок обучения 2г. 10 мес.
- 340201 «Сестринское дело» на базе среднего общего образования (11 классов), базовый уровень, очная форма обучения, срок обучения 2г. 10 мес.

340201 «Сестринское дело» на базе основного общего образования (9 классов), базовый уровень, очная форма обучения, срок обучения 3г. 10 мес.

Это крупное образовательное учреждение, располагающее всеми необходимыми для учебы аудиториями, доклиническими и клиническими кабинетами, было открыто в 1955 году.

К услугам студентов прекрасная практическая база при Центральной городской больнице и поликлиники № 1, расположенных на близком расстоянии от училища.

Имеются общежитие на 250 мест и столовая на 100 посадочных мест расположенная в вестибюле училища. Территория училища огорожена со всех сторон забором. Имеется круглосуточная охрана.

В училище работают высококвалифицированные преподаватели, большинство из которых имеют высшую или первую квалификационную категорию, а также почетные звания «Заслуженный врач РД», «Заслуженный учитель РД».

Добро пожаловать, в наше училище!

Гь.Р.Магъмудов

Гъилевай йисан 7-майдиз чав пис хабар агакна: 73 йисан яшдаваз Ахцегь райондин Хинерин хурьун мектебдин бажарагълу муаллим, 11-классдин руководител, ватанперес, хъсан инсан Магъмудов Гъайбат Рагъимович кечмиш хъана.

Гь.Р.Магъмудов 1941-йисан 2-февралдиз Ахцегь райондин Хинерин хуре хилехъандин хизанда дидедиз хъана. 1959-йисуз Ахцегь школа-интернат, 1972-йисуз ДГУ-да тарихдин факультет агалкъунралди акъалтарна. 1960-1963-йисара ГСВГ-дин жергейра къуллугъна, гъана лейтенантвилдин курсарни келна. Муаллимвилдин кваллах 1963-йисалай хайи хурьун 8 йисан мектебда физкультурадинни спортдин, сифтегъан классрин, военруквилдин тарсар гунилай башламишна. И девирда адан гъиликай хъсан чирвилералдини эдеб-ахлакдин тербиядал тафаватлу жегъилрин са шумуд несил хкатна.

Гъайбат Магъмудован экуь къамат адан ученикрин, дустварин, хурьунгъилийрин ва Ахцегь райондин вири муаллимрин рикера гъамишалугъ яз амуькда.

Чна рагъметлудан хизандиз ва вири багърийриз, дериндай хажалат члугуналди, башсагълугъвал гузва.

Хинерин школадин ва Ахцегь райондин образованидин управленидин коллективар, райондин муаллимрин профсоюзрин комитет ва рагъметлудан гъилик квай классдин аяларни абурун диде-бубаяр.

Ракъун рекьерин Международной Союзди кьил кутуналди, виридунгъадин ракъун рекьерин сообществоди тереф хуьналди, Европаддин Союздин комиссиядихъ ва ООН-дин Европаддин экономический комиссиядихъ галаз санал ракъун рекьерин переедрал аварияр хуьнин вилик пад кунин мурадралди, 2014-йисан 3-июнь ракъун рекьерин переедрал хатасузвилдин международный югъ яз малумарнава. Дагъустан Республикадин шоферри и серенжемдин тереф хуьзва.

2014-йисан 2-най патал

Лезги газет

КХЪИХЪ!

ИНДЕКС:

6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин отделенийрай:

6 вацра кваллиз - 387 манат

6 вацра почтарин абонентрин ящикрай - 217 манатни 92 кепек

«Дагпечатдин» киоскрай:

6 вацра - 222 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай «Дагпечатдин» киоскрай, гъак! Махачкъалада Промшоссе куьчедин 10 «а»-нумрадин дараматда кхъиз жесек.

Утеранный аттестат о среднем полном образовании за №0065724, выданный в 2008 году Новопоселковой СОШ Сулейман Стальского района РД на имя ШАМИЛОВА Шамиля Алимирзоевича, считать не действительным.

«Лезги газетдин» редакциядин коллективди
Зугъраб КЪАЗАГЪМЕДОВ
кечмиш хуьнихъ галаз алакълу яз рагъметлудан хизандиз ва вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

«Лезги газетдин» редакциядин коллективди Дербент шегьерда яшамаш жезвай
Жегъфер АБДУЛМАЛИКОВ
кечмиш хуьнихъ галаз алакълу яз рагъметлудан хизандиз, вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

Дербент шегьердин «Росинка» твар алай аялрин бахчадин коллективди умуьрдин юлдаш

РУСЛАН

рагъметдиз финихъ галаз алакълу яз Софий Сергеевнадиз ва вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

Махачкъала шегьердин промшленно-экономический техникумдин коллективди
Зугъраб КЪАЗАГЪМЕДОВ
кечмиш хуьнихъ галаз алакълу яз рагъметлудан хизандиз, мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.